

Uddannelsesstrategi 2024-2030

Indhold

1. Forord	5
2. Indledning	6
2.1 Status og centrale fokusområder	8
2.2 Grundvilkår for uddannelses- og kompetenceudviklingsindsatser	11
3. Vision og mission for uddannelsesområdet	15
3.1 Vision og visionsmål for uddannelsesområdet	15
3.2 Mission for uddannelsesområdet	15
4. Relevante forhold af betydning for uddannelse og kompetenceudvikling	17
4.1 Sociale forhold	18
4.2 Kulturelle og historiske forhold	18
4.3 Førskolen	20
4.4 Bosætningsmønsteret og befolkningsudviklingen	21
4.5 Teknologiuudviklingen	22
5. De fem strategiske hovedspor	24
5.1 Hovedspor 1 - Grundskolen, de første vigtige trin på uddannelsestrappen	25
5.2 Hovedspor 2 - Overgangen til ungdomsuddannelserne	47
5.2.1 Andre forhold på erhvervsuddannelsesområdet	56
5.2.2 Andre forhold på det gymnasiale område	57
5.3 Hovedspor 3 - Studenter, som ikke kommer videre i uddannelsessystemet	58
5.3.1 Andre forhold omkring de videregående uddannelser	61
5.4 Hovedspor 4 - Omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken	65
5.5. Hovedspor 5 - Tværgående initiativer af strukturel karakter	70
5.5.1 Børn og unge med særlige behov	70
5.5.2 Sprog	75
5.5.3 Strategisk brug af fjernundervisning og digitalisering	78
5.5.4 Organisering af ansvars- og funktionsområder	79
5.5.5 Data-udvikling i forhold til planlægning, drift og effektmåling	81
5.5.6 Udbredelse af en evalueringskultur, som går på tværs af uddannelsessøjlerne	83
5.5.7 Sammenhæng mellem økonomi og aktivitet	85
6. Strategiens implementering og overvågning heraf	92

1 Forord

Når vi taler om uddannelse og uddannelsesområdet, skal vi huske, at vores samfund har flyttet sig hurtigt og meget over de sidste par generationer, hvilket vi med god grund kan være stolte af. Det er ikke mange år siden, at vores unges muligheder for uddannelse var helt anderledes, end de er i dag. Mulighederne var typisk enten en læreruddannelse ved Ilinniartissuaq eller en kontoruddannelse ved Handelsskolen i Ikast, hvis de ønskede at tage en boglig uddannelse.

Nu ser verden anderledes ud, og dagligt mødes vi inden for næsten alle fag af medarbejdere, som er født, opvokset og for manges vedkommende også uddannet her til lands. Vi udbyder nu mange forskellige uddannelser på alle niveauer, om end vi her i landet hverken kan eller skal tilbyde alle de uddannelser, vort moderne samfund efterspørger.

Det er ikke kun for samfundets skyld, at uddannelse er en god ide. Utallige undersøgelser har påvist, at vi mennesker generelt bliver gladere og sundere, når uddannelsesniveauet er højt. Endvidere, at der er en klar sammenhæng mellem uddannelsesniveau, job- og boligsikkerhed.

Men samtidig er der en voksende bevidsthed om, at vi ikke har fået alle med, og her har vi stadig en stor udfordring. Ser vi på folkeskolen, er det kun omkring halvdelen af de unge, som kommer videre i uddannelse efter at have afsluttet folkeskolen. Og alt for mange af de unge, som hver sommer glædestrålende kaster studenterhuen mod himlen efter bestået studentereksamen, kommer aldrig i gang med den videregående uddannelse, som deres studentereksamen skulle kvalificere dem til.

Så selvom det er en solstrålehistorie, at uddannelsesniveauet er steget, og at de uddannelsessøgende har flere valgmuligheder i dag, så har medaljen også en bagside. Vi bor i et enormt land – verdens største ø – men vi bor også spredt, og vi er ikke mange.

Vi mangler uddannet arbejdskraft i næsten alle sektorer, og alt tyder på, at dette behov vil vokse i de kommende år. Også derfor er det vigtigt, at vi får alle med.

Derfor er uddannelsesområdet i dag vigtigere end nogensinde, og landets uddannelsesinstitutioner skal følge med udviklingen. Fra vuggestuerne, til llisimatusarfik skal uddannelsesinstitutionerne agere nysgerigt, opsøgende og omstillingsparate både ledelsesmæssigt og ude i undervisningslokalerne i undervisernes møde med elever, lærlinge og studerende.

Naalakkersuisut vil med Uddannelsesstrategi 2024-2030 sikre, at flere børn og unge opnår en højere uddannelse, end deres forældre fik, hvilket giver et samlet løft på uddannelsesniveauet i samfundet over tid. Dette vil gøres med særligt fokus på et løft af folkeskolen og erhvervsuddannelsesområdet. Det er flotte ord, og i Naalakkersuisut er vi bevidste om, at det kun kan lykkes, hvis vi får alle med på ideen om, at vi sammen skal give vores børn de bedste muligheder for at tage en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Naalakkersuisut håber, at uddannelsesstrategien vil blive taget godt imod, og at vi politisk kan samles om indsatsen på tværs af partierne i Inatsisartut, så vi i de kommende år kan give uddannelsesområdet arbejdsro til at sikre strategien og de tilhørende uddannelsesplaners implementering til bedste for vores unge.

Som ressortansvarlig for uddannelsesområdet vil jeg slutte med at udtrykke en tak til alle jer, som med Jeres indsats kæmper for og er med til at løfte uddannelsesniveauet i vort land.

Aqqaluaq B. Egede
Naalakkersuisoq for Uddannelse, Kultur,
Idræt og Kirke

2 Indledning

Verden er i hastig forandring, og den teknologiske udvikling giver løbende nye muligheder. Men med mulighederne kommer også nye krav om færdigheder og høj omstillingsevne til såvel borgerne generelt som til virksomheder og medarbejdere. Dette er konkret afspejlet i koalitionsaftalen "For vort land og dets befolkning" (2022), hvori det fastslås:

"En konkurrencedygtig grønlandsk befolkning, som er en del af den globale verden, skal være i centrum for organisering af uddannelsesområdet."

Dette uddannelsespolitiske mål er lagt til grund for denne strategi.

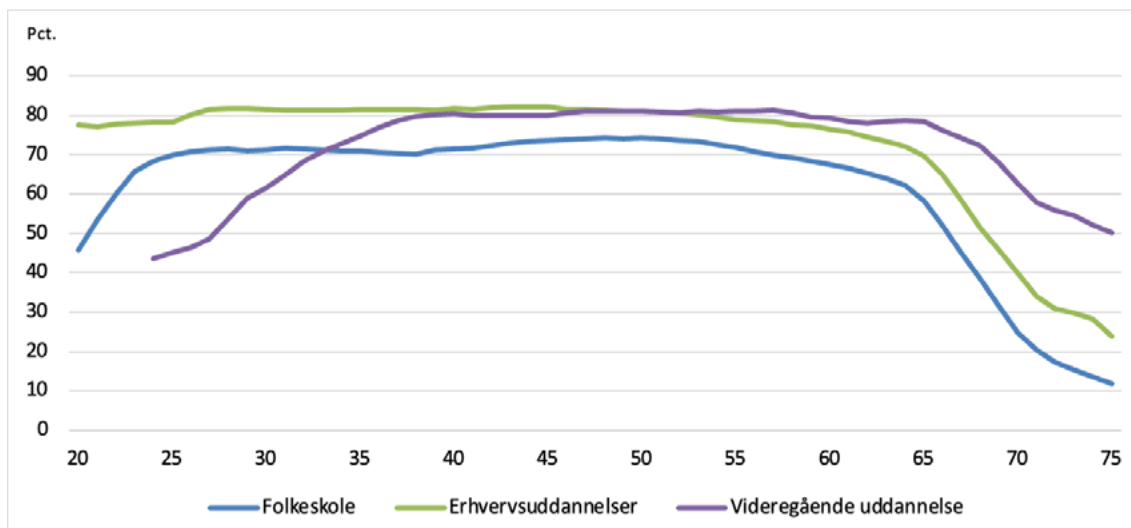
Arbejdsmarkedet mangler i dag uddannet arbejdskraft på stort set alle områder, og i løbet af de næste 5-10 år vil de store årgange, som blev født i begyndelsen af 60'erne, forlade arbejdsmarkedet, hvilket yderligere vil øge efterspørgslen. Det forventes endvidere, at antallet af unge i aldersgruppen 16-29 vil

falde fra omkring 11.000 i 2023 til omkring 9.500 i 2050. Derfor er det afgørende, at så mange unge som muligt tager en uddannelse og efterfølgende indgår aktivt på arbejdsmarkedet fremover.

Uddannelsesniveaut har stor betydning for både tilknytningen til arbejdsmarkedet og den personlige indkomst for den enkelte borger gennem livet, som det fremgår af figur 1 og 2. Dette har betydning for det økonomiske råderum for den enkelte og for familierne. Det er også centralt i forhold til beskæftigelsesgraden og for at imødekomme behovet for arbejdskraft.

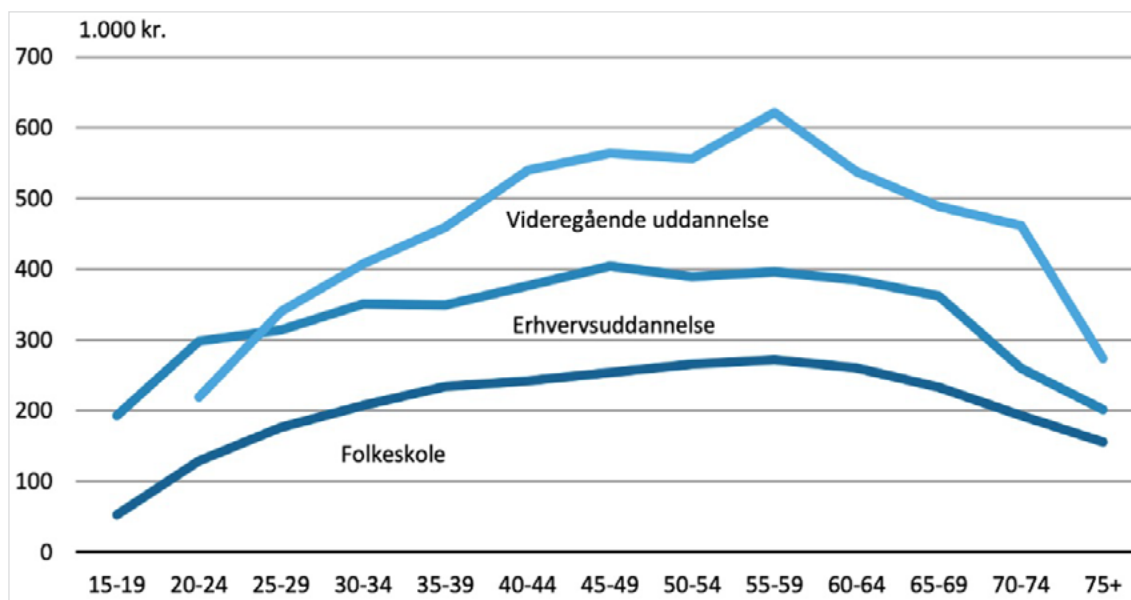
Der er derfor mange gode grunde til, at uddannelsesområdet siden 2005 har været et nationalt satsningsområde, ligesom partnerskabsaftalen med EU fra 2006 har fokus på uddannelse. Siden 2005 til 2024 har Naalakkersuisut udgivet fem uddannelsesstrategier med forskellige fokusområder.

Figur 1: Sammenhæng mellem uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet (2021)

Kilde: Særkørsel til Økonomisk Råd fra Grønlands Statistik

Figur 2: Gennemsnitlig personlig indkomst i alt fordelt på alder og uddannelsesniveau, 2022

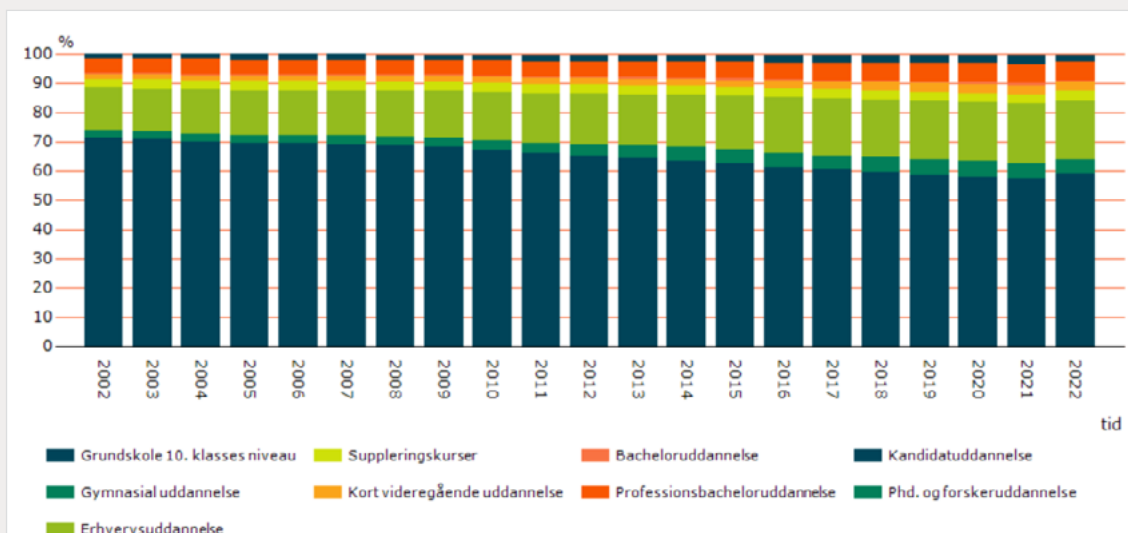

Kilde: Grønlands Statistik - https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_IN_IN20/INXPI104.px/

2.1 Status og centrale fokusområder

Som det fremgår af figur 3, har der været en jævn forbedring, når man måler på befolkningens uddannelsesniveau set i forhold til højest fuldførte uddannelse. Dette blandt andet som følge af de prioriteringer, som har været indarbejdet i de tidligere strategier. I 2022 er der således 59 %, som har folkeskolen som højest fuldførte uddannelse, mens dette tal i 2002 var 71 %.

Figur 3: Befolkningens højest fuldførte uddannelse (16-74 år) efter uddannelsesniveau og tid

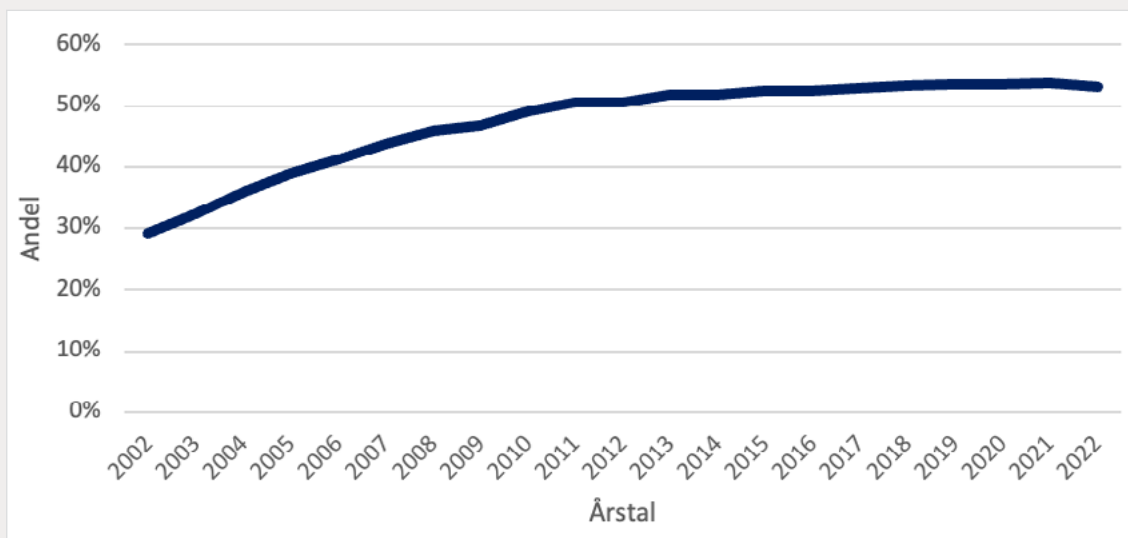
Kilde: Grønlands Statistik - https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4020/UDXISCPROD.px/

Til gengæld er udviklingen ikke gået hurtigt nok set i forhold til målene sat i den seneste strategi fra 2015. Her var målet, at 70 % af gruppen af 30-35 årige i 2030 skulle have opnået en erhvervskompetencegivende uddannelse. Det står allerede nu klart, at det ikke vil blive opnået, hvilket fremgår af figur 4. Efter en positiv udvikling i perioden 2002 - 2011 ses udviklingen at stagnere på knap 55 % i perioden 2011-2022 (størrelsen af effekten af Corona-epidemien 2020-2021 er ikke kendt, men kan være grunden til det lille fald i slutningen af perioden).

Udviklingen har ikke været ens i hele landet, ligesom den også indeholder stor kønsopdelt variation i uddannelsesadfærd. Disse forhold beskrives særskilt senere i strategien.

Denne strategi tager afsæt i status, frem-skrivninger og analyser af det samlede uddannelsesområde med fokus på at få sat ind dér, hvor de største flaskehalse for yderligere fremgang på området findes.

Figur 4: Udviklingen i uddannelsesniveaet for de 34-39-årige

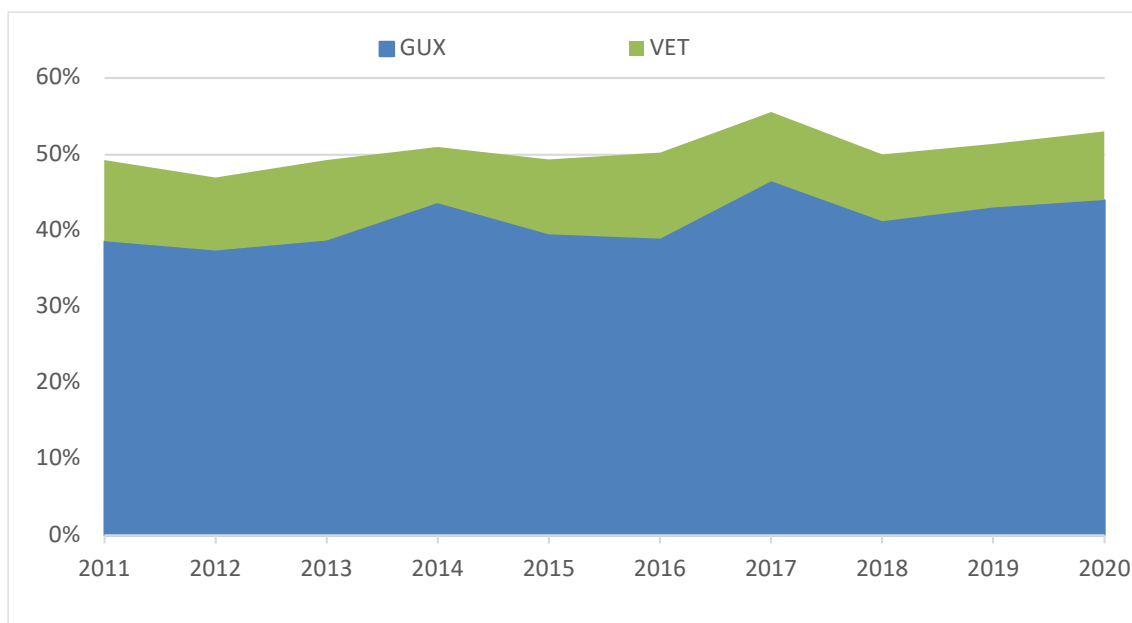
Kilde: Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke egen figur baseret på tal fra Grønlands Statistik https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4020/UDXISCPROF.px

Samtidig er strategien nødt til at prioritere dér, hvor effekten forventes at være størst, have størst afsmittende positiv effekt videre i uddannelsessystemet, samt hvad der vurderes mest realistisk for at kunne sikre målopfyldelsen. Dette begrundes og perspektiveres senere i afsnittet om grundvilkår.

En højnelse af uddannelsesniveaet forudsætter, at de unge reelt gives mulighed for og også vælger at tage en ungdomsuddannelse. I alle årene siden den første strategi i 2005 har dette været en udfordring,

som det ikke er lykkedes at komme op med en løsning på. Af figur 5 fremgår det, at der har været en ganske svag positiv udvikling i den samlede andel af unge, som to år efter folkeskolen er i gang med en uddannelse. Heraf er andelen af unge, som er i gang på en erhvervsuddannelse fortsat forsvindende lille.

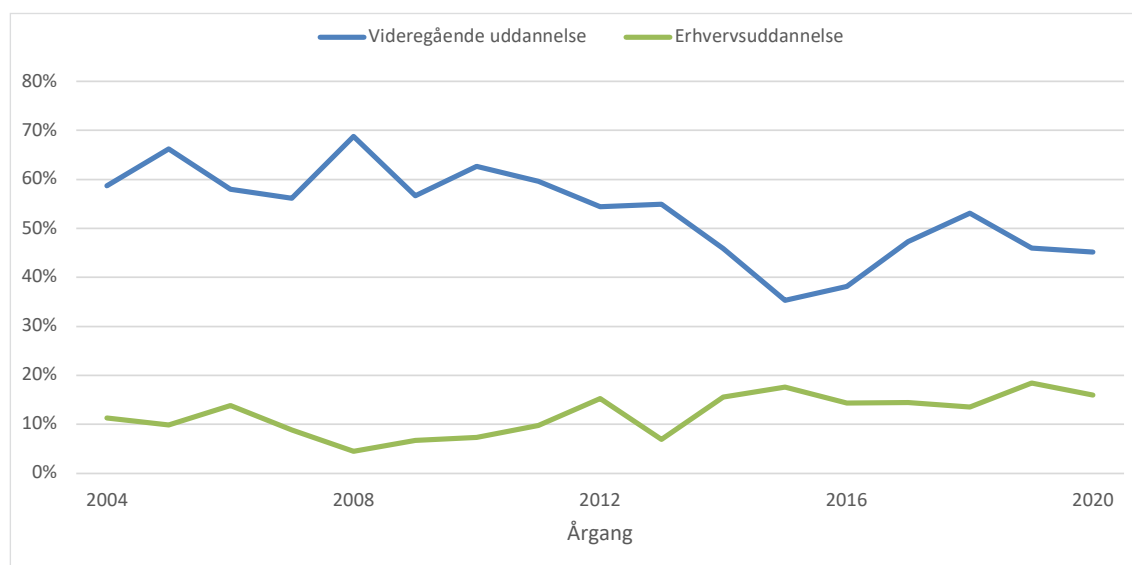
Figur 5: Andelen der er startet på en ungdomsuddannelse to år efter folkeskolen, årgang 2011-2020

Kilde: Grønlands Statistik - <https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&sc=UD&version=202310>

Derfor vil grundskolen og overgangen til ungdomsuddannelserne have særligt fokus i strategien, se afsnit 5.1 og 5.2.

Figur 6: Andelen af studenter startet på videregående eller erhvervsuddannelse inden for 2 år, 2004-2020

Kilde: Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirkes egen figur baseret på tal fra Grønlands Statistik
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11D.PX
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD70/UDXTRGU1.px

Det er ikke blot overgangen fra folkeskolen, som udfordrer de uddannelsessøgende. Indenfor to år efter gennemførelse af en gymnasial uddannelse i 2020 påbegyndte 43% af de studerende en videregående uddannelse, jævnfør figur 6. Ifølge [Grønlands Statistiks publikation 2020 Overgang fra gymnasiet til videre uddannelse](#) er andelen af studenter, som starter på enten en videregående- eller en erhvervsuddannelse faldet fra 80 % til 58 % fra årgang 2008 til 2020.

Derfor vil også denne problematik have særligt fokus i strategien, se afsnit 5.3.

2.2 Grundvilkår for uddannelses- og kompetenceudviklingsindsatser

En uddannelsesstrategi må nødvendigvis tage udgangspunkt i de strukturelle forhold, der er i landet. Både de permanente vilkår og de vilkår, som med tiden vil kunne forandres, blandt andet som følge af strategiens implementering.

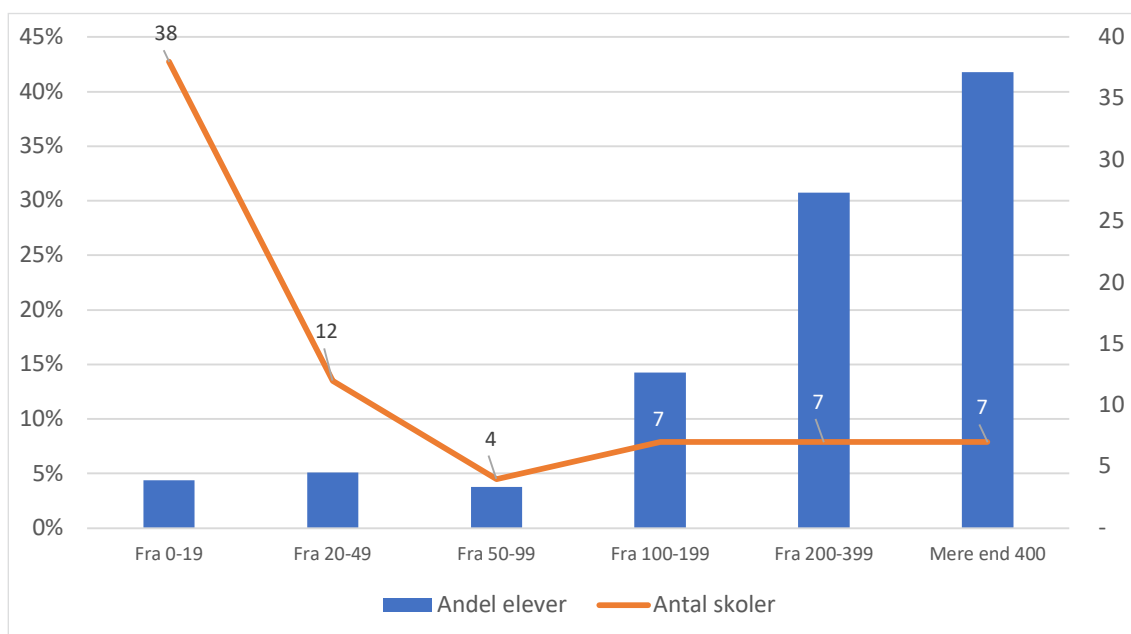
Her skal særligt følgende fremhæves og efterfølgende adresseres i strategien:

- En geografi med lange afstande og spredt bosætning med mange små steder, og deraf følgende en skolestruktur med meget små enheder, som alle skal kunne udbyde uddannelse, der som minimum skal være på grundskoleniveau.
- Uddannelsesområdet er, som de fleste andre områder, påvirket af, at der er et uddannelsesmæssigt efterslæb i landet, og heraf følgende mangel på kvalificeret arbejdskraft. Såvel ledelses- som personalemæssigt er driften udfordret på de menneskelige ressourcer. Der er derfor fortsat et løbende behov for tilkaldt arbejdskraft på uddannelserne efter grundskolen.
- Hverken økonomisk eller personalemæssigt er det ressourcemæssigt muligt at udbyde samtlige uddannelser her i landet, som vort samfund efterspørger. Derfor vil det fortsat være nødvendigt for nogle uddannelsessøgende at tage uddannelsen eller dele deraf i udlandet.
- Flersprogethed – de fleste børns modersmål er grønlandsk, men uddannelsessproget på størsteparten af uddannelserne efter grundskolen er typisk dansk eller et tredje sprog. Det er i den forbindelse vigtigt, at der er en stigende opmærksomhed på, at der også er et kulturmøde mellem den uddannelsessøgende og underviseren i den forbindelse.

Grundvilkårene kommer særligt til udtryk på folkeskoleområdet, hvor den spredte bosætning og den store forskel i bostedernes størrelse betyder, at de ca. 700 børn, som hvert år starter i folkeskolen på landets 75 folkeskoler, vil opleve meget forskellige vilkår, jævnfør figur 7:

- De fleste elever starter på en stor skole på et større bosted, mens halvdelen af skolerne samlet set huser knapt 5 % af eleverne, som derfor alene eller sammen med få andre elever indlemmes i en samlæst klasse med nogle få elever på de ældre trin på et mindre bosted.
- De fleste starter på en skole, hvor lærerne er læreruddannede, mens der på andre, særligt de små skoler, er mangel på uddannede undervisere, jævnfør figur 9.

Figur 7: Andel elever fordelt på antal skoler efter skolestørrelse

Kilde: Uddannelsesstyrelsen, Folkeskolen i tal 2021 (krydsede tabeller)

Mere end 85 % af eleverne er fordelt på 21 af landets 75 folkeskoler, mens ca. 300 elever fordeler sig på 38 skoler, som hver har under 20 elever.

For at sikre tilfredsstillende undervisning for elever fra de mindre og mindste bosteder, opretter kommunerne typisk elevhjem i de større bosteder. Det synes imidlertid tidligt, at de store børn er nødt til at flytte hjemmefra i 13-14-årsalderen for at fortsætte undervisningen i folkeskolen.

Der er gennem de senere år gjort gode erfaringer med fjernundervisning, hvor eleverne via denne undervisningsmetode bliver mødt af uddannede lærere på det mindre bosted. Angiveligt har dette også en positiv effekt i forhold til den timelærer, som deltager i undervisningen lokalt.

Hele spørgsmålet om elevhjem og fjernundervisning er nærmere beskrevet i afsnittet om grundskolen.

De tidligere nævnte demografiske ændringer vil influere på arbejdsmarkedets behov i den offentlige sektor, særligt rettet mod ældre- og sundhedsområdet. På det private område vil der ligeledes være behov for øget faglig mobilitet, da der i dag ses stigende mangel på

arbejdskraft i en række brancher, med deraf følgende import af udefrakommende arbejdskraft. Omvendt har andre brancher udsigt til faldende beskæftigelse i de kommende år, da der forventeligt vil ske en reduktion i tilgangen til dele af fiskerierhvervet, som følge af produktivetsforbedringer og reformtiltag. Der må derfor forventes et øget behov for opkvalificering internt i og omskoling mellem sektorer i de kommende år.

Samlet set indeholder strategien derfor følgende fem hovedspor:

- Grundskolen – de første vigtige trin på uddannelsestrappen
- Overgangen til ungdomsuddannelserne
- Studenter, som ikke kommer videre i uddannelse
- Omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken
- Tværgående initiativer af strukturel karakter

3 Vision og mission for uddannelsesområdet

Strategien bygger på en vision, som skal være en ledetråd for alle tiltag på uddannelsesområdet, og som viser vores ønsker, drømme og ambitioner for fremtiden. Til visionen er der knyttet en række målbare visionsmål. Missionen beskriver det nødvendige samspil mellem aktørerne på området, som skal fungere, for at visionen kan realiseres, og visionsmålene kan indfries i praksis.

3.1 Vision og visionsmål for uddannelsesområdet

Visionen for uddannelsesområdet er:

- *Alle har lige adgang til uddannelse og kompetenceudvikling.*
- *Kvaliteten af uddannelserne og kompetenceudviklingstilbuddene er høj, og uddannelsesplanlægningen imødekommer samfundets strukturelle behov.*

Visionen er således udtryk for et ønske om, at alle nu får reel mulighed for at tage en uddannelse. Endvidere at uddannelse og kompetenceudvikling forudsættes at ske gennem hele livet, hvilket stiller krav til såvel individ, den enkelte arbejdsplads og samfundet som sådan.

Visionsmålene er overordnet set:

- At forøge uddannelsessystemets kvalitet og hermed sikre velstand, velfærd og robusthed i samfundet.
- At reducere uligheden i uddannelsessystemet for at øge sammenhængskraften i samfundet.
- At øge effektiviteten i uddannelsessystemet.

Frem mod 2030 er visionsmålet:

- I år 2030 skal mindst 57 % af borgere i aldersgruppen 35-39 år, som har tilknytning til det grønlandske uddannelsessystem, have fuldført en erhvervskompetencegivende uddannelse.

Det bemærkes, at der ikke kan tilknyttes konkrete tiltag til visionsmålet, da målet er for overordnet - koblinger mellem mål og tiltag foretages derfor først for underliggende mål på uddannelsesområdet.

3.2 Mission for uddannelsesområdet

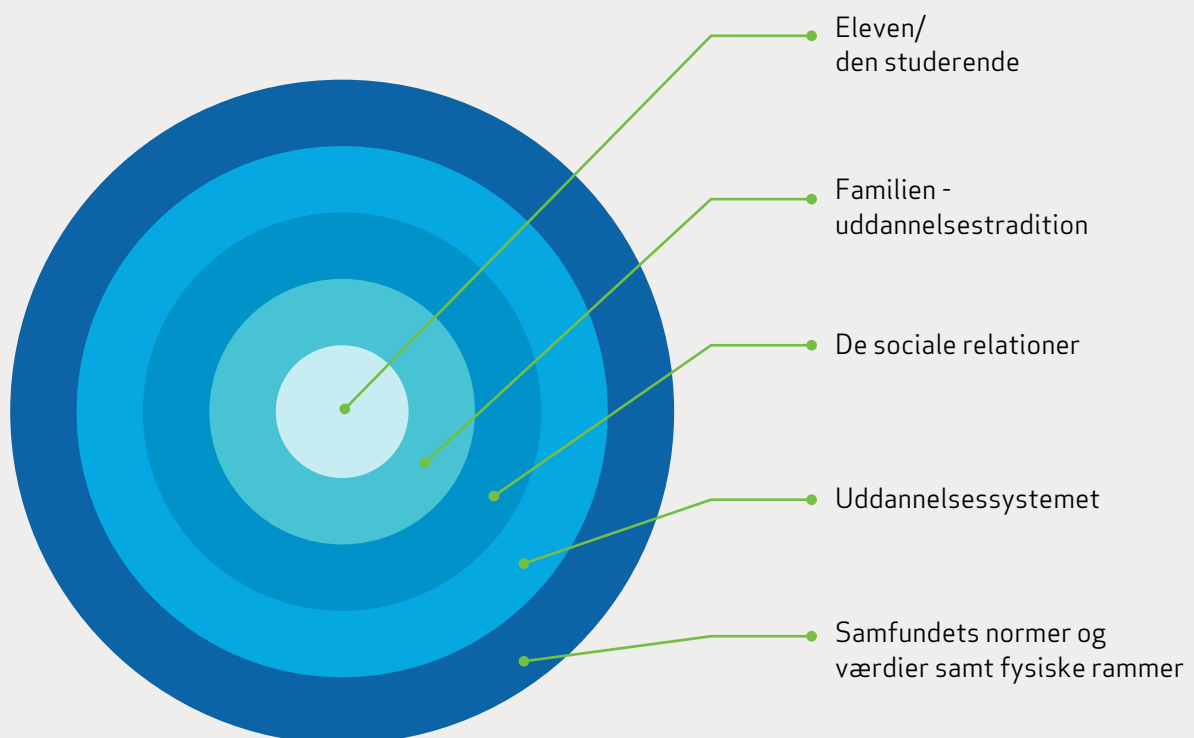
Missionen for uddannelsesområdet er:

- Med inddragelse af relevante interessenter, fokus på kvalitet og høj gennemsigtighed i beslutningsprocessen arbejder Naalakkersuisut målrettet og effektivt for, at aktørerne på uddannelsesområdet får de bedste betingelser i forhold til at indfri visionen og nå visionsmålene på uddannelsesområdet.

4 Relevante forhold af betydning for uddannelse og kompetenceudvikling

Inden de fem strategiske hovedspor foldes ud i de efterfølgende afsnit, er det væsentligt at anerkende, at uddannelsesområdet og den uddannelsessøgendes navigation i dette skal betragtes i den større sammenhæng, som det er en uadskillelig del af. En del af disse eksterne forhold har så stor betydning, at de er rammesættende betingelser. Flere af disse forhold fremgår også i indledningen ovenfor som grundvilkår.

Figur 8: Illustration af rammesættende betingelser for uddannelse og kompetenceudvikling

4.1 Sociale forhold

Tryghed, omsorg og kærlighed er afgørende faktorer i et barns opvækst, og barnets trivsel spiller en stor rolle i forhold til barnets muligheder for at lære. At relativt mange familier og anbragte børn er ramt af sociale problemer, er belyst i blandt andet den Nationale handlingsplan mod forældres omsorgssvigt af børn 2020-2030 (2020). Det betyder, at en række familier er udfordrede på at kunne yde tryghed og omsorg til deres børn, som derfor lettere rammes af psykisk og/eller social mistrivsel. Det kan vanskeliggøre deres skolegang såvel fagligt som i forholdet til de øvrige elever i klassen.

Socialt betinget mistrivsel kan imidlertid ramme alle og kan være foranlediget af enkeltstående hændelser såsom dødsfald eller skilsmisse i familien. Erfaringerne viser,

at børn, unge og voksne, som er i en sårbar situation, ofte hjælpes bedst ved en helhedsorienteret tilgang, hvor flere myndigheder arbejder "rundt om" individet/familien. En vellykket implementering af relevante og effektfulde indsatser på det sociale område vil have stor positiv effekt for mange børn og familier, ligesom det vil bidrage til uddannelsesstrategiens målopfyldelse.

4.2 Kulturelle og historiske forhold

Barnets opvækst påvirkes også af de kulturelle og historiske forhold omkring dette, samt hvordan forholdene er indtænkt i uddannelsessystemet og den måde, det virker på.

Artikel 29 i FN's konvention om barnets rettigheder, som Grønland har tiltrådt, fastslår følgende:

Deltagerstaterne er enige om at uddannelsen af barnet skal have til hensigt at

- udvikle barnets muligheder i relation til personlighed, evner og psykiske og fysiske formåen fuldt ud;
- udvikle respekt for menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder og for de principper, der er nedfældet i De Forenede Nationers Pagt;
- udvikle respekt for barnets forældre, dets egen kulturelle identitet, sprog og værdier, og for de nationale værdier i det land, hvor barnet er bosat, og i landet, hvorfra barnet oprindeligt stammer og for kulturer, der adskiller sig fra barnets egen kultur;
- forberede barnets til et ansvarligt liv i et frit samfund i en ånd af forståelse, fred, tolerance, ligestilling af kønnene og venskab mellem alle folk, etniske, nationale og religiøse grupper og personer, som tilhører urbefolkninger;
- udvikle respekt for det naturlige miljø.

Ingen del af denne artikel eller artikel 28 må fortolkes som indblanding i enkeltpersoners eller organisationers frihed til at oprette og lede undervisningsinstitutioner. Der skal dog til enhver tid tages hensyn til de i denne artikels stykke 1 fastslåede principper samt til kravene om, at uddannelse i sådanne institutioner opfylder de af staten foreskrevne minimumsregler.

Sammen med Danmark afrapporterer Grønland med jævne mellemrum på opfyldelsen af konventionen. Dette er senest sket ved den femte afrapportering i 2016. Børnetalsmanden udarbejdede i 2016 en parallelrapport med titlen: *"Parallel Rapport til FN's komité for barnets rettigheder (CRC)"* (MIO, oktober 2016) til ovennævnte fælles afrapportering, som pegede på supplerende forhold, der af børnetalsmanden vurderedes som værende vigtige i forhold til at leve op til konventionen. I forhold til at leve op til konventionens ordlyd om at leve op til kulturelle og historiske forhold fremhævede MIO følgende:

"Børns ret til lige adgang til uddannelsessystemet, uanset social eller kulturel baggrund, er et område, der endnu kræver yderligere ressourcer og målrettet udvikling. Hertil inddrager man ikke i tilstrækkelig grad, de børn og unge det handler om, ligesom der mangler strategier og handlingsplaner, som tager udgangspunkt i deres sociale og kulturelle forskelle for at løse problemet."

FN responderede i oktober 2017 på afrapporteringen med en række anbefalinger, som efterfølgende blev taget op politisk. Konkret ved Inatsisartut beslutning om dette (EM 2019 og FM 2020/35). Naalakkersuisut har på baggrund heraf i 2022 udarbejdet *"Handlingsplan for efterlevelse af FN's konvention om Barnets rettigheder 2023-2030"*, der blandt andet relaterer sig til ovennævnte artikel ved følgende:

"De tre hovedbehov, som gør sig gældende indenfor emnet uddannelse og udvikling, er henholdsvis Kvalitet i undervisning og et godt læringsmiljø for alle, Fællesskab og Fritidsaktiviteter."

Der er mange indsatser, som skal sikre bedre kvalitet i undervisningen i folkeskolen. Det gælder også et øget fokus på elever med

særlige behov eksempelvis elever med læse- og skrivevanskeligheder. Derudover er der også fokus på at sikre børn et solidt fundament for at have forståelse for IT og teknologi, områder som fylder mere og mere i vores hverdag."

Der er således et udtalt behov for, at uddannelsessystemet i højere grad indtænker de uddannelsessøgendes kulturelle baggrund og den sociale kontekst i planlægning, udførelse og evaluering af undervisningen. Og at dette indarbejdes i strategier og handleplaner på en sådan måde, at det bliver omsat til praksis.

Det er i den forbindelse væsentligt at være opmærksom på, at konventionen også gælder i forhold til børn fra fremmede kulturer, idet tallene viser, at der i disse år er en stigende tilflytning fra især asiatiske lande. På landsplan er tallet fra 1. kvartal 2018 til 1. kvartal 2023 for denne gruppe således samlet set steget fra 423 til 1237 personer med lidt over halvdelen bosat i Nuuk, og de fleste andre i de øvrige kommunale hovedbosteder. Den demografiske udvikling, som beskrevet i indledningen, vil medføre øget behov for arbejdskraft, hvorfor den beskrevne udvikling må forventes at fortsætte.

Da visionsmålet på uddannelsesområdet er at øge hele befolkningens uddannelsesniveau, skal flere børn og unge opnå en uddannelse, som er højere end forældrenes. Dette er også historisk sket i flere omgange, jævnfør figur 3. Mønsterbrydning på uddannelsesområdet er fortsat en forudsætning for at opnå det uddannelsesløft, som er af afgørende betydning for landets udvikling.

For at lykkes med dette skal denne uddannelsesstrategi og dens opfølgning opprioritere indsatsen over for børn og unge med særlige behov, da en uforholdsmæssig stor del af denne gruppe i dag ikke nyder godt af de rettigheder, som følger af artikel 29 i børnekonventionen. Dette forhold behandles derfor yderligere i afsnit 5.5.1

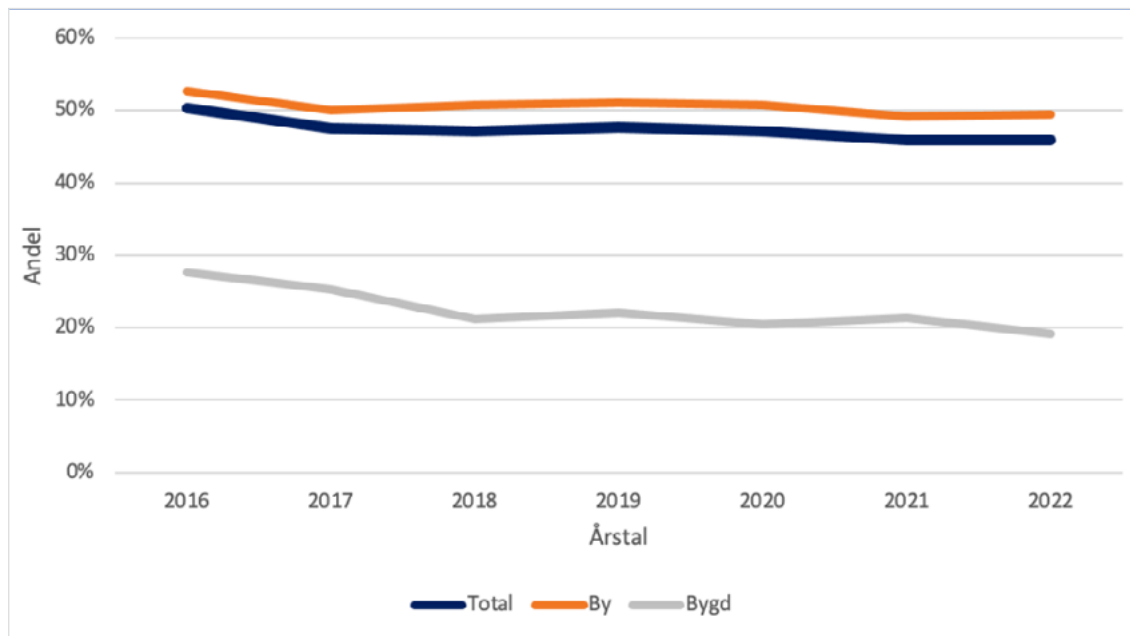
4.3 Førskolen

Førskoleområdet er væsentligt i forhold til at give børn en række basale færdigheder, herunder til at kunne få en god start i folkeskolen. Naalakkersuisut har i 2023 vedtaget en strategi for førskoleområdet: *"Den værdifulde barndom 2023-2030"*.

I forordet til denne påpeges det, at: *"Dagtilbud skal være et sted for den trivselsfremmende og udviklende leg. Legen er værdifuld i sig selv og er afgørende for trivsel, glæde, udvikling og læring. Når børn leger, lægges nogle af de første sten i fundamentet for livslang udvikling og læring. Dagtilbud skal bidrage til at skabe grundlaget for barnets positive selvfølelse, nysgerrighed og kreativitet."*

Og endvidere i afsnit 3 om uddannelse og opkvalificering: *"Et øget antal kvalificerede personale i dagtilbud vil bidrage til en højere kvalitet og øget trivsel hos det enkelte barn."* Figur 9 illustrerer, at der gennemgående er en relativt lav dækning med store forskelle mellem bostedsstørrelser.

Figur 9: Andel af pædagogisk uddannet personale på førskoleområdet

Kilde: Særkørsel Grønlands Statistik, 2023

Den nævnte strategi og effekten af opfølgningen herpå har sit eget selvstændige forløb uden for denne strategi, men er samtidig et vigtigt fundament for uddannelsesstrategiens målopfyldelse. Samtidig illustrerer manglen på kvalificeret personale i daginstitutioner og dagtilbud vigtigheden af, at uddannelsesstrategien leverer i forhold til opkvalificeringsindsatser. Mere herom i hovedspor fire.

4.4 Bosætningsmønsteret og befolkningsudviklingen

Som beskrevet i "*Det nødvendige vedligehold - Redegørelse om Landsplanlægning*" (2023) er der en mangeårig tydelig udviklingstendens mod flytning til de større bosteder og særligt hovedstaden.

Trods ovennævnte migrationstendens er bosætningsmønsteret fortsat signifikant mere spredt, end det er tilfældet i eksempelvis Island og på Færøerne. Det giver uddannelsessystemet en række udfordringer, idet der naturligvis fortsat skal drives førskole- og folkeskole i alle beboede steder.

Udfordringerne kan overordnet set beskrives som smådriftsulemper i form af spinkle faglige miljøer, mindre holdstørrelser, sammenlæste årgange og behov for uforholdsmæssigt mange lærere pr. elev. Samtidig har det vist sig vanskeligere at rekruttere uddannede lærere til mange af de små bosteder. Dette resulterer blandt andet i, at der mange steder ikke er ansat lærere med linjefag i matematik, dansk og engelsk.

Derudover varierer andelen af børn, som går i førskoleinstitution, meget afhængig af lokalitet. Dette stiller øget krav til fleksibilitet i folkeskolen omkring børnenes skoleparathed ved skolestart.

Mange unge bor i områder præget af begrænset erhvervsaktivitet og beskæftigelsesmuligheder og får derfor ikke direkte inspiration i forhold til mange af de uddannelses- og karrieremuligheder, som findes i landet. Dette stiller særlige krav til vejledningsindsatsen i det samlede uddannelsessystem og til erhvervslivet i forhold til rekruttering til praktikpladser og efterfølgende ansættelser.

Ikke mindst betyder det spredte bosætningsmønster, at en relativt stor del af de unge må forlade deres hjemsted i forbindelse med deres uddannelse til dels i, men i høj grad efter folkeskolen. Dette afleder en række krav til uddannelsessystemet, særligt i forhold til de helt unge, som skal bo på elevhjem og kollegier langt væk fra deres trygge rammer, mere herom i afsnit 5.1.

I de senere år har der været en lovende udvikling inden for fjernundervisning. Fjernundervisning bliver i stigende grad set som en vigtig løsning på nogle af ovennævnte problematikker, både teknisk set i forhold til båndbredde, software med videre og i forhold til didaktikken på området.

4.5 Teknologiudviklingen

Teknologiudviklingen er global, og den kommer i bølger med forskellig effekt til os udefra. Udviklingen og de tilhørende muligheder og afledte udfordringer påvirker naturligvis ikke kun tilrettelæggelsen af læringsaktiviteter. Den påvirker mere generelt samfundsudviklingen og hvilke kompetencer, der efterspørges, såvel bredt set som inden for forskellige sektorer eksempelvis inden for sundheds- og fiskeriområdet.

Dette stiller krav til den enkelte om omstillingsparathed og også til uddannelsesplanlægningen bredt, både i forhold til de egentlige uddannelser på alle niveauer og til omskolings- og opkvalificeringsindsatser i forhold til de enkelte sektors behov i dag og fremtidigt.

Et godt eksempel på den hastige teknologiudvikling er AI, kunstig intelligens, som påvirker tiltagende flere dele af arbejdsmarkedet og skaber nye uddannelsesbehov. Teknologiudviklingen påvirker uddannelsesområdet på flere modstridende måder. Teknologiudviklingen kan både give anledning til at centralisere uddannelsesudbuddet og modsat.

Et godt eksempel på dette er, at der på de maritime uddannelser inden for de seneste år i et tæt samarbejde med erhvervet er taget et nyt bekosteligt simuleringsudstyr i anvendelse. Simuleringsudstyr er relevant i forhold til flere uddannelsesområder. Samtidig giver teknologiudviklingen bedre mulighed for fjernundervisning, hvilket overordnet set muliggør en øget decentralisering af uddannelserne, se nærmere i afsnit 5.5.3.

5 De fem strategiske hovedspor

For at skabe den mest målrettede udvikling mod indfrielsen af visionsmålet har Naalakkersuisut i denne strategi, som tidligere beskrevet, fundet det nødvendigt at prioritere fem strategiske hovedspor, som til dels er gensidigt afhængige:

- Grundskolen, de første vigtige skridt på uddannelsestrappen
- Overgangen til ungdomsuddannelserne
- Studenter, som ikke kommer videre i uddannelsessystemet
- Omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken
- Tværgående initiativer af strukturel karakter

I de efterfølgende afsnit er hver af de fem hovedspor søgt opbygget efter følgende struktur:

- Formål og vision
- Baggrund og hovedudfordringer
- Sammenhæng med andre områder
- Strategiske mål for området
- Opfølgning og handleplaner
- (helhedsperspektiv)

Det er væsentligt for læsningen af særligt afsnittene om hovedudfordringerne, at der her er fokus på problemstillinger, som skal håndteres i strategien og de tilhørende handleplaner. Afsnittene kommer derfor nemt til at skygge for det forhold, at der rundt om i kommunerne på mange skoler og blandt lærerne i det daglige ydes en stor indsats for, at uddannelsessystemet kan levere god og kvalificeret undervisning.

5.1 Hovedspor 1 – Grundskolen, de første vigtige trin på uddannelsestrappen

En positiv udvikling i folkeskolen vil medføre en positiv udvikling i alle øvrige dele af uddannelsessystemet, dette gælder såvel set fra elevens som fra samfundets perspektiv.

Formål og vision

Formålsparagraffen i folkeskoleloven er tydelig og samtidig rammesættende i sin formulering af krav og forventninger til, hvad eleven skal have med fra folkeskolen, jævnfør nedenstående tekstboks.

Folkeskolens formål og grundlag

§ 2. Folkeskolens opgave er i samarbejde med hjemmet:

- 1) at medvirke til, at eleven tilegner sig alle nødvendige kundskaber og færdigheder uanset social baggrund,
- 2) at medvirke til at udvikle elevens anlæg og evner og fremme elevens sundhedsmæssige, sociale og emotionelle udvikling,
- 3) at medvirke til, at eleven kan skabe sig et harmonisk og selvstændigt liv,
- 4) at fremme åndsfrihed og tolerance hos eleven,
- 5) at styrke medansvar og samarbejde mellem eleverne og mellem lærerne og eleven, og
- 6) at tilgodese elever med særlige behov.

Stk. 2. Folkeskolen skal tilbyde et sundt og trygt læringsmiljø, der fremmer elevens evne til selvstændig tænkning og kritisk stillingtagen, evne til at give udtryk for egne meninger, holdninger og følelser samt målrettedhed, omstillingsevne, engagement og kreativitet.

Stk. 3. Folkeskolens undervisning skal give eleven mulighed for at tilegne sig nyttige kundskaber, arbejdsformer og faglige kompetencer, at udvikle individuelle evner og forberede sig til uddannelse og erhverv samt at tilegne sig alsidige udtryksformer og sproglige kompetencer.

Stk. 4. Folkeskolen skal skabe sådanne rammer for dagligdagen og arbejdet i skolen, at eleven udvikler sit selvværd og sin selvtillid samt sine evner til samarbejde, sin ansvarsfølelse og sin respekt for andre mennesker.

Stk. 5. Folkeskolens hele virksomhed skal skabe grundlag for, at eleven udvikler sin viden om og forståelse af egen samfundsmæssige identitet, kultur og værdier, tilegner sig viden om og udvikler forståelse for andre kulturer, indføres i en demokratisk tankegang og bliver bevidst om egne demokratiske rettigheder og pligter samt udvikler forståelse for eget ansvar over for samfundets udvikling og dets samspil med naturen.

I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende strategi blev der i oktober 2023 afviklet en todages workshop med deltagelse af alle centrale aktører på folkeskoleområdet. Workshoppen havde fokus på at afdække hovedudfordringerne i folkeskolen samt på at komme med løsningsforslag til disse. Workshoppen arbejdede endvidere i grupper med en vision for folkeskolen, som en på workshoppen nedsat visionsgruppe efterfølgende arbejdede videre med.

Naalakkersuisut har med en tak til workshoppen valgt at lade visionen stå som ledestjerne på folkeskoleområdet, idet den i høj grad omfavner de i afsnit fire nævnte relevante faktorer, som har betydning i forhold til, hvad folkeskolen skal give vores børn.

Visionen

Vores skole skal give alle børn en god undervisning, som er forudsætningen for en god fremtid.

- *Folkeskolen skal være inkluderende, innovativ og inspirere til nysgerrighed.*
- *Folkeskolen er elevcentreret, og alle børn har ret til en kulturbaseret undervisning, hvor elever lærer gennem succeser.*

Baggrund og hovedudfordringer

Folkeskoleloven har løbende været debatteret. Der er fortsat bred enighed om, at formålsparagraffen stadig er relevant og tidssvarende i sin beskrivelse af, hvad folkeskolen skal udstyre den enkelte elev med af faglige og sociale kundskaber. Denne vurdering var også konklusionen på Danmarks Evalueringsinstituts (EVA): "Grønlands folkeskole - evaluering 2015".

Evalueringen pegede imidlertid på en række opmærksomhedspunkter, som skal adresseres, hvis indholdet af formålsparagraffen skal realiseres i praksis. Dette har siden på flere måder været forsøgt imødekommet på både læreruddannelsen, lokalt i kommunerne og centralt. Der er ikke senere udført større samlede evalueringer af folkeskolen. Som det vil fremgå i det efterfølgende, er en stor del af problemstillingerne beskrevet i evalueringen fortsat aktuelle, ligesom anbefalingerne for en meget stor del ikke ses implementerede.

I den seneste uddannelsesstrategi fra 2015 fremgår det blandt andet, at:

- *"Naalakkersuisut konstaterer, at folkeskolereformen mange steder først nyligt er søgt implementeret. Vi ønsker at sikre, at implementeringen bliver fuldført, og vi ønsker i samarbejde med kommunerne et specielt fokus på bygdeskolerne og skolehjem i denne proces. Det er vigtigt, at de nødvendige handlingsplaner bliver udarbejdet, og at der også i fremtiden er plads til lærernes professionalisme og autonomi i undervisningen."*
- *"Naalakkersuisut ønsker, for at sikre en høj kvalitet i folkeskolen, at indføre brugen af internationale sammenlignelige test. Dette er et vigtigt redskab til at udvikle folkeskolen i fremtiden."*

- *En af vores store udfordringer er, at det er svært at skaffe uddannede lærere til alle skoler i landet. Derfor må man se på alternative løsninger og udviklingsmuligheder for at imødekomme behovet for den bedst mulige undervisning til alle elever."*
- *"Folkeskolen er et kommunalt ansvarsområde, og derfor ønsker Naalakkersuisut, at indfri vores visioner og målsætninger for folkeskolen i et tæt samarbejde med kommunerne"*
- *gøres obligatorisk, at skoleledere løbende øger deres kompetencer vedrørende udviklings- og implementeringsprocesser."*
- *"Det anbefales, at der ansættes lærere fra eksempelvis Canada og Danmark, som vil kunne forestå fjernundervisning i fagene engelsk og dansk på 1.-8. klassetrin og eventuelt i den efterfølgende Overbygning."*

I 2017 indledte det daværende Naalakkersuisut et omfattende forarbejde til en reform af det samlede uddannelsessystem med fokus på overgangen mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne. I januar 2020 offentliggjorde det daværende Naalakkersuisut dette forarbejde i en rapport med titlen: "Et sammenhængende og fleksibelt uddannelsessystem", som indeholdt en lang række anbefalinger stilet til Naalakkersuisut og Inatsisartuts udvalg for Kultur, Uddannelse, Forskning og Kirke.

Blandt anbefalingerne på folkeskoleområdet kan nævnes:

- *"Det anbefales at etablere en fælleskommunal administrativ enhed, hvis opgave er at løfte de administrative opgaver for de enkelte kommunale skoleforvaltninger."*
- *"... anbefales det, at man i Grundskolen gør den eksisterende mulige brug af værktøjet fleksibel planlægning obligatorisk."*
- *"Det anbefales, at med henblik på praktisk assistance til læreren i og omkring undervisning i 1.-8. klassetrin at etablere en ordning med undervisningsassistenter, som alene skal være læreren behjælpelig og ikke erstatte den tilstedeværende lærer. Det skal alene være den uddannede lærer, som har det pædagogiske og faglige ansvar."*
- *"Det anbefales, at der sættes fokus på de allerede eksisterende efteruddannelsesforløb for skoleledere, og at det i den forbindelse*

Anbefalingen om fjernundervisning af lærere udefra har været fulgt op i Qeqqata Kommunua, hvor eleverne på Napasup Atuarfia i Napasoq modtog fjernundervisning i engelsk via "The Granny Cloud". Det var et verdensomspændende initiativ, der tilbød gratis fjernundervisning til fjerntliggende områder.

Initiativet blev lukket ned i 2022, men der blev hentet erfaringer herfra, som kan anvendes i den kommende nationale strategi om fjernundervisning.

I forbindelse med udarbejdelsen af Uddannelsesstrategi 2024-2030 har der i efteråret 2023 været afholdt en række møder med mange aktører på folkeskoleområdet samt førnævnte workshop med henblik på at få tydeliggjort de væsentligste problemstillinger, som strategien skal håndtere. Udbyttet af møderne og workshopen, sammenholdt med at en del målsætninger fra ovennævnte tidligere strategier og evalueringsrapporter ikke ses implementerede, viser et gennemgående billede af en folkeskole, som fortsat er udfordret på en række niveauer.

Problemerne er mangeartede, og der findes ikke én samlet løsning på dem alle. Der er således tale om komplekse problemstillinger, som også rækker ud over selv indretningen af folkeskolen. I de efterfølgende afsnit behandles de enkelte hovedudfordringer under egne overskrifter.

Udfordringer i forhold til at leve op til, at folkeskolen er for alle og har eleven i centrum

Formålet med folkeskolen er at forberede børnene til en fremtid, hvor de kan tage del i samfundets udvikling. For at nå derhen går børn i skole i 10 år. I løbet af de 10 år bliver de eksponeret for en vid række af fag: sprogfag som grønlandsk og dansk, naturvidenskabelige fag som biologi og fysik, matematik og mere kulturelle fag som samfundsfag, historie og religion. Herudover ligger der en række kreative fag som kunst og håndværk og idræt / udeliv. Eleverne forudsættes undervist af en lærer, der har kompetencerne til at undervise i de respektive fag.

Dette er et idealbillede. I praksis opleves folkeskolen set fra et elevperspektiv ofte anderledes. Eleven møder i for stor udstrækning en undervisning, der ikke lever op til folkeskolelovens bestemmelser og intentioner.

Gennem både en national undersøgelse og gennem et ph.d.-projekt (Lars Demant-Poort & Louise Pindstrup Andersen¹ hhv. Mitdlârak Lennert²) træder elevernes stemmer tydeligt frem med historier om en skole og en undervisning, der i mange tilfælde peger væk fra en meningsgivende hverdag for eleverne. Undersøgelserne viser endvidere, at den undervisningshverdag, eleverne giver udtryk for, er præget af gentagelser, stillesiddende arbejde, samme didaktik på tværs af fag og en lærer, der ofte ikke virker forberedt på undervisningen.

Observation af undervisning gennem flere år bekræfter elevernes oplevelse af undervisningen, hvor elevernes erfaringsdannelse ikke kommer i centrum for undervisningen, jævnfør "Grønlands folkeskole – evaluering 2015".

Et andet vigtigt opmærksomhedspunkt er, at antallet af fag på yngstetrinnet er særdeles højt. Der er enighed om, at dette er problematisk. Det indebærer, at eleverne oplever for mange fokusskift i løbet af en uge i skolen.

Samme billede fremkom under workshoppen i oktober 2023, hvor det blandt andet blev fremhævet:

- At vi i undervisningssituationen for ofte ikke får mødt eleverne, hvor de er i forhold til den hverdag, der i øvrigt er såvel lokalt som globalt i deres liv.
- At vi ikke har plads til at håndtere deres udfordringer.
- At folkeskolen ikke er en børneskole, hvor lærernes tid altovervejende anvendes direkte med eleverne, men i højere grad fremstår som en voksskole, hvor for megen af lærernes tid går til møder og organisering.

Hertil kommer, at elevgrundlaget på de enkelte skoler er meget forskelligt:

- Mange elever kommer fra familier uden tradition for uddannelse,
- nogle er flyttet på elevhjem for at gå i skole,
- nogle kommer fra familier med sociale problemer samt omsorgssvigt, misbrug og overgreb,
- nogle har et handicap,
- og der er forskel på drenge og piger – også i forhold til at håndtere skolens dagligdag.

¹ Lars Demant-Poort & Louise Pindstrup Andersen: "Man bliver glad af at lære – En undersøgelse af elevers undervisningsoplevelser i den grønlandske folkeskole" og (2023) "A Lesson Is Most Exciting [When] the Teacher Typically Explains Complex Topics": A Student Perspective on Public Schooling in Greenland

² Mitdlârak Lennert (2021): "The administrative context of the Greenland primary and lower secondary school system - a governance system misaligned with learning"

Det er en global tendens, at pigerne klarer sig bedre end drengene op igennem hele uddannelsessystemet.

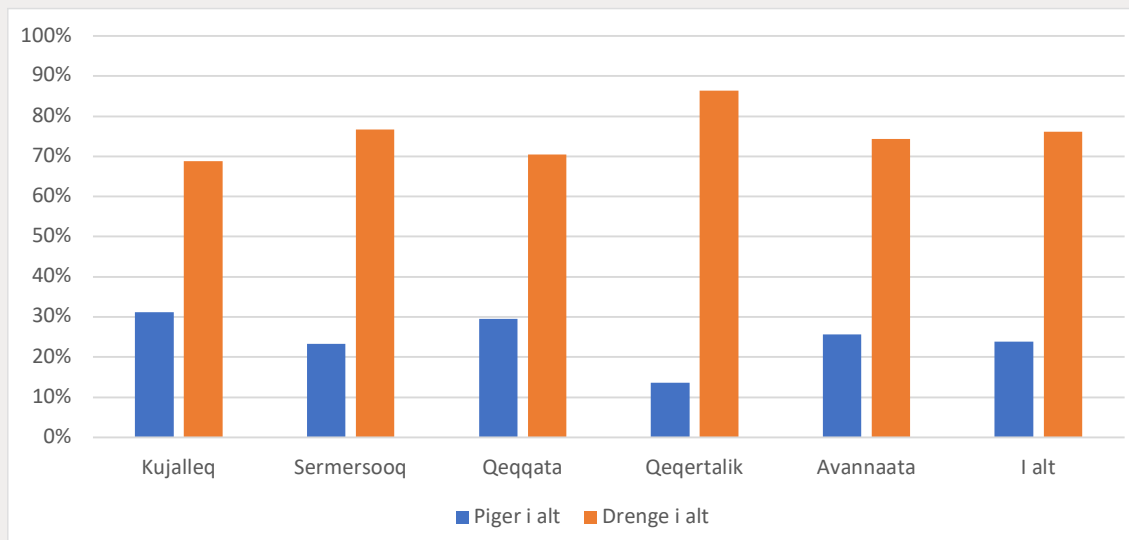
At drengene er udfordrede i forhold til at begå sig i folkeskolen, fremgår særlig tydeligt af statistikkerne på specialundervisningsområdet, hvor mere end dobbelt så mange drenge som piger modtager specialundervisning, jævnfør tabel 1 og figur 10 herunder.

Tabel 1: Elever, der modtager specialundervisning (2022)

	Kujalleq	Sermersooq	Qeqqata	Qeqertalik	Avannaata	I alt
Piger i alt	20	104	13	9	28	174
Drenge i alt	44	343	31	57	81	556
I alt	64	447	44	66	109	730

Kilde: Uddannelsesstyrelsen, 2023

Figur 10: Procentvis fordeling af piger og drenge, som modtager specialundervisning – fordelt på kommuner (2022)

Kilde: Uddannelsesstyrelsen, 2023

Inddrages henvisningsårsagen, bliver mere end fem gange så mange drenge som piger henvist grundet adfærds-, trivsels- eller kontaktproblemer.

Det afleder spørgsmålet om, hvorvidt en del af eleverne reelt placeres i et specialtilbud, fordi de ikke nødvendigvis passer ind i skolens rammer. At skolen som tidligere nævnt ikke møder eleverne, hvor de er i forhold til den hverdag, de oplever i deres liv, men i stedet kræver, at de skal tilpasse sig den tilbudte undervisningssituation. I Danmarks Evaluerings instituts Grønlands folkeskole – evaluering 2015 viste det, at dette i vid udstrækning består i, at eleverne skal sidde stille i klasselokalet i 45 minutter, hvor de læser eller løser opgaver.

Den generelle udvikling på specialundervisningsområdet i perioden 2018-2022 viser, at flere drenge er tilknyttet specialundervisning, selvom færre elever samlet set er tilknyttet specialundervisning i 2022.

En stor gruppe elever oplever læsevanskeligheder, også her er der tale om

flere drenge end piger med udfordringer i forhold til skolegangen. Der kan være flere grunde til vanskelighederne, men for nogle vil grunden være, at de er ordblinde (har dysleksi). Selvom der i dag er udviklet grønlandske screeningsmaterialer til tidlig identificering af elever i risiko for læsevanskeligheder/dysleksi, er der ikke grønlandske diagnosticeringsværktøjer/ordblindetest til at diagnosticere dysleksi på grønlandsk, og der er derfor ingen brugbare tal til at vurdere problemets reelle omfang.

Der udestår konkrete anbefalinger og initiativer for at afhjælpe ordblindhed og læse- og skrivevanskeligheder blandt børn, unge og voksne. Der skal være anbefalinger og initiativer på både lokalt - og på landsplan. Handlingsplanen skal desuden indeholde forslag til implementering og tidsplan for de foreslåede anbefalinger og initiativer. Jævnfør også afsnit 5.5.1.

Udfordringer i forhold til kvalitet i ledelse og undervisning

I evalueringen "Grønlands folkeskole - evaluering 2015" var den manglende pædagogiske ledelse på skolerne en problematik, der blev trukket frem. Indtrykket fra møderne og workshoppen er, at dette fortsat er et problem. Skolelederne oplever flere steder, at de administrative opgaver overskygger muligheden for pædagogisk ledelse. En sådan situation indebærer let, at der bliver manglende fokus på kvalitet og begrænset tid til planlægning, gennemførelse og evaluering af undervisningen. Det medfører, at det bliver utydeligt, at det er lederen, der overordnet set har ansvaret for, hvad der sker i undervisningen.

Trinopdelingen i yngste-, mellem- og ældstetrinnet medfører, at lærerne typisk ikke følger eleverne gennem hele deres skoleforløb. Underviser en lærer på flere trin, udløser det i henhold til den nugældende arbejdstidsaftale fra d. 1. august 2021 på området tid til en række mødeaktiviteter med kolleger på hvert trin. Det betyder, at læreren får mindre tid til at være sammen med eleverne i undervisningen. Det betyder endvidere, at skolen ikke får udnyttet lærernes linjefag på tværs af trinnene, hvilket resulterer i låste lærerteams og hyppige lærerskift.

Den førnævnte udbredte anvendelse af overvejende traditionelle undervisningsmetoder tegner et tydeligt billede af, at undervisningen mange steder ikke lever op til folkeskolelovens krav om, at "*Undervisningen skal varieres, så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger*" ([§18 i Inatsisartutlov nr. 15 af 3. december 2012 om Folkeskolen](#)).

Desuden konstateres en mangel på kvalificerede undervisere inden for flere linjefag. Det gælder særligt inden for de centrale redskabsfag, matematik, dansk og engelsk.

Fjernundervisning

Som det vil fremgå senere i dette hovedspor, er der problemer med at få dækket behovet for uddannede lærere på særligt de mindre bosteder. For at sikre en god kvalitet i undervisningen disse steder finder Naalakkersuisut det derfor af afgørende betydning for de berørte børns fremtidsmuligheder, at der systematisk suppleres med fjernundervisning. Dette så vidt muligt med linjefagsuddannede lærere i særligt de centrale redskabsfag som sprog og matematik.

Der er i flere omgange gjort gode erfaringer med fjernundervisning i folkeskolen. Det har som oftest båret præg af at være sporadiske og personafhængige tiltag, som ikke er blevet organiseret og forankret på en sådan måde, at det har kunnet benyttes på tværs af landet. Fjernundervisningen opleves flere steder af lærerne som værende underprioriteret og givet for lidt fokus i forhold til dets potentiale.

En undtagelse herfra er det igangværende KIVITSISA-projekt, som i opstarten havde fokus på indførelse af iPads som værktøj i undervisningen, men siden har udviklet sig til også at omfatte fjernundervisning.

Der er ingen forskning, der omhandler eventuelle utilsigtede langtidseffekter af en undervisningsform, hvor eleverne ikke møder læreren fysisk men via fjernundervisning i et klasselokale med andre elever og en medunderviser, som måske ikke er læreruddannet.

Der er et stort udbud af relevante online kurser og webinarer, som kan tilgås over internettet. Blandt de mange udbydere er Institut for Læring ved Ilisimatusarfik, Uddannelsesstyrelsen samt det herunder nævnte KVITSISA, som desværre oplever ringe tilslutning til mange af de udbudte webinarer.

Baggrunden for dette har vist sig at være et spørgsmål om fortolkning af lærernes arbejdstidsaftale i forhold til, hvordan en sådan deltagelse skal indgå i lærerens samlede arbejdstid.

Alle landets fem kommuner arbejder i dag sammen om KIVITSISA, ligesom der er et tæt samarbejde med Uddannelsesstyrelsen og Institut for Læring ved Ilisimatusarfik om projektet. Da kommunerne er meget forskellige, er der individuelle forskelle på, hvordan KIVITSISA er bygget op i den enkelte kommune. Projektet bygger på støtte fra fire store fonde: Villum Fonden, Hempel Fonden, A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål og Oak Foundation Denmark. Se også <https://kivitsisa.gl>

Udfordringer i at etablere et godt læringsmiljø i det daglige

En af forudsætningerne for god læring er et positivt læringsmiljø i dagligdagen. En betydelig barriere for dette er mobning og fysisk vold. Naalakkersuisuts "Strategi mod mobning" (2022) gengiver tre nøgletal om mobning fra "HBSC 2018 - Grønland" (2019):

- 35 % af eleverne angav, at de var blevet mobbet inden for de sidste to måneder (uændret siden 2014). Ingen kønsforskelle.
- 30 % af eleverne angav, at de har deltaget i mobning af andre.
- Elever i bygderne angav højere grad af mobning end eleverne i byerne.

I forbindelse med udarbejdelsen af mobbestrategien er der desværre også fremkommet oplysninger om tilfælde af mobning fra lærere, andre fagpersoner og forældre mod børn (MIO & SDU).

Den udbredte anvendelse af sociale medier betyder, at psykisk mobning nu kan foregå i alle døgnets vågne timer, hvilket selvsagt forværrer problemerne.

En anden udfordring er, som tidligere nævnt, elevernes oplevelse af skoledage, der for mange opfattes som for lange, indholdsløse og ikke relevante i forhold til elevernes hverdag. Dette kan ikke undgå at påvirke deres engagement og indlæring negativt.

Desuden melder lærerne ifølge lærernes fagforening, IMAK, om stadig større grupper af elever, der ikke er tilstrækkeligt forberedte til undervisning efter en nat uden søvn, hvoraf nogle angiveligt bruger tiden på spil på internettet. Dette skaber en udfordring for undervisningskvaliteten.

Undersøgelsen Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) er et unikt tværnationalt forskningsstudie i unges sundhed og velvære i hele Europa og Nordamerika, udført i samarbejde med Verdenssundhedsorganisationens (WHO) Europa kontor.

Grønland har deltaget siden 1994 og deltog i 2018 for 7. gang. Efter hver undersøgelsesrunde fremsendes skolerapporter til alle deltagende skoler og en kommunerapport til landets fem kommuner. Herudover udarbejdes en national rapport og i samarbejde med WHO en international rapport. Se også <https://hbsc.org/network/countries/greenland/>

Udfordringer i forhold til skolestrukturen og elevhjem

I 2019 udarbejdede Uddannelsesstyrelsen en rapport, som på baggrund af interviews med og besøg i kommunerne undersøgte de faglige og sociale forhold, som eleverne blev mødt af på elevhjemmene.

Rapporten pegede på en del kritiske forhold, herunder:

Organisering

- At elevhjemmene i kommunen samt i andre kommuner forvaltes forskelligt.
- At samarbejdet med skolerne kunne være bedre.
- At kontakten til forældre kunne være bedre.

Parathed

- At bygdebørn, der kommer på elevhjem i byen, sommetider kan være 7 år, men at de fleste børn i elevhjemmet starter deres skolegang i byen fra 8. klasse, og bliver betegnet som umodne af personalet.
- Uforberedte forældre og mange elever, der ikke er parate til hverken at bo i elevhjem eller skolegang i byen, og at det går bedre for dem, der har forberedt sig på forhånd.
- At eleverne har svært ved at honorere, hvad der kræves.

Elevhjemmets rammer, tilbud og evne til at møde eleverne

- At i mange elevhjem har personalet svært ved at implementere pædagogik og pædagogisk praksis i deres daglige arbejde.
- Børn, der kommer til elevhjemmet på skolegang, åbner op og fortæller,

hvad de har oplevet i deres opvækst, men for de flestes vedkommende ender det med hjemsendelse på grund af mangel på kvalificeret hjælp.

- At mange elever er brugere af euforiserende stoffer, og at de ikke får mulighed for at få behandlingstilbud.

Personalet

- Til tider stor udskiftning af elevhjemspersonale.
- At der er meget ufaglært arbejdskraft i elevhjemmene.

Rapporten pegede endvidere eksplicit på en mangel på regler på området.

Rapporten blev konkret fulgt op af [Selvstyrets bekendtgørelse om ophold på elevhjem af 21. december 2021 med ikrafttræden 1. januar 2022](#).

Bekendtgørelsen adresserer ovennævnte kritiske forhold under følgende hovedoverskrifter:

- Elevhjems formål og målgruppe
- Pædagogisk indhold
- Fysiske rammer
- Personale
- Optagelse
- Forberedelse, gennemførelse og afslutning af ophold
- Hus- og ordensregler og overtrædelse af reglerne
- Det lokale tilsyn og opfølgning
- Det overordnede tilsyn.

For at sikre, at ovennævnte bestemmelser overholdes, skal kommunalbestyrelsen en gang årligt udføre tilsynsbesøg på elevhjemmene i henhold til bekendtgørelsen. Kommunalbestyrelsen skal efter hvert tilsynsbesøg udarbejde en tilsynsrapport, som sikrer et oplyst og fyldestgørende grundlag for opfølgning. Tilsynsrapporten skal som minimum indeholde analyse af og konklusion på de ovennævnte forhold, herunder redegøre for hvilke forhold, der skal forbedres og handles på.

Tilsynsrapporten skal foreligge og offentliggøres på kommunens hjemmeside senest 2 måneder efter tilsynsbesøget. I praksis burde der således ligge tilsynsrapporter på de kommunale hjemmesider senest ultimo marts 2023. Medio november 2023 kan det konstateres, at det ikke er tilfældet.

Udfordringer i forhold til samarbejdet mellem skolen og hjemmet

Skole-/hjemmesamarbejdet er en mangesidet størrelse. Der er den formelle del omkring skolebestyrelsesarbejdet, som er fastlagt i folkeskoleloven, og så er der forældremøder, både fællesmøder og konsultation omkring

den enkelte elev. Der er endvidere en løbende dialog og samspil mellem hjemmet og skolen omkring klassen og den enkelte elev. Førnævnte samarbejdsrelationer påvirkes også af den opfattelse og de informationer, de respektive parter får af og om hinanden gennem elevens fortællinger om oplevelser i skolen og i hjemmet.

Der er ikke opdaterede undersøgelser af kvaliteten af skole-/hjemmesamarbejdet, men evalueringsrapporten Grønlands folkeskole – evaluering 2015 indeholdt et afsnit om samarbejdet mellem skolen og hjemmene. Denne viste, at der er forskellige perspektiver på, hvordan samarbejdet fungerer eller særligt ikke fungerer.

I litteraturen om forældreinddragelse er der overordnet to perspektiver:

- Et udviklingsorienteret perspektiv, der handler om, hvordan der udvikles et bedre og tættere samarbejde mellem skole og hjem, og giver konkrete bud på, hvordan udfordringer kan overkommes.
- Et kritisk perspektiv, der sætter spørgsmålstegn ved et tættere samarbejde, blandt andet fordi samarbejdet kan være med til at forstærke sociale uligheder på grund af forskellene mellem forældrenes ressourcer og deres interesse i deres børns skolegang.

Der er også her tale om en kompleks problemstilling, hvor der savnes forskningsbaseret viden om, hvordan situationen er, og hvordan samarbejdet bedst styrkes, særligt i forhold til elever fra de socialt udfordrede hjem. Der er tilsvarende ikke viden om, hvordan skolebestyrelsesarbejdet reelt fungerer rundt om på skolerne. Og derfor heller ikke om, hvorvidt samspillet mellem skolens daglige ledelse og skolebestyrelserne afspejles i skolernes resultater.

Et lærerperspektiv:

"Lærerne tilkendegiver, at de oplever nogle store udfordringer i forbindelse med deres undervisning, fordi forældrene ikke løfter deres del af ansvaret for børnenes skolegang. Dels oplever lærerne, at mange forældre ikke påtager sig deres forældreansvar, når det gælder det at sørge for, at deres børn er undervisningsparate og motiverede. Dels deltager forældrene ikke i særligt høj grad i skolens liv ved at komme til møder og hjælpe børnene med hjemmearbejde mv.

Et forældreperspektiv:

Flere forældre nævner et forhold, som lærerne ikke selv kommer ind på – nemlig at hyppig lærerudskiftning kan være en barriere for et velfungerende skole-hjem-samarbejde. De mange lærerskift betyder manglende kontinuitet i skolens udmeldinger og indsatser. Og det gør samarbejdet mellem skole og hjem mere skrøbeligt, fordi det også ofte er meget personafhængigt. En forælder siger: "Vi føler os heldige, hvis vores børn har en lærer i mere end et år – at have en klasselærer i mere end to år er sjældent her." En anden siger: "Når lærerne flytter, eller når der kommer ny skoleleder, så skal samarbejdet ligesom starte forfra."

(Kilde: Danmarks Evalueringsinstitut: Grølands Folkeskole - evaluering 2015)

Udfordringer i forhold til uddannelses- og erhvervsvejledningen i Folkeskolen

Folkeskoleloven indeholder bestemmelser om, at det påhviler skolen som led i skolens opgavevaretagelse at vejlede elever på mellem- og ældstetrinnet om disses uddannelses- og erhvervsvalg. Endvidere skal skolen via den lovbestemte handleplan sikre, at afgangseleverne har mål for deres fremtidige uddannelse eller sit erhvervsvalg, herunder om forudsætningerne for at opnå disse mål.

Det er væsentligt at sikre en sammenhæng mellem folkeskolens vejledningsindsats og brugen af handleplaner med den videre uddannelses- og erhvervsvejledningsindsats, der sker efter folkeskolen, og som i dag typisk finder sted i kommunalt regi. Dette er særligt vigtigt, da der er mange unge, der ikke kommer direkte i gang med uddannelse efter endt folkeskolegang. De risikerer således at falde i et hul, hvis der ikke er god sammenhæng i vejledningsindsatsen mellem folkeskolen og det efterfølgende forløb. For den gruppe, der ikke er afklaret i forhold til det videre uddannelsesforløb, vil Naalakkersuisut i samarbejde med kommunerne søge at fremme etablering og efterfølgende evaluering af erhvervsrettede forløb i udskolingen.

I praksis er det dog tydeligt, at vejledningsindsatsen i folkeskolen lider under at være uensartet, ligesom det er blevet problematiseret, at det ikke er en fuldtidsstilling, men en funktion, som typisk har en stor udskiftning mellem årene. Derudover er handleplanerne af svingende kvalitet og erfaringerne viser, at de ikke i fuldt omfang kommer videre til næste led i vejledningssystemet, hverken elektronisk eller i trykt udgave.

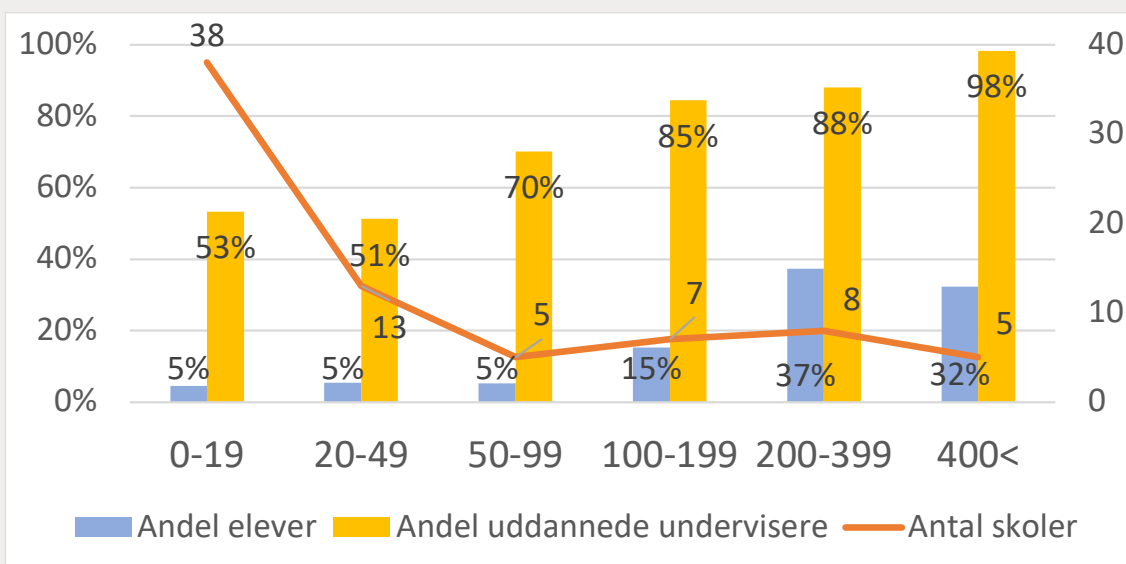
Endvidere er der på de mindre bosteder udfordringer såvel i forhold til rekruttering af lærere med kompetencer til at udfylde vejlederrollen. Dertil kommer forholdet af bostedets begrænsede arbejdsmarked og muligheder for beskæftigelse kan give den enkelte elev manglende spejlinger i dagligdagen, da disse ikke afspejler de muligheder, der samlet set er i landet.

Udfordringen er således ikke begrænset til rekruttering til selve vejledningsopgaven men omfatter også, hvordan disse perspektiver bringes bedst i spil på mellem- og ældstetrinnet.

Udfordringer i forhold til organisering og ressourcer i folkeskolen

Som tidligere nævnt er der stor forskel på de vilkår, eleverne møder på skolerne rundt om i landet. Når figur 8 fra indledningen om elevernes fordeling på skoler efter størrelse udvides til også at omfatte andelen af uddannede undervisere på skolerne, jævnfør figur 11, bliver det tydeligt, at de mange små skoler er udfordrede i forhold opretholdelse af solide faglige miljøer.

Figur 11 Andel elever fordelt på antal skoler efter skolestørrelse, samt andelen af uddannede lærere og forskolelærere på de respektive skolestørrelser.

Kilde: Uddannelsesstyrelsen, udtræk fra Tabulex, 2021

Figur 11 illustrerer, at der er få undervisere på de mindre skoler, og kun ca. halvdelen af dem er rent faktisk uddannede til at løfte den opgave, de er sat til at løse. Generelt set er der dog en høj dækning af undervisere med læreruddannelse på de større skoler. Jævnfør tabel 2 var der i 2020-2021 kun én skole med en klassekvotient på mere end 20.

Tabel 2 Klassekvotient 2020-2021:

Klassekvotient	5-10	11-15	16-20	Mere end 20
Antal skoler	7	12	3	1

Kilde: Uddannelsesstyrelsen: Folkeskolen i Grønland 2020-2021

Administration

Der anvendes forholdsvis mange ressourcer på administration af folkeskolen. Der er fem skoleforvaltninger, én i hver kommune, som i de respektive kommuner centralt har til opgave at løfte de administrative opgaver, jævnfør § 43 i folkeskoleloven. Herunder indgår blandt andet ansættelser og afskedigelser samt tilrettelæggelse af skolestruktur og rammer for undervisningen. Dette skal ses i forhold til, at der samlet set kun er omkring 7.400 elever.

Tilsyn

Tilsynet med folkeskolen er fastsat i folkeskoleloven og tegner et lignende billede af en administrativ tung organisering og en nærmest uendelig tilsynskæde:

- Naalakkersuisut er forpligtet til at føre tilsyn med kommunernes forvaltning af loven.
- Kommunalbestyrelsen har det formelle ansvar for kommunens skolevæsen og skal løbende føre tilsyn med skolernes virksomhed.
- Skolebestyrelserne fører tilsyn med skolens virksomhed.
- Skolelederen er ansvarlig for, at undervisningen planlægges og tilrettelægges med henblik på at skabe udfordringer for alle elever.

For at kvalificere tilsynet er den enkelte skoleleder pålagt årligt at udarbejde en kvalitetsrapport, som jævnfør § 49 i folkeskoleloven skal indeholde redegørelse for det senest afsluttede skoleårs resultater af trintest, afgangsprøver, udarbejdelse af handleplaner, klassekvotienter, undervisningstid, sygefravær, vikartimer, omfang af vejledning i

forhold til afgangselever om uddannelses- og erhvervsvalg og opfølgning på den foregående kvalitetsrapport.

Kvalitetsrapporterne er ikke standardiserede, men er ud fra det oplyste forskellige fra kommune til kommune. Endvidere bliver det elektroniske skolesystem, Tabulex, anvendt i forskelligt omfang på tværs af skolerne. Kvalitetsrapporterne er desuden ikke tilgængelige på de kommunale hjemmesider, en kommune er undtaget. Disse forhold giver flere udfordringer:

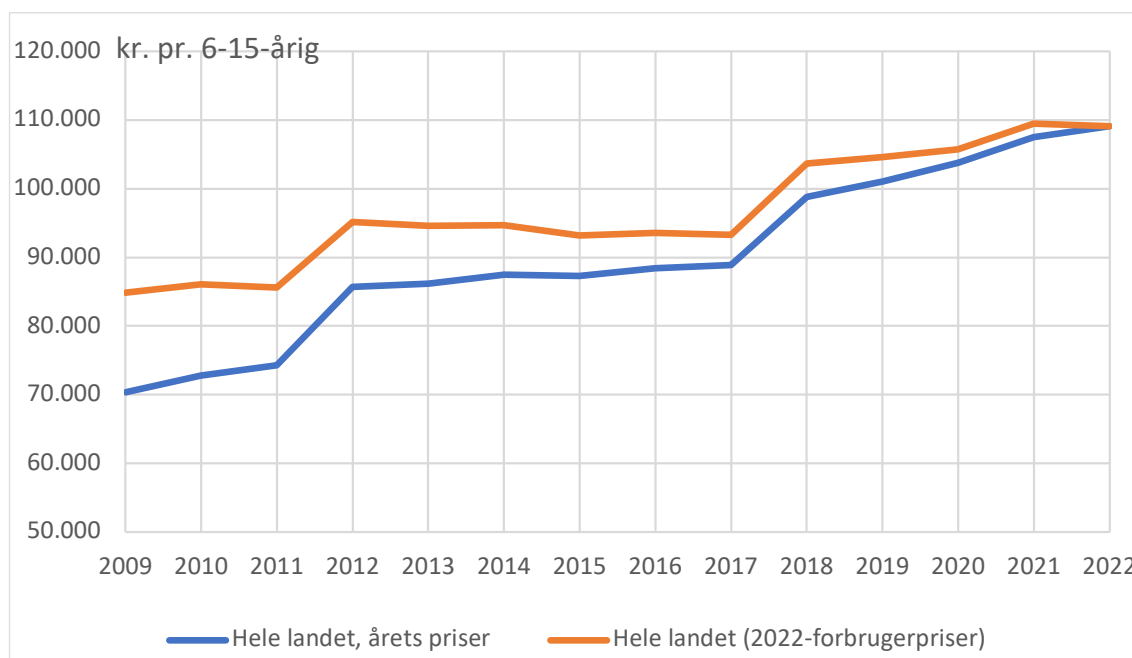
- Manglende transparens omkring arbejdet på skolerne og disses kvalitet.
- Uens grundlag for udviklingsarbejde, særligt i samspillet med Uddannelsesstyrelsen og læreruddannelsen.
- I forhold til statistisk behandling af det indrapporterede og dermed den nationale strukturovervågning.

Der mangler derudover en systematisk dialog mellem aktører og modtagerne af rapporterne om, hvordan resultaterne kan bruges til at tilpasse og udvikle aktiviteterne på skolerne. Dette forstærkes af, at den skriftlige tilbagemelding, der er fra centralt hold på skolernes såkaldte oktober-indberetning, "Folkeskolen i Grønland", kommer sent og dermed kommer til at virke irrelevant.

Økonomiske ressourcer

I udgangspunktet påhviler alle udgifter til anlæg og drift på folkeskoleområdet den enkelte kommune. Kommunerne er finansierede gennem egne skatteindtægter samt bloktilskud fra landskassen. Det er op til den enkelte kommune at prioritere de årlige bevillinger til de områder, kommunen forvalter under hensyntagen til, at gældende lovgivning overholdes, herunder folkeskoleloven.

Figur 12: Kommunernes udgifter pr. elev i løbende og faste priser, 2009-2022

Kilde: Baseret på historiske data fra Grønlands Statistik 2009-2017 og 2018-2022, suppleret med regnskab og budget for Kommune Kujalleq.

Note: Der er databrud (skift af opgørelsesmetode) mellem 2017 og 2018. Den reale stigning kan således være lidt mindre end indikeret i figuren. Der skete en kommuneopdeling pr. 1.1.2018, som kan have medført en ekstraudgift i 2018 i forhold til 2017.

Det betyder, at de økonomiske ressourcer, der stilles til rådighed for skolerne, kan svinge fra kommune til kommune og fra sted til sted inden for kommunerne. Som det fremgår af figur 12, er den gennemsnitlige udgift pr. skoleelev samlet set vokset med 29 % i gennemsnit på landsplan. Et forhold, som spiller ind i forhold til dette, er det faldende elevtal, som ikke har medført en tilsvarende reduktion i antallet af klasser eller undervisere. Udgiften pr. elev kommunerne imellem lå i intervallet ca. 87.000 kr. til 135.000 kr. i 2022. Denne forskel kan hovedsageligt forklares ved andelen af børn på større skoler, men er også et udtryk for forskellige prioriteringer i kommunerne.

På anlægssiden er der også forskelle. Trods mange nye skolebyggerier og -renoveringer gennem årene er der stadig en del elever, lærere og medarbejdere, som møder op til en skoledag i utidssvarende bygninger. Der er således uens standarder på tværs af landet, som også kan være et udtryk for forskelle i prioriteringen på tværs af kommunegrænserne.

Udfordringer i forhold til strukturovervågning (det vi ved, vi ikke ved)

Som det er fremgået løbende i de tidligere afsnit, er der en del udfordringer i forhold til at levere valide data på en række områder, herunder:

- Elev-fravær,
- elev-trivsel, herunder særligt i forhold til elevhjem,
- lærerbemandingen – antal og fagprofil, samt match mellem den effektuerede undervisning og fagprofilerne,

- hvor mange timer, der reelt afvikles, og om indholdet lever op til lovgivningens minimumskrav,
- indikatorer vedr. anvendelse og effekt af fjernundervisning,
- data om resultaterne for børn i specialklasser, samt data om børn med diagnoser, herunder valide data om arten af elevernes vanskeligheder,
- antal elever uden afgangsprøve (og baggrunde herfor).

Dette område behandles yderligere under afsnit 5.5.5.

Børnenes perspektiv på folkeskolen

For at inddrage børnenes perspektiv i forhold til folkeskolen har der, som led i forarbejdet med uddannelsesstrategien, været dialog med Nakuusa. I tekstboksen på næste side er listet vigtige budskaber om børnenes perspektiver på undervisning, udfordringer og inddragelse fra Nakuusas såkaldte ungepanel. Disse er både relevante og nyttige og har indgået i arbejdet med strategiens mål og fokusområder.

“Den gode undervisning

Børnenes synspunkter inkluderer, at en engageret og seriøs klasselærer er afgørende for god undervisning. Tryghed, motivation og et godt sammenhold i klassen bidrager også til en positiv undervisningsoplevelse. Flere af børnene sætter desuden pris på, at opgaver bliver løst i fællesskab i klassen med hjælp fra læreren.

Udfordringer i undervisningen og utryghed

Tryghed i klassen hænger sammen med børnenes oplevelse af en god undervisning. Larm, uro og problemer blandt klassekammerater kan skabe utryghed. Et barn udtrykker, at nogle børn larmer så meget, at læreren bruger ekstra tid på dem. Personlige problemer, trauma eller tab i familien kan også påvirke fokus i undervisningen. Nogle børn giver udtryk for, at lærere også kan blive påvirkede af private forhold, som de bringer med sig ind i klasselokalet. Det kan påvirke måden de snakker til børnene på, hvor de bliver sure, triste eller mister fokus. Et barn udtrykker, at klassekammerater mister motivation og læring, når de ikke bliver mødt i deres udfordringer. Derudover udtrykker flere af børnene, at lærermangel er et stort problem. Det betyder enten stor udskiftning af lærere, eller at de har samme lærer til flere fag.

Undervisning uden for klasselokalet

Nogle har haft undervisning uden for skolen, andre har været i praktikophold, som børnene udtrykker har været lærerigt. Generelt giver børnene udtryk for at undervisningen kun foregår i klasselokalet.

Børnenes inddragelse i undervisningen

Generelt giver børnene udtryk for, at de ikke bliver inddraget i undervisningen. Nogle børn bliver dog inddraget, især når det kommer til valg af emner og opgaver, og denne inddragelse opfattes som motiverende.

Forhold mellem elever og læreren

En god lærer anses for en: der er nærværende, der lytter, støtter, snakker med en, kan fornemme en, er nysgerrig og forstående. Flere af børnene har kun en enkelt lærer, de føler sig trygge ved.

Fysiske forhold i klasselokalet og skolen

Alle børnen giver udtryk for, at der på deres skole er et dårligt indeklima. De oplever, det påvirker deres sundhed og indlæring negativt. De oplever sygdom, hovedpine og nedsat fokus grundet dårligt indeklima.

Fremtidsplaner

Børnene reflekterer over deres fremtidsplaner, som omfatter at rejse til Danmark, rejse med AFS, tage på efterskole eller fokusere på specifikke interesser som sport. Der bliver snakket om fremtidsplaner på skolerne.“

Sammenhæng med andre områder

Folkeskoleområdet har, som tidligere nævnt, grænseflader mod førskoleområdet, der er af central betydning i forhold til elevernes skoleparathed.

I forhold til socialområdet er der en grænseflade, hvor flere forhold er i spil:

- Mistrivsel blandt udsatte børn, forårsaget af problemer i hjemmet, som børnene selv kan være blevet en del af.
- Mistrivsel blandt lærere, som har senfølger af traumer fra barndom eller senere episoder.

I forhold til sundhedsområdet er der en grænseflade i forhold til:

- Mulige psykiske diagnoser, som volder problemer i forhold til udredning og behandling, idet der i dag er udbredt mangel på arbejdskraft med kompetencer til at diagnosticere og efterfølgende støtte/hjælpe personer med mental mistrivsel og/eller en psykiatrisk diagnose.
- Der er tilsvarende problemer i forhold til børn og unge med muligt hørehandicap.

Arbejdsmarkedsområdet:

- Undervisningen hen mod Folkeskolens Afgangsprøve (FA): i dag gennemfører mange unge folkeskolens afgangsprøve inde i arbejdsmarkedssystemet. Denne opgave bør være en del af uddannelsesdepartementets ansvarsområde.
- Handleplanerne fra afgangseleverne modtages i Majoriaq. De bør ligge i folkeskolen, når de er under 18.

Strategiske mål og indikatorer for området

På baggrund af de ovenfor identificerede udfordringer er der opstillet tre centrale mål for folkeskoleområdet med tilhørende indikatorer såvel kvantitative som procesorienterede. Det følger heraf, at det bliver let at følge op på, om den planlagte fremdrift sker, og i modsat fald at få afdækket de bagvedliggende årsager til, at det ikke sker. Hovedmålene skal ses, som de overordnet mål. De kvantitative mål (indikatormål) og procesmål skal ses, som redskaber til at monitorere at hovedmålene går i opfyldelse.

Samme opbygning anvendes for samtlige fem hovedspor i strategien.

For folkeskoleområdet er der følgende tre mål:

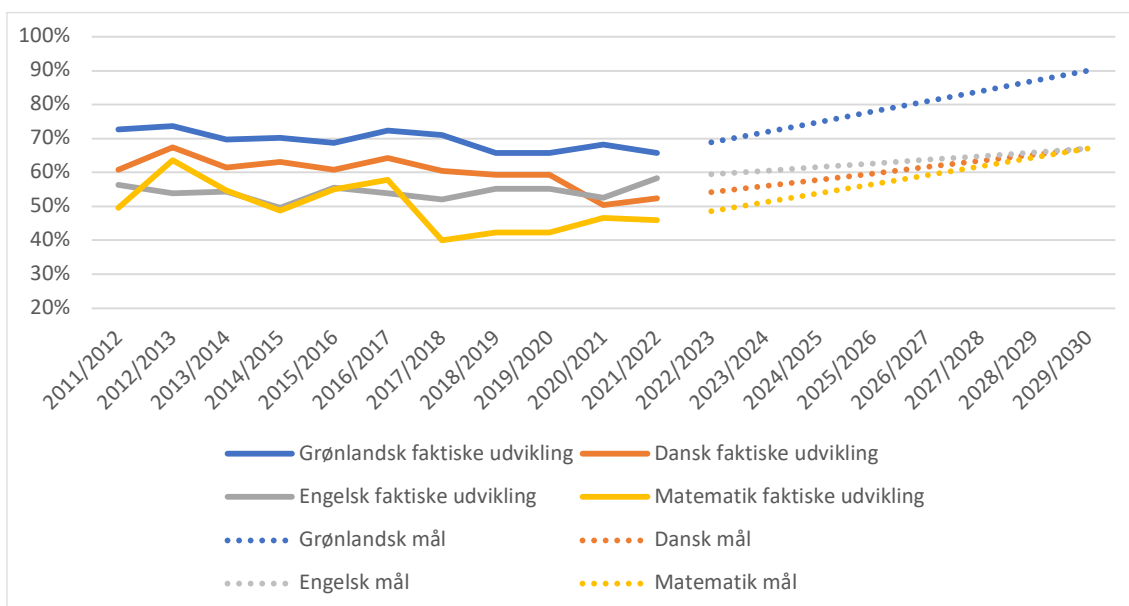
- En større andel af eleverne tager den afsluttende prøve i folkeskolen med et resultat, som betyder, at de kan gå direkte videre på en ungdomsuddannelse.
- Alle elever modtager undervisning af god kvalitet.
- At opnå en større effekt af de samlede person- og økonomiske ressourcer, der anvendes på området og en klarere ansvarsfordeling.

For få elever går videre i uddannelse efter endt folkeskole	
Hovedmål 1.1	En større andel af eleverne tager den afsluttende prøve i folkeskolen med et resultat, som betyder, at de kan gå direkte videre på en ungdomsuddannelse
Indikator 1.1.1	Andelen med et resultat på mindst E i udvalgte fag ved folkeskolens afsluttende prøve (grønlandsk, dansk, engelsk og matematik) (jævnfør figur 13), opdelt på køn og alder
Indikator 1.1.2	Andelen af elever undervist af uddannede lærere og forskolelærere
Indikator 1.1.3	Andelen af uddannede undervisere i folkeskolen (lærere og forskolelærere) - opdelt på køn
Indikator 1.1.4	Andelen af elever, der går op til folkeskolens afsluttende prøver - opdelt på køn og sted
Procesindikator 1.1.1	Der er udarbejdet og gennemført en plan for nye læreplaner - færre fag ugentligt på yngstetrinnet
Procesindikator 1.1.2	Evalueringsformerne i folkeskolen er reviderede, så de er overensstemmende med de reviderede læringsmål, undervisningspraksis og samfundets krav
Procesindikator 1.1.3	Vejledningsindsatsen er gjort ensartet og involverer systematisk aftagerne på særligt ældstetrinnet - vejlederrollen overgår fra funktion til stilling
Procesindikator 1.1.4	Vejledningsansvaret - folkeskolen følger eleverne/de unge til de er 18 år
Procesindikator 1.1.5	Konkret indsats- og kommunikationsplan for at tydeliggøre de unges muligheder efter folkeskolen i forhold til uddannelses- og erhvervs muligheder er udarbejdet i samarbejde med erhvervslivet og NGO'er med flere og vedtaget politisk (flugter med 2.1.3)
Procesindikator 1.1.6	Tilbagevendende trivselsmålinger og opfølgning herpå er udviklet og indført i folkeskolen - for såvel elever som personale
Procesindikator 1.1.7	Der er udarbejdet en plan for, hvordan skoleledelsen gives mere plads til pædagogisk ledelse, jævnfør folkeskolelovens § 48
Procesindikator 1.1.8	Kursus- og efteruddannelsesaktiviteter for lærerne er efterspørgselsstyret og koordineret mellem Uddannelsesstyrelsen og de øvrige udbydere i landet med fælles platform for annoncering og tilmelding
Procesindikator 1.1.9	Der er gennemført en forskningsbaseret forundersøgelse af, hvordan det direkte forældresamarbejde kan styrkes og relevante anbefalinger heri er implementeret
Procesindikator 1.1.10	Der er vedtaget en ny bekendtgørelse, som ensarter indberetninger og brug af et fælles offentligt administrationssystem (Tabulex)
Procesindikator 1.1.11	Der er etableret og efterfølgende evalueret erhvervsrettede forløb i udskolingen

Mange små enheder med spinkle faglige miljøer, som vanskeliggør undervisning af høj kvalitet	
Hovedmål 1.2	Alle elever modtager undervisning af god kvalitet
Indikator 1.2.1	Andelen af timer undervist af uddannede lærere – enten ved fysisk tilstedeværelse eller via fjernundervisning
Procesindikator 1.2.1	At der er udarbejdet og godkendt en samlet plan for implementering af fjernundervisning i folkeskolen – med inddragelse af de erfaringer, der allerede er gjort på området
Procesindikator 1.2.2	At den samlede plan for fjernundervisning er implementeret og sat i drift
Procesindikator 1.2.3	Der er gennemført en ekstern evaluering af folkeskolen med fokus på undervisningens planlægning og gennemførelse, elevernes udbytte heraf samt analyse af data om trivsel blandt eleverne og undervisere
Procesindikator 1.2.4	Der er gennemført en opfølgende ekstern evaluering af læreruddannelsen med fokus på undervisningens planlægning og gennemførelse, elevernes udbytte heraf samt analyse af data om trivsel blandt eleverne og undervisere
Organiseringen af og ansvaret for det samlede område er fordelt på mange forskellige enheder og myndigheder	
Hovedmål 1.3	At opnå en større effekt af de samlede person- og økonomiske ressourcer, der anvendes på området, og en klarere ansvarsfordeling (identisk med 5.5.4)
Procesindikator 1.3.1	Arbejdsgruppe bestående af relevante interessenter er nedsat og er fremkommet med konkrete oplæg til mulige tilpasninger af organiseringen og ansvarsfordelingen (rapport afleveret i 2024) (identisk med procesindikator 5.4.1)
Procesindikator 1.3.2	Årshjul er oprettet i Uddannelsesstyrelsen omfattende alle styrelsens tilsynsområder, herunder dialogen med kommunerne om opfølgning

2030 mål: Af folkeskolens 2030-afgangsårsgang skal karakteren E eller højere i de skriftlige afgangsprøver grønlandsk, dansk, engelsk og matematik opnås af hhv. 90 %, 67 %, 67 % og 67 % (Indikator 1.1.1).

Figur 13: Andel af samtlige elever i de respektive afgangsårgange fra folkeskolen, som opnår karakteren E eller højere i fire forskellige prøver henholdsvis i fagene grønlandsk, dansk, engelsk og matematik.

Kilde: Grønlands statistik, https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD45_UD4530/UDXFFK.px

Opfølgning og handleplaner

Naalakkersuisut vil med ovenstående indikatorer og procesindikatorer sikre, at der kommer en sammenhængende indsats på folkeskoleområdet med mulighed for at følge op på, om der sker en målopfyldelse i forhold til at opnå en bedre folkeskole, som er tilpasset vores børns behov.

Dette kræver, at de mange instanser, som området i dag er organiseret under, indgår i et forpligtende samarbejde herom.

Opfølgning på ovennævnte mål og indikatorer vil i praksis ske via forskelligartede virkemidler, herunder typisk:

- Lovændringer via Inatsisartut
- Bekendtgørelser via vedtagelse i Naalakkersuisut
- Prioriterede indsatser i
 - Departementet og Uddannelsesstyrelsen
 - Kommunerne
 - Ilisimatusarfik (Institut for Læring)
- Tværgående indsatser i samarbejde med
 - andre sektorer inden for det offentlige
 - øvrige relevante eksterne aktører eksempelvis NGO'er.

Opgaven med at forbedre folkeskolen er, som tidligere beskrevet, kompleks, går på tværs af sektorer, er forskellig fra sted til sted og involverer mange aktører.

Implementering af strategiens mål vil derfor tage tid. Den skal styres med afsæt i faglighed og ud fra et helhedsperspektiv, både med hensyn til den tids- og ressourcemæssige prioritering.

De nærmere planer for realisering af ovennævnte procesindikatorer vil fremgå af Naalakkersuisuts årlige handleplan på uddannelsesområdet, som også vil blive delt med EU i forhold til partnerskabsaftalen.

5.2 Hovedspor 2 - Overgangen til ungdomsuddannelserne

Formål og vision

Når det overordnede mål på uddannelsesområdet om at øge befolkningens uddannelsesniveau skal indfris, er det af afgørende betydning, at flere unge vælger, gives mulighed for samt tilskyndes til at påbegynde en uddannelse efter afsluttet folkeskole. Samtidig er det væsentligt, at den fremtidige kapacitet på ungdomsuddannelsesområdet indrettes, så den nedbringer de generelle flaskehalse i forhold til at øge den samlede produktion på området og særligt prioritere at imødegå samfundets mere strukturelle behov i centrale sektorer.

Visionen

Vores unge er i gang med enten uddannelse eller beskæftigelse eller relevante klargørende forløb

Baggrund og hovedudfordringer

Efter folkeskolen tilsiger uddannelsessystemets opbygning, at de unge skal påbegynde enten en studieforberedende uddannelse ved GUX eller en erhvervs-kompetencegivende erhvervsuddannelse.

Kun 50 % er således i gang med en ungdomsuddannelse to år efter, at de er gået ud af folkeskolen, som det fremgår af figur 5. Af den halvdel, der er i gang efter to år, er 80 % i gang med en gymnasial uddannelse, mens kun 20 % er i gang med en erhvervsuddannelse.

I praksis forlader en stor del af de unge dog uddannelsessystemet i flere år, før de igen er at finde i uddannelsesstatistikkerne på en ungdomsuddannelse. Denne pause er enten

frivillig eller tvunget af omstændigheder, som vil blive beskrevet i det efterfølgende. At problematikken er mest udtalt på erhvervsuddannelsesområdet, fremgår af tidligere nævnte procentsatser fra figur 5, hvilket underbygges af gennemsnitsalderen på de respektive uddannelsestyper. Ifølge Grønlands Statistiks udgivelse "*Ungdomsuddannelser 2022*" (2023) er gennemsnitsalderen for en studerende, der starter en gymnasial uddannelse, 20 år, mens den på erhvervsuddannelserne er 26 år.

Derfor har dette hovedspor især fokus på at få flere unge i gang med en erhvervsuddannelse. Der er særligt en udfordring i forhold til de 15-17-årige, som efter endt folkeskole reelt ikke har mulighed for at starte. Dette skyldes særligt følgende forhold:

- At der er mangel på praktikpladser, særligt i de mindre bosteder.
- At praktikstederne typisk i dag helst tager lærlinge, som er godt over 18 år, fordi de opleves som mere modne og samtidig må køre firmabil alene.
- At der har været en udbredt opfattelse af, at der angiveligt på visse områder findes et lovkrav, om at den unge i praktikken skal være fyldt 18.

Sidstnævnte forhold gælder formelt alene på søfartsområdet, hvor der er et eksplicit optagelseskrav herom.

Herudover er der på uddannelsen til Arktisk Bygningsarbejder indbygget en forudsætning om, at ansøgeren har kørekort. Det betyder, at unge under 18 år ikke kan blive optaget. Det er problematisk, at eksempelvis denne korte erhvervsuddannelse således reelt ikke kan fungere som en ungdomsuddannelse, der kan optage elever umiddelbart efter folkeskolen.

Naalakkersuisut vil derfor tage stilling til, hvorvidt der forsat skal være denne type af optagelseskrav nedfældet i uddannelsesplanerne, eller om optagelseskrav for samtlige ungdomsuddannelser inden for erhvervsuddannelserne i stedet skal baseres på "objektive", generelle optagelseskrav.

Det forhold, at de unge efter folkeskolen i praksis altovervejende har muligheden

for at vælge at gå på GUX, eller tage et år på efterskole, kan muligvis betyde, at en større andel af de unge vælger en gymnasial uddannelse.

Problemet er imidlertid ikke begrænset til ovennævnte gruppe, men rækker også ind i første halvdel af tyverne, og denne gruppe af unge mellem 16 og 25 år har i uddannelses- og arbejdsmarkedspolitisk sammenhæng fået betegnelsen ungemålgruppen. Ungemålgruppen har været genstand for en række analyser og redegørelser, som uddannelsesstrategien tager afsæt i.

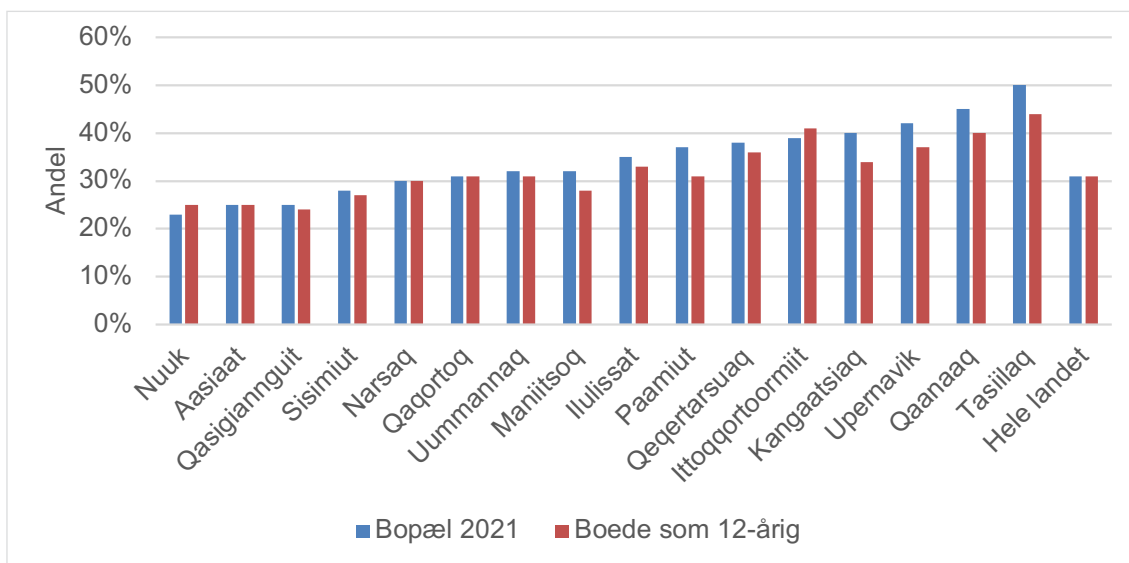
Ungemålgruppen er også et vigtigt tema i [Holdbarheds- og Vækstplan 2](#), hvoraf blandt andet følgende fremgår:

"Analyser af ungemålgruppen viser, at der er forskellige udfordringer med at komme videre efter folkeskolen, som der kan gøres noget ved af blandt andet lovgivningsmæssig og organisatorisk karakter samt med hensyn til forskellige flaskehalse i uddannelsessystemet."

Holdbarheds- og Vækstplan 2 indeholder en 11-punkts plan, som har til formål at reducere antallet af unge i ungemålgruppen. De punkter i planen, som vedrører uddannelsesområdet, er indarbejdet i denne strategi. Herudover har Naalakkersuisut besluttet, at der, som led i arbejdsmarkedsindsatsen skal indføres produktionsskolelignende forløb i kommunerne. Rapporten "Anbefalinger til Naalakkersuisut om Produktionsskolelignende forløb 2023" beskriver en række konkrete anbefalinger til sikring af gnidningsfrie overgange mellem produktionsskolelignende forløb og erhvervsuddannelserne. Dette skal følges op i uddannelses- og arbejdsmarkedsplanlægningen.

De nationale tal om ungemålgruppen dækker over store geografiske forskelle, der også er vigtige at have med i planlægningen. I figur 14 ses således ungemålgruppens størrelse opgjort distriktsvis.

Figur 14: Andel af 16-25-årige, som hverken er under uddannelse eller i beskæftigelse i 2021 opdelt efter (1) bopælsdistrikt i 2021 og (2) bopælsdistrikt som 12-årig.

Kilde: Grønlands Statistik (Holdbarheds- og Vækstplan 2)

Der er i dag væsentlige overlap mellem arbejdsmarkedsområdet og uddannelsesområdet omkring flere aktiviteter, som reelt handler om uddannelse. Det gælder både i forhold til lovgivning og drift omkring eksempelvis FA (Folkeskolens Afgangsprøve), praktikpladshåndtering og vejledningsindsatsen.

Kollegier

Manglende kollegiepladser er trods mange års indsats med nybyggerier stadig en hindring for, at uddannelsessøgende, der er optaget på en uddannelse eller har fundet en praktikplads i en anden by end hjembyen, kan komme i gang med en uddannelse. Der er også eksempler på, at lærlinge i gang med uddannelse har måttet afbryde uddannelsen i forbindelse med skift mellem praktik og skoleophold. Der er et særligt stort problem i Nuuk, hvor et udbud i 2023 har måttet annulleres grundet prisen på de indkomne tilbud.

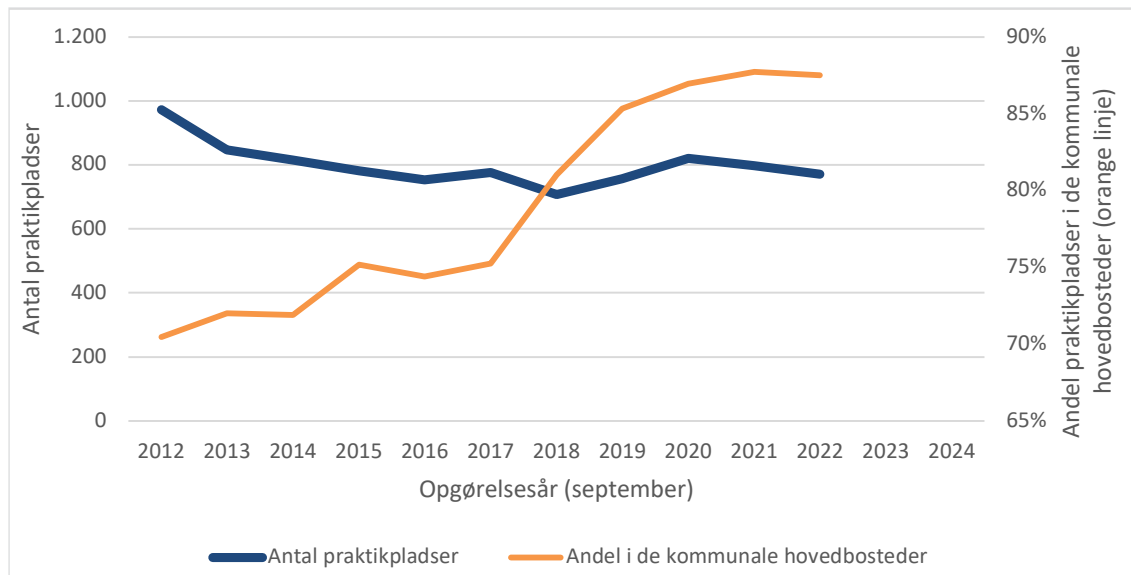
Praktikpladser

Manglende praktikpladser er en anden vigtig flaskehals. Der har gennem de sidste ti år samlet set været et fald på knapt 22 %

fra 950 praktikpladser til 743 i 2022 (virksomheder der modtager lærlingetilskud fra Selvstyret). På samme tid er der en tendens til, at andelen af praktikpladser i de kommunale hovedbosteder er stigende, som det fremgår af figur 15.

I 2020 vedtog Inatsisartut en lov, "Inatsisartutlov om virksomheders og offentlige myndigheders samfundsansvar ved ansættelse af lærlinge og praktikanter", nr. 17 af 27. november 2020. Naalakkersuisut har efterfølgende udstedt "Selvstyrets bekendtgørelse om smiley-ordning ved ansættelse af lærlinge og praktikanter" med ikrafttrædelse d. 5. april 2022. Hverken lov eller bekendtgørelse er fuldt implementeret eller sat i drift i praksis.

Figur 15: Antal praktikpladser og andelen af disse, som er beliggende i kommunale hovedbosteder

Kilde: Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke egen figur baseret på tal fra Grønlands Statistik https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6030/UDXLDI.px

Uddannelsesbygninger

Med seneste ændring af Inatsisartutlov om erhvervsuddannelser og kurser på erhvervsuddannelsesområdet blev der givet mulighed for optagelse på en erhvervsuddannelse uden praktikplads. Denne mulighed blev givet under forudsætning af, at dette indarbejdes i uddannelsesplanen for de aktuelle uddannelser og godkendes af Naalakkersuisut.

Dette forudsætter i sagens natur, at der er den nødvendige undervisningskapacitet, herunder undervisere, samt kollegie- og uddannelsesbygninger, der kan rumme en sådan skolepraktikordning. Dette kan også indbefatte øget brug af simulationsbaseret undervisning. Modsat kollegieområdet er der ikke en sektorplan for uddannelsesbyggerier, og der er i dag ikke afsat midler på finansloven til hverken uddannelsesbyggeri eller indkøb af simulatorer.

Vejledning og praktikpladsformidling

Der er tidligere blevet evalueret på henholdsvis Majoriaqs arbejdsmarkedsindsats og på vejlednings- og opkvalificeringsindsats. Sideløbende med disse evalueringer blev der i 2019 gennemført en evaluering af den samlede vejledningsindsats på uddannelses- og arbejdsmarkedsområdet.

Selv om der er søgt fulgt op på evalueringsrapporternes anbefalinger, er der fortsat udfordringer i forhold til målretning og styrkelse af vejledningsindsatserne. Brancheskolerne har gennem flere år peget på nødvendigheden af, at skolerne overtager såvel uddannelses- og gennemførselsvejledningen som ansvaret for praktikpladsformidlingen fra Majoriaq.

Ungemålgruppen er en sammensat størrelse, og det er en kompleks opgave at møde de unge, hvor de er. De har meget forskellige forudsætninger, behov og udfordringer. Der er derfor mange årsager til, at de unge har problemer i forhold til at komme i gang med en uddannelse. Det stiller store og forskelligartede krav til vejlednings- og brobygningstiltag samt andre understøttende indsatser.

For at inddrage de unges perspektiv på udfordringerne afholdte Departementet for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender i oktober 2023 en ungekonference med deltagere fra unge i ungemålgruppen fra en række mindre bosteder. I tekstboksen er der listet vigtige udfordringer, de unge i de afholdte gruppearbejder pegede på af relevans for denne strategi. Disse udsagn er både relevante og nyttige og har indgået i arbejdet med strategiens mål og fokusområder.

"... manglen på uddannede lærere er et problem, som har indflydelse på, at de unge får sig en uddannelse."

"De efterlyser også personer med sproglige kompetencer, og foreslår at de i højere grad kan blive undervist af dansk- og engelsksprogede."

"Flere grupper i diskussionen er enige om, at det at komme fra en bygd, kan gøre det meget svært at blive studiekklar, da der er mangelfuld indsats i oplysningskampagner, vedrørende job og uddannelsesmuligheder i bygderne. De bruger rigtig meget tid på at finde frem til egnede informationer individuelt og anbefaler, at der bør være flere oplysningsindsatser rettet til de unge fra de mindre bosteder."

"De er taknemmelige over at få opmærksomhed, hvor de følte at de bliver hørt, og få vigtig information, som de tager med i deres overvejelser om, hvad de vil blive uddannelsesmæssigt. Og de efterlyser mere dækkende uddannelseskaravane, som også når ud til yderdistrikterne, da det kun er de "få" heldige der får lov til at deltage i sådan et arrangement."

Kilde: Ungekonference Sisimiut, 2023. Departementet for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigs-anliggender.

Sammenhæng med andre områder

Det er således ikke en simpel opgave at reducere antallet af unge i ungemålgruppen, da der er behov for en vifte af forskelligartede tiltag, som ikke alene kan gennemføres inden for rammerne af uddannelsessektoren.

Dette afspejles i, at der allerede i dag er et bredt udbud af forskelligartede initiativer målrettet ungemålgruppen og særligt udsatte unge, herunder eksempelvis NUIKI, Siu-Tsiu, Mind Your Own Business samt etableringen af produktionslignende skoler i kommunerne, jævnfør tekstboks i afsnit 5.5.1.

Disse initiativer er primært drevet af de relevante departementer, men også private aktører og NGO'er er i spil såvel i

forhold til finansiering, projektudvikling og gennemførelse.

Særligt i forhold til tilvejebringelse af praktikpladser skal der gennemføres supplerende indsatser for at øge antallet, jævnfør Holdbarheds- og Vækstplan 2. Det omfatter blandt andet, at der til offentlige enheder og de selvstyrejede virksomheder stilles et direkte krav om oprettelse og aktivering af det antal praktikpladser, som disse kan godkendes til. Endvidere skal sociale klausuler med krav om lærlinge søges indarbejdet i offentlige udbud.

Strategiske mål for området

For overgangen til ungdomsuddannelser er der følgende to mål:

- Flere unge skal starte på en ungdomsuddannelse direkte efter folkeskolen.
- Ingen forhindres i at påbegynde eller gennemføre uddannelse grundet manglende kollegie- eller praktikplads.

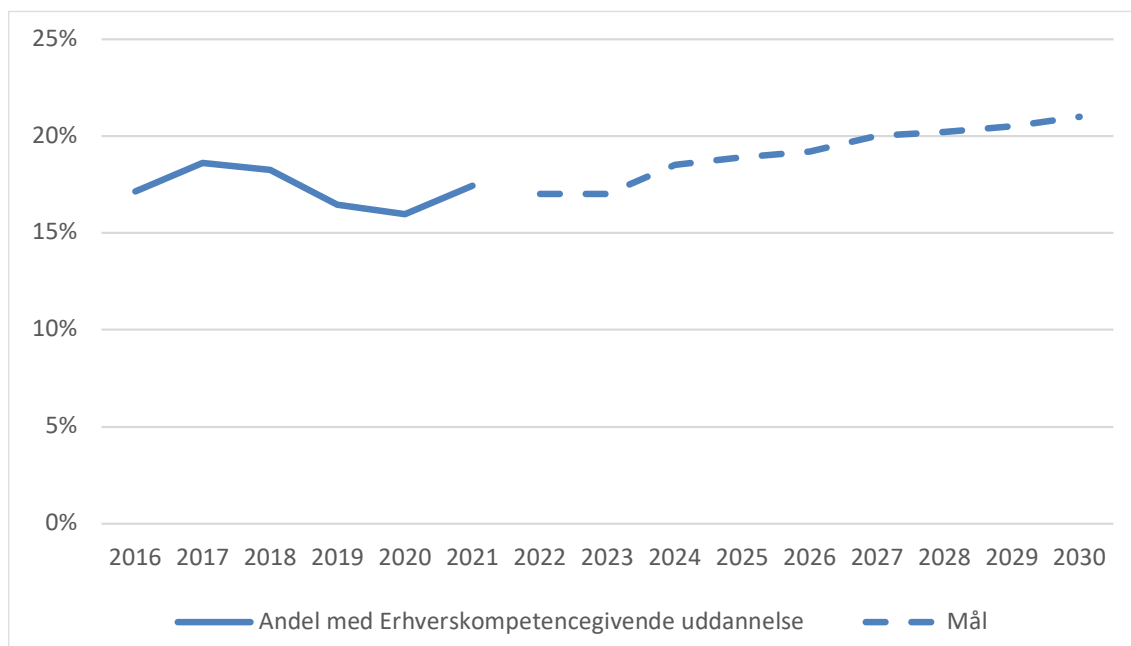
For få unge starter på en ungdomsuddannelse efter afsluttet folkeskole, og for mange starter meget sent på en erhvervsuddannelse

Hovedmål 2.1	Flere unge skal starte en ungdomsuddannelse direkte efter folkeskolen
Indikator 2.1.1	Andel af unge mellem 16 og 18 år som er aktive på en ungdomsuddannelse - opgjort på GUX hhv. EUD, samt på køn
Indikator 2.1.2	Andelen af en folkeskoleårgang, som har påbegyndt en ungdomsuddannelse to år efter, at de har forladt folkeskolen - opgjort på GUX hhv. EUD samt på køn 2030 mål: Hæves fra 39,7 % i 2021 til 46,0 % i 2030
Indikator 2.1.3	Andel af 18-årige, som har gennemført deres uddannelse eller stadig er aktive i uddannelse (inklusive efterskoler) opdelt på køn
Indikator 2.1.4	Andel af de 24-25-årige borgere, der har færdiggjort en erhvervskompetence-givende uddannelse 2030 mål: Mindst 21% af de 24-25-årige borgere skal have færdiggjort en erhvervskompetencegivende uddannelse
Indikator 2.1.5	Antal aktive på erhvervsuddannelser, opdelt på køn og alder
Procesindikator 2.1.1	Et politisk godkendt oplæg til etablering af grundforløb på de respektive brancheskoler for de 15-17-årige foreligger
Procesindikator 2.1.2	Grundforløbet er udbudt og sættes i drift på de respektive brancheskoler
Procesindikator 2.1.3	Der er taget stilling til, hvorvidt der skal indføres objektive, generelle optagelseskrav i forhold til alder på EUD. I bekræftende fald at dette er implementeret
Procesindikator 2.1.4	Konkret indsats- og kommunikationsplan for at tydeliggøre de unges muligheder i forhold til uddannelses- og erhvervs muligheder er udarbejdet i samarbejde med erhvervslivet og NGO'er med flere og vedtaget politisk (flugter med procesindikator 1.1.4)

Flaskehalse i forhold til kollegie- og praktikpladser – i forhold til påbegyndelse og gennemførelse af uddannelse	
Hovedmål 2.2	Ingen forhindres i at påbegynde eller gennemføre uddannelse grundet manglende kollegie- eller praktikplads
Indikator 2.2.1	Antal uddannelsessøgende som meddeles afslag grundet manglende kollegieplads
Indikator 2.2.2	Antal uddannelsessøgende som ikke påbegynder uddannelse grundet manglende praktikplads
Indikator 2.2.3	Antal godkendte praktikpladser – brancheopdelt
Indikator 2.2.4	Andel aktive praktikpladser – brancheopdelt
Procesindikator 2.2.1	Sektorplan for kollegiebyggeri, der afspejler det samlede behov på uddannelsesområdet, er udarbejdet og godkendt (se også hovedspor 5)
Procesindikator 2.2.2	Sektorplan for uddannelsesbyggeri på erhvervsuddannelsesområdet, herunder i forhold til behov for lokaler til skolepraktik og simulationsbaseret undervisning, er udarbejdet og godkendt
Procesindikator 2.2.3	Lov og bekendtgørelse om virksomheders og offentlige myndigheders samfundsansvar ved ansættelse af lærlinge og praktikanter (Smileyordningen) er implementeret, og de heraf afledte systemer sat i drift
Procesindikator 2.2.4	Der er taget stilling til eventuelle behov for ændring af de respektive departementers ressortområder og eventuelle ændringer er gennemført
Procesindikator 2.2.5	Vejledningsindsatsen er løftet ud af Majoriaq og placeret entydigt på brancheskolerne og i Folkeskolen – opsøgende vejledning for unge over 18 forbliver i Majoriaq
Procesindikator 2.2.6	Ny lovgivning på erhvervsuddannelsesområdet er vedtaget. Og der er etableret et system, som sikrer, at der i praksis gennemføres en behovsstyret uddannelsesplanlægning på erhvervsuddannelsesområdet blandt andet på grundlag af analyser og prognoser for nuværende og fremtidige behov på arbejdsmarkedet i de respektive sektorer
Procesindikator 2.2.7	Status og systematisk registrering, opfølgning og overvågning af opdatering og udvikling af nye læreplaner på erhvervsuddannelser
Procesindikator 2.2.8	Status og systematisk registrering, opfølgning og overvågning af opdatering og udvikling af nye læreplaner på erhvervsuddannelser

2030 mål: **Mindst 21% af de 24-25-årige borgere skal have færdiggjort en erhvervs-kompetencegivende uddannelse og derved have taget en direkte vej igennem uddannelsessystemet.**

Figur 16: Andel af de 24-25-årige, som har færdiggjort en erhvervskompetencegivende uddannelse og - vurderet ud fra deres alder - har taget en direkte vej gennem uddannelsessystemet.

Kilde: Grønlands statistik, https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD40_UD4040/UDXUMG7.px

Opfølgning og handleplaner

Af Holdbarheds- og Vækstplan 2 fremgår det, at "Naalakkersuisut ønsker, at landets uddannelser i højere grad centrerer rundt om strukturelle behov i vores vigtigste erhverv og sektorer."

Naalakkersuisut forventer på Inatsisartuts forårssamling 2024 at fremlægge et forslag til ny Inatsisartutlov om erhvervsuddannelser og kurser på erhvervsuddannelsesområdet. Formålet med lovforslaget vil være at etablere en mere direkte og forenklet kobling mellem uddannelsespolitiske visioner og initiativer, herunder adressering af samfundskritiske problemstillinger vedrørende praktikpladser og ungemålgruppe og brancheskolernes aktiviteter. For at

imødekomme dette, lægges der op til en ændring af styrelsesordningen, så der bliver mere direkte instruktionsbeføjelse fra Naalakkersuisut i forhold til skolens drift, udvikling og aktiviteter.

Med vedtagelse af loven vil også følge oprettelse af praktikpladskoordinationsenheder på de enkelte brancheskoler med forventet virkning fra januar 2025. Endvidere vil processen ved oprettelse af nye uddannelser blive ændret, så erhvervsuddannelsesudbuddet hurtigt kan tilpasses behovet på arbejdsmarkedet.

5.2.1 Andre forhold på erhvervsuddannelsesområdet

Som nævnt i indledningen under grundvilkårene er det en udfordring for en forholdsvis stor gruppe af de uddannelsessøgende, at undervisningssproget og -materialet på mange uddannelser er dansk.

Flere af brancheskolerne har derfor prioriteret at få oversat undervisningsmaterialer til grønlandsk, ligesom det i dag inden for flere brancher er muligt at rekruttere grønlandsksprogede undervisere.

I finanslovsaftalen for 2024 har partierne haft fokus på at få skabt en behovsstyret, sammenhængende uddannelses- og kompetenceudviklingsplanlægning og -indsats.

Her står blandt andet følgende:

“I forhold til en sammenhængende uddannelses- og kompetenceuddannelsesplanlægning og realiseringen heraf på fiskeriområdet har der ifølge det oplyste været gennemført et udredningsarbejde i et tværgående samarbejde mellem de relevante uddannelsesinstitutioner, departementer og repræsentanter i selve fiskerierhvervet. Dette har udmøntet sig i en rapport med en række konkrete anbefalinger. Der har tidligere været afsat midler til dette arbejde på en reserve i finansloven, ligesom der eventuelt i begrænset omfang vil kunne trækkes på puljen til udmøntning af den kommende uddannelsesstrategi.

Der vil givetvis kunne blive behov i de kommende år for yderligere midler til realiseringen af anbefalingerne og de politiske mål for udviklingen af fiskerisektoren, herunder om at sikre en langt større dækning af brugen af lokal arbejdskraft som officerer i trawlerflåden.

Parterne bag finanslovsaftalen finder det nødvendigt, at de mangeårige og meget klare politiske ønsker om at nå dette mål nu i praksis søges realiseret gennem en konkret og tosidet indsats:

- *Prioritering af relevante uddannelsesmæssige tiltag og et tæt offentligt-privat samarbejde om at skabe de kompetencemæssige forudsætninger i praksis. Herunder er der behov for fokus på, at:*
 - *få flere til at påbegynde og fuldføre relevante maritime uddannelser og*
 - *understøtte rederiernes eksisterende aspirantprogrammer, som allerede har haft stor succes, men hvor der i dag desværre opleves udfordringer med at få medarbejdere til at deltage i programmerne.*

...

Der kan tilsvarende peges på behovet for sammenhængende behovsstyrede uddannelses- og kompetenceudviklingsplaner rettet mod blandt andet behovene i forhold til bygge- og anlægssektoren, ældre- og plejeområdet og turismeområdet. Naalakkersuisut opfordres til at fremme denne planlægning og i den forbindelse sikre et nødvendigt samarbejde med relevante interessenter, herunder med inddragelse af centrale aftagere på de respektive områder.”

I den sundhedspolitiske aftale, indgået i november 2023, hedder det tilsvarende:

“Arbejdet med forbedring af sundhedsuddannelserne skal igangsættes snarest, men effekterne vil sandsynligvis tidligst kunne mærkes efter fem år. Sundheds- og uddannelsesmyndighederne skal forpligte sig på at indgå i samarbejder med mål om at øge optaget og gennemførelsesprocenterne på sundhedsuddannelserne. Der skal i denne sammenhæng udarbejdes en sammenhængende uddannelsesplanlægning mellem parterne rettet mod sundhedsvæsenets nuværende og fremtidige behov.”

Ovenstående er på linje med Naalakkersuisuts overordnede mål om at sikre en behovsstyret uddannelsesplanlægning og fjernelse af flaskehalse i uddannelsessystemet. Holdbarheds- og Vækstplan 2 indeholder et afsnit med netop den overskrift.

Afsnittet konkretiserer, at Naalakkersuisut ønsker, at landets uddannelser i højere grad centrerer rundt om strukturelle behov i vores vigtigste erhverv og sektorer. Herunder skal der udarbejdes sammenhængende og behovsbaserede uddannelsesplaner for blandt andet ovennævnte sektorer.

Udmøntningen af uddannelsesstrategien vil integrere dette i kommende uddannelsesplaner, jævnfør også procesindikator 2.2.6.

5.2.2 Andre forhold på det gymnasiale område

Den gymnasiale uddannelse, GUX, udbydes fire steder i landet og suppleres med fjernuddannelsen e-GUX, som således kan tages decentralt. Der er ledige uddannelsespladser på alle GUX i dag. Uddannelserne er studieforberedende og ikke i sig selv erhvervs-kompetencegivende.

På baggrund af et pålæg fra Inatsisartut på efterårssamlingen i 2021 har Naalakkersuisut i *“Redegørelse om afdækning af behov, muligheder og konsekvenser for etablering af nye uddannelser i Avannaata Kommunia og Kommune Qeqertalik fra 2023”*, undersøgt hensigtsmæssigheden af også at etablere en GUX i Ilulissat.

I redegørelsen konkluderes det, at det ikke kan anbefales at etablere en GUX i Ilulissat. Dette begrundes primært i det forhold, at det samlede elevgrundlag i hele landet dækkes fint af kapaciteten på de eksisterende GUX. Hvis elevgrundlaget og ressourcerne, som i dag er ved GUX-Aasiaat, deles med et nyt GUX i Ilulissat, vil det resultere i mindre faglige miljøer og færre muligheder for eleverne. Dette vil med stor sandsynlighed føre til en forringelse af kvaliteten af undervisningen.

På baggrund af disse overvejelser anbefales det ikke at forfølge etableringen af en selvstændig GUX i Ilulissat.

Uddannelsessproget på GUX er typisk dansk, idet der stort set ikke modtages ansøgninger til opslåede stillinger fra grønlandsktalende kandidater. De finder typisk ansættelse andetsteds på arbejdsmarkedet.

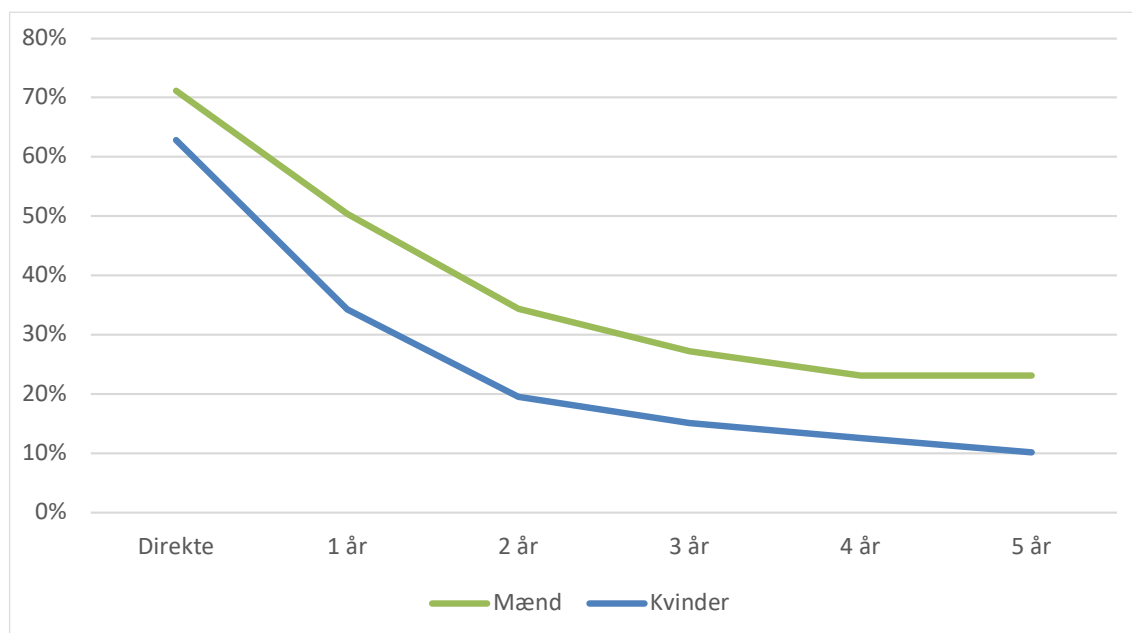

5.3 Hovedspor 3 - Studenter, som ikke kommer videre i uddannelsessystemet

En relativt stor andel af de unge kommer ikke videre i uddannelse efter, at de har afsluttet den studieforberedende gymnasiale uddannelse, GUX. Som det fremgår af Grønlands Statistiks publikation "Overgang fra gymnasiet til videre uddannelse" er hele 42 % to år efter ikke i uddannelse for årgang 2020.

Figur 17 viser, at størsteparten af de unge gradvist men for manges vedkommende relativt sent kommer i gang med uddannelse efter gymnasiet. Også her har de unge kvinder større uddannelsesmæssig succes end de unge mænd.

Figur 17: Udviklingen i status "ej påbegyndt" over 5 år for GUX-dimittender i 2016.

Kilde: Grønlands Statistik, <https://bank.stat.gl:443/sq/580d161e-d01f-4fd9-a818-4bd0c6d535a4>

Formål og vision

Det er også i denne forbindelse vigtigt i forhold til opfyldelsen af det overordnede visionsmål, at de unge ikke går i stå i uddannelsessystemet, men tager en erhvervskompetencegivende uddannelse. Dette vil i udgangspunktet være en videregående uddannelse, men kan dog også være en erhvervsuddannelse.

Visionen

Vores unge, som har taget en gymnasial uddannelse, er både fagligt og personligt klar til at studere videre i uddannelsessystemet – og kender de mulige veje hertil

Baggrund og hovedudfordringer

Disse unge er uden for uddannelse af forskellige årsager. Der er imidlertid meget begrænset viden om, hvorfor så stor en andel af de unge ikke kommer i gang med en uddannelse.

Herunder mangler der viden om, hvilke barrierer de i praksis møder i forhold til at komme videre. Det kunne blandt andet være:

- at de er uddannelsesparate, men ikke nødvendigvis har de faglige færdigheder til at turde søge om optagelse eller at gennemføre et videregående uddannelsesforløb.
- at en gymnasial uddannelse i praksis i dag ofte giver let adgang til arbejdsmarkedet på blandt andet serviceområdet, hvor der er stor mangel på kvalificeret arbejdskraft.
- at overgangen fra uddannelsesstøtte til løn efter afsluttet gymnasial uddannelse kan være et incitament for den enkelte til at blive i lønnet arbejde frem for at gå tilbage på uddannelsesstøtte.
- at de ikke er tilstrækkeligt klar over, hvilke muligheder de med deres interesser og forudsætninger har for videreuddannelse, samt hvilke jobmuligheder det efterfølgende vil give dem.
- at de har behov for hjælp i forhold til personlige problemer af forskellig art, som har påvirket deres uddannelsesforløb og fortsat er en barriere.

Sammenhæng med andre områder

Potentielle aftagere af kandidater på arbejdsmarkedet skal sammen med uddannelsesinstitutionerne forstærke indsatsen for at synliggøre de unges muligheder, både i forhold til uddannelses- og efterfølgende jobmuligheder.

I forhold til unge med forskellige former for personlige problemer er der typisk behov for tværgående samarbejder mellem forskellige myndigheder, herunder inddragelse af social- og sundhedsmyndigheder og benyttelse af tilbud og initiativer, som ligger inden for eller går på tværs af nævnte områder.

Strategiske mål for området

For studenter, der ikke kommer videre i uddannelsessystemet, er der følgende mål:

- En større andel af de unge med afsluttet GUX skal starte på en videregående uddannelse eller alternativt en erhvervsuddannelse direkte efter GUX

En uforholdsmæssigt stor gruppe studenter påbegynder ikke en videregående uddannelse

Hovedmål 3.1	En højere andel af studenter vælger at påbegynde en videregående uddannelse
Indikator 3.1.1	Andelen af studenter, som er i gang med en videregående uddannelse to år efter, at de er blevet studenter. 2030 mål: Hæves fra 37,7 % i 2021 til 46,0 % i 2030. ³
Indikator 3.1.2	Andelen med et resultat bedre end et gennemsnit på 2 ved studentereksamen
Indikator 3.1.3	Karaktererne i de vigtige værktøjsfag ved optagelse og afslutning af GUX fordelt på fag, niveau og køn
Indikator 3.1.4	Antallet af studenter, der gennemfører enkeltfagskurser i Grønland og Danmark fordelt på fag, niveau og køn
Procesindikator 3.1.1	Der er etableret fast registrering af karaktererne i de vigtige værktøjsfag ved optagelse og afslutning af GUX, der tilgår Grønlands Statistik
Procesindikator 3.1.2	Der er gennemført en kvalitativ undersøgelse af, hvorfor så mange unge ikke kommer videre i uddannelse efter GUX
Procesindikator 3.1.3	Der er udarbejdet planer for en forstærket opsøgende indsats for at øge optaget i et samarbejde mellem centrale aftagere og relevante uddannelsesinstitutioner

Opfølgning og handleplaner

Ovennævnte procesindikatorer forventes ikke umiddelbart at give behov for lovændringer.

³ Målsætningen er fra Holdbarheds- og Vækstplan 2, hvor 2021 anvendes som baseline fremfor 2020 samt en anden beregningsmetode. Den er derfor ikke sammenlignelig med tal fra Grønlands Statistik om overgang fra gymnasial uddannelse til videre uddannelse, som er anvendt i strategien.

5.3.1 Andre forhold omkring de videregående uddannelser

Der har gennem de senere år været en positiv udvikling i antallet af studerende på de videregående uddannelser, som udbydes på Ilisimatusarfik og på flere af brancheskolerne. Jævnfør tabel 3 gennemførte 251 personer i 2022 en videregående uddannelse. Heraf blev 71 % gennemført i Grønland.

I tabel 3 ses en mere detaljeret gengivelse af uddannelsesproduktionen på de videregående uddannelser i 2020-2022. Det er i den forbindelse tankevækkende, at tallene for fuldførte kandidatforløb er højere i udlandet end i Grønland gennem alle tre år, selv om antallet af aktive studerende på kandidatuddannelse er langt højere i Grønland end i udlandet.

Tabel 3: Påbegyndte, aktive og fuldførte på videregående uddannelser 2020-2022

	2020		2021		2022	
	Grønland	Udland	Grønland	Udland	Grønland	Udland
Kort videregående uddannelse						
Påbegyndte	69	35	65	32	85	42
Aktive	112	60	109	48	125	59
Fuldførte	43	27	48	19	43	18
Professionsbachelor						
Påbegyndte	134	54	150	39	129	67
Aktive	437	113	435	93	402	122
Fuldførte	80	27	98	21	91	11
Bachelor						
Påbegyndte	106	58	95	39	67	61
Aktive	252	122	252	106	243	103
Fuldførte	30	17	17	23	31	25
Kandidat						
Påbegyndte	26	19	95	29	15	31
Aktive	110	61	252	62	92	68
Fuldførte	19	21	32	22	12	20

Kilde: Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirkes egen tabel baseret på tal fra Grønlands Statistik
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11A.PX
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11B.PX
https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11D.PX

Set over en længere periode har der været en stor stigning i antallet af gennemførte forløb på de videregående uddannelser. Siden 2006 er antallet steget med 99 % - i praksis altså en fordobling.

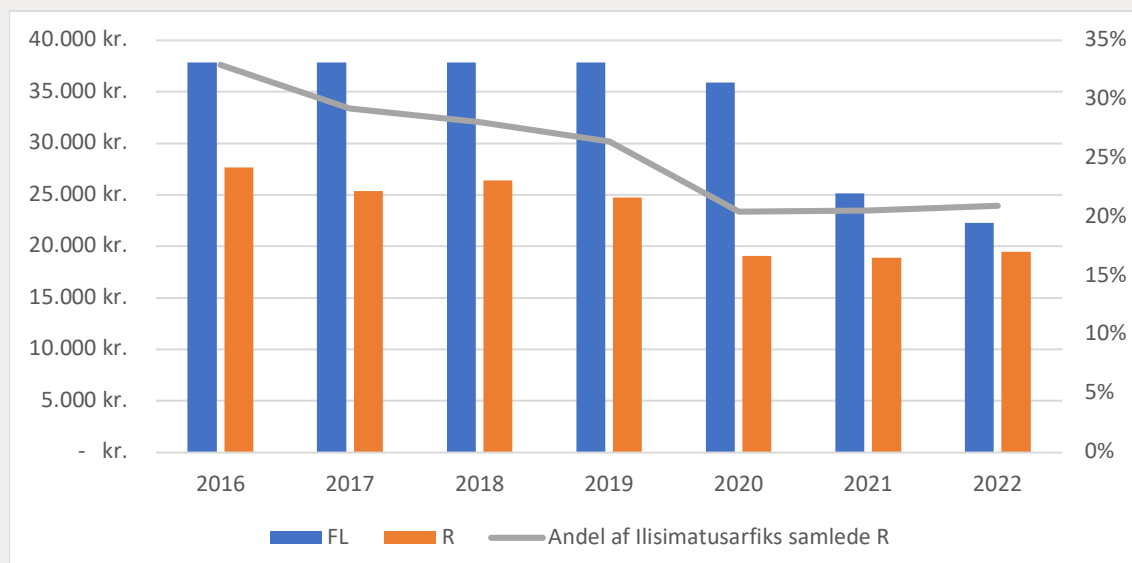
Der er herunder oprettet nye uddannelser med stor samfundsrelevans, så det nu er muligt at gennemføre en uddannelse i jura ved Ilisimatusarfik. Tech College Greenland udbyder maskinmesteruddannelsen i samarbejde med Maskinmesterskolen i København, hvor uddannelsen typisk indledes i Grønland, og der efterfølgende veksles mellem semestre i og uden for Grønland, en såkaldt transnational uddannelsesmodel. Hertil kommer, at det er besluttet at etablere en bacheloruddannelse i biologi ved Ilisimatusarfik, som er udviklet til at blive gennemført i et samarbejde mellem universitetet og Pinngortitaleriffik (Grønlands Naturinstitut)

Særligt om læreruddannelsen

Uddannelsesstrategien har som tidligere anført fokus på grundskolen, og her spiller læreruddannelsen ved Ilisimatusarfik i stigende grad en central rolle, idet en stadig større andel af lærerne i folkeskolen uddannes herfra.

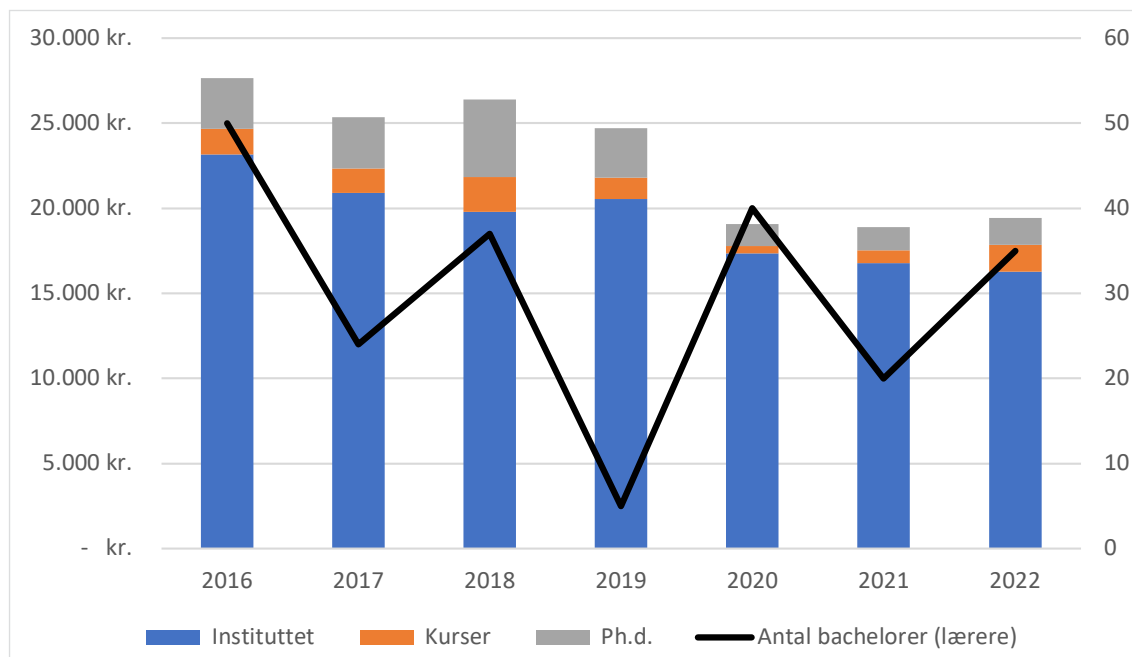
Udviklingen i bevilling og forbrug på Institut for Læring ved Ilisimatusarfik fra 2016 og frem, som illustreret ved figur 18, afspejler imidlertid ikke umiddelbart den tilsvarende nødvendighed af en styrket indsats på området. Det samlede budget var således 38 mio.kr. i 2016, hvorefter det i 2022 er faldet til 22 mio.kr. Regnskabstallene viser en tilsvarende udvikling, fra 27,5 mio.kr. i 2016 til 19,5 mio.kr. i 2022.

Figur 18: Institut for Læring - samlet bevilling vs. forbrug (tkr.)

Kilde: Finanslovene for de respektive år

Figur 19: Institut for Læring - regnskabstal opdelt og summet, samt antal uddannede bachelorer

Kilde: Finanslovene for de respektive år

Af figur 19 fremgår det, at der synes at være et behov for at imødegå den meget svingende udvikling i antallet af bachelorer på læreruddannelsen. Dette forudsætter et målrettet arbejde på at sikre en mere stabil uddannelsesfrekvens. Det kræver blandt andet en målrettet indsats i forhold til rekruttering fra GUX, herunder i forhold til at få rettet op på den kønsmæssige fordeling på de videregående uddannelser generelt.

Herudover forekommer det i figur 18 beskrevne udvikling i bevilling og forbrug bemærkelsesværdig og bekymrende, blandt andet set i lyset af, at EVA netop i 2016 fremkom med en kritisk evaluering af læreruddannelsen.

Det er derfor nødvendigt, at dette imødegås i den lovpligtige udviklingskontrakt mellem llisimatusarfik og Naalackersuisut, hvor parterne sammen må fastsætte relevante

milepæle og procesmål med det formål at sikre, at læreruddannelsen styrkes. Dette skal gøres med fokus på opfølgning på de kritiske forhold, som nævnte evalueringsrapport pegede på, herunder imødekommelse af anbefalingen om, at det gøres obligatorisk med et af de fire hovedfag som linjefag.

Endvidere finder Naalackersuisut det relevant, at Institut for Læring i forbindelse med den igangværende selvevaluering på læreruddannelsen også beskriver i hvilket omfang, der er fulgt op på evalueringsrapportens anbefalinger, samt hvilken effekt dette har haft.

I det forberedende arbejde med strategien er det på møder med Uddannelsesstyrelsen og llisimatusarfik fremgået, at der er et uudnyttet potentiale for et samarbejde i forbindelse med blandt andet rejseaktiviteter og vidensopbygning på tværs, jævnfør også afsnit 5.5.4.

Kvalitetssikring på de videregående uddannelser

Af Inatsisartutloven om videregående uddannelser fremgår det af § 18, at *“De enkelte videregående uddannelser skal kvalitetssikres i henhold til internationale standarder”*. Naalakkersuisut finder det centralt, at uddannelsesinstitutionerne bestræber sig på at sikre, at kvaliteten på de videregående uddannelser er af så høj kvalitet, at dimittenderne:

- Er klar til at indtræde på arbejdsmarkedet og varetage de funktioner, de formelt er uddannet til.
- Med en bachelorgrad kan tilmelde sig et kandidatstudie i Europa (eventuelt med nogle opkvalificeringskurser).

Formålet er således at sikre det bedst mulige uddannelses tilbud, baseret på forskningsbaseret viden og evidensbaseret praksis for god universitetsuddannelse og studenteraktiverende metoder. Det forudsætter, at der systematisk arbejdes med at sikre kvaliteten af undervisning og uddannelse.

Evaluerings kan ses på flere niveauer: i undervisningen, pædagogikken og didaktikken i forhold til det enkelte undervisningsforløb, semester og studieordning.

Der pågår en dialog mellem Ilisimatusarfik, de relevante brancheskoler og Selvstyret om at få indført akkreditering af de videregående uddannelser med henblik på at kunne dokumentere, hvordan der arbejdes med kvalitetssikring, jævnfør Procesindikator 5.6.2.

Alternativet til en sikring af kvaliteten på de videregående uddannelser er i realiteten, at der fortsat vil være et behov for tilkaldt arbejdskraft til at løse de pågældendes tiltænkte opgaver, eller en accept af en lavere standard i opgaveløsningen.

Derfor er det væsentligt, at Ilisimatusarfik og de øvrige uddannelsesinstitutioner, som udbyder videregående uddannelser, er selvbevidste og sætter sig høje mål. Herunder, som ovenfor nævnt, at de i praksis implementerer en relevant kvalitetssikring, som sikrer, at kvaliteten er høj, og at uddannelserne løbende forbedres.

Naalakkersuisut vil derfor i dialog med de pågældende institutioner indarbejde mål herom i udviklings- og resultatkontrakterne med disse. Herunder vil det være et mål, at kvaliteten bliver så høj, at det er muligt at opnå anerkendelse heraf i blandt andet det europæiske system.

5.4 Hovedspor 4 - Omskoling og opkvalificering af arbejdsstyrken

Formål og vision

For at bidrage til at nå målene for det fremtidige uddannelsesniveau i befolkningen skal uddannelsessystemet også kunne tiltrække flere ufaglærte voksne og gøre det muligt for dem at tage en relevant uddannelse.

På samme tid er arbejdsmarkedets behov i stigende grad under forandring med en udsigt til et fald i arbejdsstyrken. Ligesom internationale forhold, herunder nødvendige indsatser og omstillinger på klimaområdet, den teknologiske udvikling, hvor blandet andet øget anvendelse af kunstig intelligens til opgaveløsning, vil medføre forskydninger på arbejdsmarkedet. Dette stiller øgede krav om

såvel opkvalificering af som omstillingsevne i arbejdsstyrken. Behovet herfor er både beskrevet i indledningen og i afsnit 5.2.1 af strategien, samt i Holdbarheds- og Vækstplan 2.

En målrettet, systematisk og koordineret indsats med relevant opkvalificering og omskoling bidrager samtidig til at øge sammenhængskraften og beskæftigelsesgraden i samfundet.

Internationale erfaringer viser således, at livslang læring kan bidrage med nogle nøglekompetencer med henblik på personlig udfoldelse og udvikling, beskæftigelsesegnethed, social inklusion og aktivt medborgerskab.

Visionen

Livslang læring gør os sammen i stand til at løse opgaverne på arbejdsmarkedet og opnå en fleksibilitet og mobilitet inden for de enkelte sektorer og mellem sektorer, der afspejler samfundets behov.

Baggrund og hovedudfordringer

Indsatsen omkring livslang læring ligger i dag spredt over flere ressortområder og ordninger, hvoraf de tværgående er reguleret i Inatsisartutlov om erhvervsuddannelser og kurser på erhvervsuddannelsesområdet: Midler til kursusvirksomhed (Hovedkonto 40.91.03)

- Midler til kompetenceudviklingskurser (PKU) (Hovedkonto 31.07.02)
- Midler til kurser og efteruddannelse om det sociale område (Hovedkonto 30.01.03)
- Midler til nationale sundheds- og uddannelsesindsatser (Hovedkonto 34.12.02)
- Midler til kompetenceudvikling (Hovedkonto 10.01.05)

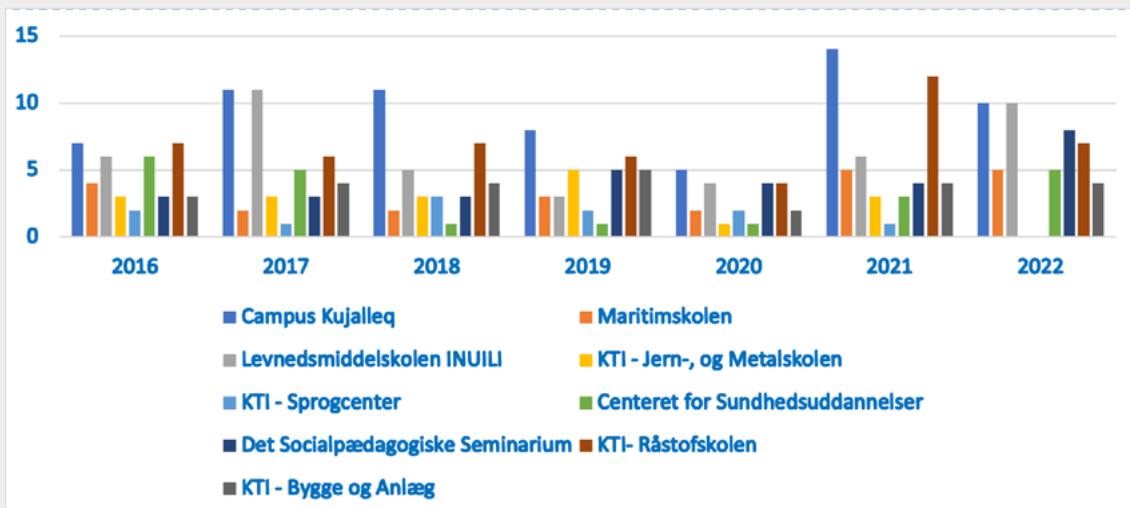
Herudover er der midler på de kommunale budgetter, ligesom virksomheder og institutioner anvender midler til formålet. Endvidere er der i nogle overenskomster aftalt, at der afsættes midler til kurser og efteruddannelse. Kun på de to førstnævnte områder ovenfor kan midlerne i dag bevilges over flerårige resultatkontrakter for at muliggøre langtidsplanlægning, jævnfør tekstanmærkninger herom.

For så vidt angår midler anvendt på kompetenceudviklingskurser er der en udførlig redegørelse i [Naalakkersuisuts Arbejdsmarkedsredegørelse 2022](#), hvori også både bestræbelserne på og omfanget af modulopbyggede kurser er beskrevet. Endvidere er der en beskrivelse af arbejdet med en formel anerkendelse af realkompetencer hos kursister, pt. særligt på sundheds- og socialområdet skal udarbejdes.

Som det fremgår af figur 20, samt Arbejdsmarkedsredegørelsen 2022, er der i regi af PKU stigende fokus på kursusaktiviteter målrettet de såkaldte "varme hænder" i indsatserne.

Denne prioritering vil i de kommende år fortsat være relevant i forhold til den demografiske udvikling.

Figur20: Antal PKU-kurser fordelt på kursussteder (2016-2022)

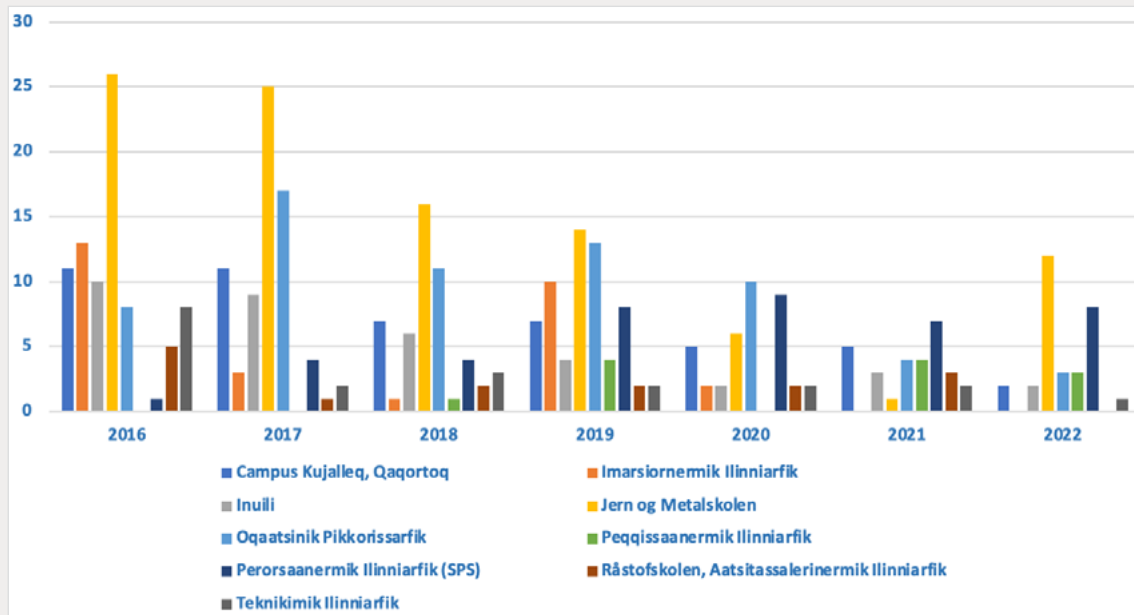

Kilde: Departement for Sociale Anliggender, Familier, Arbejdsmarked og Indenrigsanliggender, 2023

Der er dog ikke et samlet overblik over, hvor mange midler, der reelt anvendes på området i dag, men der er på nogle områder flere finansieringskilder rettet ind mod samme målgruppe og sammenfald mellem de udbydende skoler, jævnfør figurerne 20+21.

Figur 21: Antal kurser afviklet over hovedkonto 40.91.03 Kursusvirksomhed fordelt på afviklende skoler (2016-2022)

Kilde: Departement for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, 2023

Midlerne til uddannelse og kompetenceudvikling er således spredt ud på forskellige områder, der forvaltes af forskellige instanser med hver deres specifikke formål. Det kan gøre det vanskeligt dels at lave langtidsplanlægning i relation til opkvalificering og dels at udarbejde sammenhængende strategier og planer for de respektive områder.

Samlet set anvendes der betydelige midler på området. Der er ikke nærmere viden om effekten af indsatserne.

Som det fremgik af afsnit 5.2.1 er der i finanslovsaftalen udtrykt behov for behovsstyret, sammenhængende uddannelses- og kompetenceudviklingsplanlægning og -indsats inden for en række sektorer.

Ud over ovennævnte kan ufaglærte, som er fyldt 30 år og har relevant erhvervs erfaring, uddanne sig inden for erhvervsuddannelsesområdet som voksenlærlinge.

Ordningen anvendes i meget begrænset omfang. Det er knap ti personer årligt, som er tilknyttet denne. At der ikke er tale om flere, kan blandt andet skyldes, at personerne i målgruppen typisk allerede er aktive på arbejdsmarkedet. De har således allerede et arbejde og oppebærer en god indtægt.

Set i lyset af de i indledningen af strategien nævnte stigende behov for opkvalificering og omskoling kan ordningen stadig have relevans.

Sammenhæng med andre områder

Naalakkersuisut finder det væsentligt, at indsatser målrettet opkvalificering og omskoling er behovsstyrede, og dermed at der sker en systematisk og løbende behovsvurdering i samarbejde med aktørerne inden for de relevante sektorer.

Strategiske mål for området

For opkvalificering og omskoling er der følgende mål:

- Der sikres løbende opdateret overblik over behovene for opkvalificering og omskoling, og disse prioriteres og imødekommes i videst muligt omfang.

Der er i dag ingen sammenhængende planer i forhold til opkvalificering og omskoling – og der er en fragmenteret finansiering af indsatserne

Hovedmål 4.1	Der sikres løbende opdateret overblik over behovene for opkvalificering og omskoling, og disse prioriteres og imødekommes i videst muligt omfang
Indikator 4.1.1	Antal kursister på kurser finansieret via hovedkontiene: 40.91.03, 31.07.02, 30.01.03 og 34.12.02, opdelt på køn, alder (ungemålgruppen opgøres separat), by og forløbslængde
Indikator 4.1.2	Andel af kursister på modulopbyggede kursusforløb på ovennævnte hovedkonti, samme opdeling som indikator 4.1.1
Procesindikator 4.1.1	Der er etableret et overblik over antal kursister og afholdte kurser, inklusiv de modulopbyggede på hovedkonti 40.91.03, 31.07.02, 30.01.03 og 34.12.02. Opgjort sektorvis.
Procesindikator 4.1.2	For alle større områder udarbejdes behovsstyrede sektorplaner, som kan ligge til grund for politiske prioriteringer på området – en udvidelse af procesindikator 2.2.6
Procesindikator 4.1.3	Det er sikret, at det samlede lovgrundlag og den tilhørende organisering imødekommer behovet samt sikrer en hensigtsmæssig bevillingsstruktur på området
Procesindikator 4.1.4	Der er udført evalueringer af effekten af de modulopbyggede kursusforløb inden for de centrale sektorer

Opfølgning og handleplaner

Implementering af de listede initiativer under procesindikatorerne vil kræve et godt og tæt samarbejde med de respektive institutioner, arbejdsmarkedsområdet og aftagerne.

5.5 Hovedspor 5 – Tværgående initiativer af strukturel karakter

5.5.1 Børn og unge med særlige behov

Naalakkersuisut arbejder for, at vores samfund har plads til alle, ligesom alle skal føle, at de har mulighed for at bidrage til samfundet. En stor gruppe børn og unge har imidlertid i praksis vanskeligt ved at påbegynde og gennemføre en erhvervskompetencegivende uddannelse, lige som de allerede i før- og folkeskolen har været udfordrede på at passe ind i forhold til de rammer, som disse institutioner i dag tilbyder. Det skyldes forskellige forhold, som både kan være af fysisk, psykisk og social karakter, eller en kombination af disse. Derfor går indsatserne for at imødekomme disse børn og unges behov ofte på tværs af sektorer. Samtidig skal indsatserne søges målrettet deres behov og prioriteres, hvor det forventes at give den største effekt i forhold til indsatsen. I den forbindelse er det en særsomt udfordring, at der ikke er tilstrækkeligt gode data om disse børn og unge samt deres udfordringer.

Børn og unge med dysleksi og dyskalkuli

Jævnfør det indledende afsnit er der en stor gruppe elever, der oplever læsevanskeligheder. For manges vedkommende vil der være tale om, at de har dysleksi. Naalakkersuisut har igangsat udarbejdelsen af en national handlingsplan med det formål at afhjælpe generne ved ordblindhed og læse- og skrivevanskeligheder. Dette omfatter en afdækning af mulighederne for at udvikle en screeningsmetode i forhold til det grønlandske sprog.

Der er ligeledes en gruppe børn og unge, som har vanskeligheder i forhold til at tilegne sig færdigheder i matematik. Også her vil det for nogens vedkommende være, fordi de har en anerkendt kognitiv funktionsnedsættelse i form af talblindhed (dyskalkuli). Forskningsresultater på området viser en stærk sammenhæng mellem at have matematikvanskeligheder og at have udfordringer i andre fag. I forskningen er der endvidere fundet en stærk sammenhæng mellem dyskalkuli og dysleksi. Blandt personer med dyskalkuli optræder dysleksi meget hyppigere end blandt personer uden dyskalkuli ([Hulme & Snowling, 2009](#) & [VIVE, 2013](#)).

Børn og unge med handicaps

Uddannelsesområdet skal kunne rumme børn og unge med forskellige former for handicaps. Det er et stort problem, både for den enkelte og for samfundet, at personer med handicap generelt har et lavere uddannelsesniveau end den generelle befolkning. Mange forlader folkeskolen uden at aflægge afgangsprøve. Dermed har en stor andel ikke formelle kompetencer, der giver adgang til videre uddannelse og dermed beskæftigelse.

Personer med handicap skal derfor have mulighed for at deltage i ordinær uddannelse med de tilpasninger, der er nødvendige. Dette afføder en række opmærksomhedspunkter, såvel i forhold til individet som til institutioner, kollegier og det personale, som skal tage imod børn og unge. Det er i dag et underbelyst emne, da vi ikke har data om børn og unges handicap og dermed heller ikke kan følge deres vej gennem uddannelsessystemet. Det betyder endvidere, at vi ikke har det ønskede overblik over, i hvilket omfang børn og unges handicap forhindrer dem i at påbegynde og gennemføre en uddannelse. Naalakkersuisut er aktuelt i gang med at udarbejde *"Handlingsplan for efterlevelse af FN's Handicapkonvention 2024-2034"*. Den vil på uddannelsesområdet blandt andet have fokus på at sikre tidlig opsporing, at skabe et sammenhængende forløb for den enkelte elev fra førskole til færdiguddannet samt på at sikre bedre data på området. I forhold til uddannelse af personale udarbejder Naalakkersuisut en *"National strategi og handlingsplan for uddannelse, efteruddannelse og kurser for ansatte inden for handicapområdet"*.

Børn og unge med psykisk mistrivsel med mere

Af *"Qamani"*, Naalakkersuisuts strategi for forebyggelse af selvmord 2023-2028, fremgår det, at: *"Mental sundhed skal fremmes blandt alle børn og unge og særligt hos dem, som er i øget risiko for mistrivsel. Derfor er det vigtigt, at de voksne, der dagligt*

arbejder med børn og unge, har viden og redskaber til opsporing af mistrivsel, så de kan handle på det og skabe gode rammer for børn og unges trivsel".

I forlængelse af strategien følger Naalakkersuisut i samarbejde med en række interessenter op med flere indsatser, herunder et fokusområde, som handler om tryghed og trivsel i skoler og på ungdomsuddannelser. Af kommissoriet for dette arbejde fremgår det, at der skal ske: *"Kompetenceløft til fagpersoner som har med børn og unge at gøre, så de kan opspore og handle på mistrivsel."* Og endvidere, at alle offentlige institutioner får udarbejdet en sikkerheds- og beredskabsplan i tilfælde af tragiske hændelser såsom selvmordsforsøg og selvmord.

Center for National Vejledning kan i dag tilbyde bred psykoterapeutisk behandling til personer i uddannelse, herunder unge i gang med et FA-forløb ved Majoriaq. Tilbuddet er velfungerende men er under pres i forhold til personalemæssige ressourcer til at løfte disse opgaver. Desværre er der i dag ikke et lignende tilbud til unge uden for uddannelse, hvilket måske kan være en vigtig faktor i forhold til, at de ikke kommer i gang. Dette kan være en medvirkende årsag til, at uddannelsesfremgangen er stagneret, jævnfør figur 4.

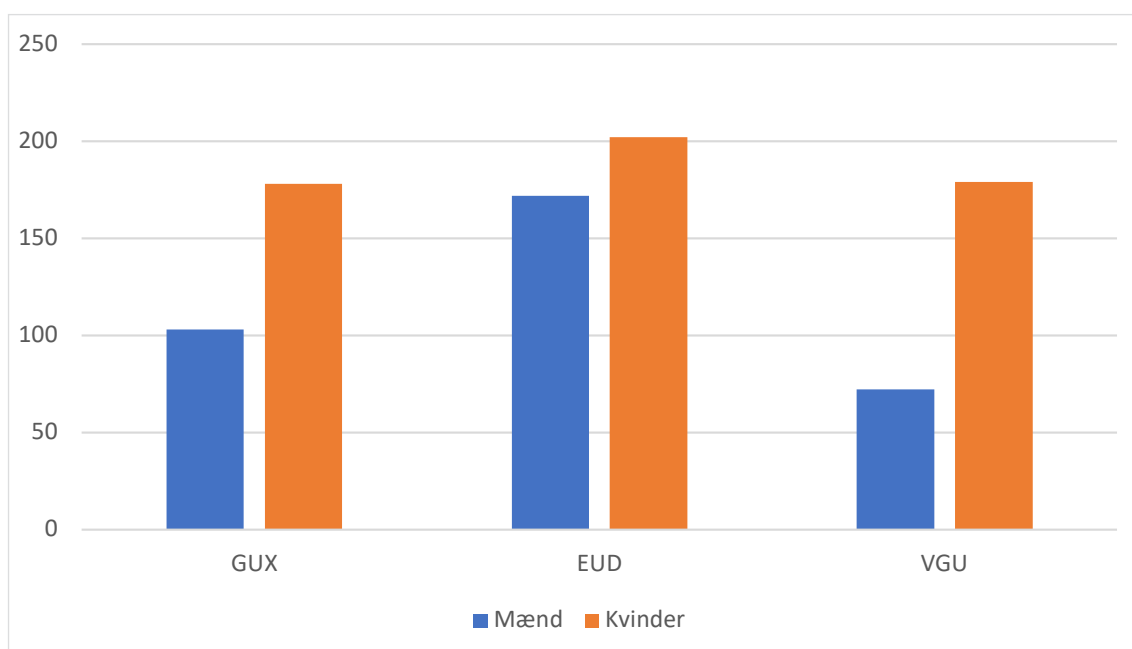
Naalakkersuisut finder derfor et stort behov for, at dette område opprioriteres, så også denne gruppe kan modtage et sådant tilbud.

Naalakkersuisut forbereder aktuelt etablering af en offentlig, sammenhængende og landsdækkende organisering, der støtter og behandler borgere, så de kommer ud af psykisk mistrivsel og tilbage i uddannelse eller i beskæftigelse.

Drengene og unge mænd

Som nævnt og vist flere steder i strategien, klarer drenge og unge mænd sig også i Grønland generelt dårligere på uddannelsesområdet end piger og unge kvinder, jævnfør figur 22. Der er ingen evidens for, hvorfor det forholder sig sådan, men der må være et potentiale for at hæve det samlede uddannelsesniveau, såfremt drenge og unge mænds uddannelsesniveau løftes.

Figur 22: Fuldførte uddannelsesforløb efter uddannelsesniveau og køn i 2022

Kilde: Grønlands Statistik, https://bank.stat.gl/pxweb/da/Greenland/Greenland_UD_UD60_UD6010/UDXISC11D.PX

Der synes således at være behov for, at der sker en mulig tilpasning af undervisningsmetoder og indsatser for at tage hensyn til mulige særlige behov, der udspringer af forskellige forudsætninger og udgangspunkter kønnene imellem bredt set på uddannelsesområdet. Idet vi ikke kender den præcise årsagsforklaring til de dårligere resultater og mindre succes for unge mænd, er det pt. svært at gøre rede for én specifik løsningsmodel. Det er ikke kun et spørgsmål

om uddannelsessystemets indretning men er også noget, der skal adresseres under andre sektorer.

Tekstboksen indeholder nogle gode eksempler på initiativer, som blandt andet er kendetegnet ved, at de typisk er initieret af foreninger, NGO'er eller enkeltpersoner.

Idræt – hvor Grønlands Idrætsforbund har fokus på, hvordan fysisk aktivitet kan bidrage positivt til elevernes, børnenes eller ansattes læring og trivsel. Herunder har forbundet og Qeqqata Kommunia indgået en 4-årig samarbejdsaftale med fokus på at styrke aktive og inkluderende fællesskaber for børn og unge i kommunen. Dette inkluderer såvel aktiviteter i foreningerne, i skolen samt i naturen.

Mind Your Own Business – i samarbejde med erhvervslivet og frivillige venturepiloter fra civilsamfundet giver Mind Your Own Business – Kalaallit Nunaat drenge mellem 13 og 21 år mulighed for at etablere og drive egen mikrovirksomhed. I et forløb på 10 måneder indgår drengene i et alternativt læringsrum, hvor de undervejs udvikler deres personlige, sociale og faglige kompetencer. Resultaterne har været øget psykisk trivsel, øget selvtillid, gode relationer og større netværk. Endvidere oplever de en positiv udvikling i skolen samt øget afklarethed om fremtiden.

Siu-Tsiu – Siu-Tsiu er en socioøkonomisk virksomhed, som skaber arbejdspladser for og med unge i Grønland. Initiativet startede i Østgrønland og starter nu op i Sydgrønland. Kollegaskab og arbejdsidentitet angives som de vigtigste redskaber til at skabe trivsel. Unge ansættes og opkvalificeres og kommer godt videre i arbejde eller uddannelse. Siu-Tsiu har egne virksomheder med produktion og salg og samarbejder bredt med grønlandsk erhvervsliv, uddannelsesinstitutioner og civilsamfundsorganisationer om praktikker og vidensdeling.

Skoleskak – der har været flere aktiviteter på dette område, senest i Kommuneqarfik Sermersooq, hvor syv skolehold deltog i en skakturnering arrangeret af den lokale skakklub.

Der kan særligt være behov for at søge andre tilgange til at hjælpe unge, der ellers ikke opnår et tilfredsstillende niveau i særligt matematik i grundskolen. Systematisk skoleskak kan være en af disse tilgange. En række internationale forsøg har påvist positive effekter af systematisk skoleskak på elevers præstationer i skolen.

Ud over de ovenfor nævnte private aktører er der i kommunalt regi relevante aktiviteter målrettet unge med særlige behov. Herunder kan nævnes musikskoler samt værkstedsforløb under Majoriaq.

Endelig er der fortsat en meget forskellig søgning kønnene imellem til forskellige uddannelser, som udspringer af traditionelle kønsopfattelser. Der ligger et potentiale i at få øget søgning og bedre kvalitet på uddannelserne ved et opgør med disse stereotyper.

Der mangler ensartet registrering af unge med særlige omstændigheder	
Hovedmål 5.1	At kunne følge alle fra førskole til arbejdsmarked – uanset deres veje igennem systemet
Procesindikator 5.1.1	Et system til at kunne følge alle igennem systemet er implementeret
Procesindikator 5.1.2	Uddannelsesstyrelsen har udarbejdet en national handlingsplan med det formål at afhjælpe generne ved ordblindhed og læse- og skrivevanskeligheder
Procesindikator 5.1.3	Der er indhentet relevant forskningsbaseret viden om årsagsforklaringen og mulige handlemuligheder i forhold til de dårligere resultater og mindre succes for drenge og unge mænd
Procesindikator 5.1.4	Der er på uddannelsesinstitutionerne handlet aktivt i forhold til at få gjort op med opdelingen i "kvinde- og mandeuddannelser"
Procesindikator 5.1.5	Handleplan udarbejdet og godkendt i forhold til kompetenceløft af fagpersoner, så disse kan opspore og handle på mistrivsel
Procesindikator 5.1.6	Der er udarbejdet Handlingsplan for efterlevelse af FN's Handicapkonvention 2024-2034, blandt andet med fokus på uddannelsesområdet
Procesindikator 5.1.7	Der er godkendt en plan for og etableret en sammenhængende og landsdækkende enhed, som tilbyder en bred psykoterapeutisk behandling for alle med behov herfor

Opfølgning og handleplaner

Implementering af de i procesindikatorerne listede initiativer vil kræve et godt og tæt samarbejde med de respektive institutioner, relevante aktører og ressortområder.

5.5.2 Sprog

De små sprog i verden er udsatte. I store dele af verden er de udsat for en massiv påvirkning af det engelske sprog, som eksempelvis dominerer informationsudvekslingen på internettet samt udviklingen inden for kunstig intelligens.

Grønlandsk er et af verdens små sprog. Det er et såkaldt polysyntetisk sprog, som er meget anderledes end eksempelvis den indoeuropæiske sprogstamme, som dansk, engelsk, islandsk og tysk tilhører. Grønlandsk tilhører en sprogstamme, som udelukkende tales i de arktiske områder i Grønland, Canada, Alaska, dele af Beringstrædet og i det nordøstlige Sibirien.

Historisk set udmærker grønlandsk sig ved, at sproget, selvom det har været under pres, altid har været levende og således har eksisteret ved siden af den daværende kolonimagts danske sprog. Derfor står sproget relativt stærkt i forhold til de andre sprog i samme sprogstamme. Dette blandt andet som følge af en bevidst sprogpolitik. Herunder kan særligt nævnes Inatsisartutlov om sprogpolitik fra 2010. Lovens formål er at sikre klare rammer for landets sprogpolitik, herunder om sproglig integration ved at:

- sikre det grønlandske sprog som et komplet og samfundsbærende sprog,
- styrke det grønlandske sprog og udvikling heraf som modersmål og andetsprog,
- imødegå og fjerne de eksisterende sprogbarrierer, så tosprogethed og flersprogethed kan blive en styrke og en rigdom,

- fremme kontinuitet i sproglig tilegnelse i samfundet for at styrke Grønland som et videnssamfund.

I et befolkningsmæssigt lille land med eget sprog, som er meget afhængig af udefrakommende arbejdskraft på flere områder, er fremmedsprog også et vigtigt og nødvendigt værktøj. Det gælder i forhold til uddannelse, på arbejdsmarkedet, i forhold til informationsindhentning og – ikke mindst – kommunikation med borgere og virksomheder i andre lande.

Derfor har det i alle tidligere uddannelsesstrategier været fremhævet som et grundvilkår, at alle borgere gennem uddannelsessystemet skal kunne tilegne sig to fremmedsprog, dansk og engelsk, ved siden af nationalsproget grønlandsk. Denne strategi er på linje hermed og bygger således videre på den bagvedliggende intention om, at landets borgere skal kunne begå sig i det internationale samfund, samt på de arbejder, der er igangsat med det formål at leve op til dette.

Det daværende Naalakkersuisut nedsatte i 2017 en international ekspertgruppe med det formål at få belyst, hvordan sprogundervisningen i sprogene grønlandsk, dansk og engelsk aktuelt foregik i folkeskolen. I 2018 udmøntede dette arbejde sig i en rapport med titlen *"Ekspertgruppen vedrørende styrkelse af sprogtilegnelse"*, der indeholdt en række betragtninger og konkrete anbefalinger i forhold til sprogs stilling og anvendelse i uddannelsessystemet.

Grundlæggende bygger ekspertgruppens anbefalinger på følgende generelle anbefaling vedrørende grundsyn på sprog og læring: *"Sprog skal i højere grad bruges til kommunikation, oplevelse og engagement og ses som ressource og ikke som problem. Desuden skal sprog være noget, man er i gang med at lære gennem dets brug, snarere end noget man bare kan (eller ikke kan) ..."*

Med afsæt i de generelle anbefalinger har ekspertgruppen givet en række tematiserede anbefalinger, jævnfør tekstboksen.

Generel anbefaling vedrørende sprogpædagogisk og metodisk tilgang
Sprogundervisningen skal på én gang tilgodes opbygningen af elevernes kommunikationsfærdighed inden for det enkelte sprog og i de relevante genrer og samtidig i sine metoder dels indarbejde den kompleksitet, der består i at skelne mellem modersmål, andetsprog og fremmedsprog, og dels stimulere til udnyttelse af elevernes flersprogede ressourcer.

Anbefaling vedrørende styrkelse af grønlandsk sproglig identitet
Børnenes glæde og stolthed over grønlandsk skal styrkes med inddragelse af deres erfaringer og indsigter. Undren, nysgerrighed, oplevelse, kreativitet og leg med sproget og med udtryksmåder er vigtigere – især for de yngste – end grammatisk viden og korrekthed. Mundtligheden skal styrkes gennem kommunikation om relevante emner baseret på elevernes erfaringer og hverdag.

Anbefaling vedrørende styrkelse af sproglig og kulturel bevidsthed i grønlandskfaget
Elevernes beherskelse af skriftsproget og deres sproglige bevidsthed spiller en vigtig rolle for deres identitet som unge. Valg af temaer og varierede udtryksformer er centralt i grønlandskfaget. Grønlandsk populærkultur kan med fordel inddrages.

Anbefaling vedrørende engelsk
Engelsk har stigende betydning og kan på længere sigt indføres som 1. fremmedsprog, men dette kræver en forberedelse af lærere, metoder og materialer. En forbedret netadgang og it-baserede tilgange i engelskundervisningen og evt. enkelte andre fag vil kunne bidrage til dette. Undervisningsmaterialer på engelsk kan evt. anvendes i andre fag.

Anbefaling vedrørende dansk
Danskundskaber er fortsat centrale for uddannelse og beskæftigelse, og de er vigtige i forbindelse med grønlænderes kontakt med Skandinavien og det øvrige Norden. Dansk skal primært betragtes som fremmedsprog, og pædagogikken tilpasses hertil.

På Naalakkersuisuts seminar "Mål og pejlemærker i udviklingen og forskningen af vort sprog" afholdt i oktober 2022 var der blandt andet oplæg fra sprogforsker Per Langgaard om Grønlandsk sprogteknologi, som af flere årsager er relevant i takt med den hastige teknologiske udvikling, også på sprogområdet. I det paper, som efterfølgende er offentliggjort, fremgår det blandt andet at: *"Medens små og mellemstore sprog må kæmpe hårdt for overhovedet at overleve bliver engelsk stærkere hele tiden, fordi de mest potente hjælpemidler udviklet med kunstig intelligens og med selvlærende systemer alle først er udviklet til engelsk og derfor genererer en opadgående spiral, der yderligere øger det engelske sprogs forspring. Det er derfor en udbredt vurdering, at alle andre sprogs overlevelse direkte afhænger*

af hvor meget det engelske forspring kan begrænses gennem udvikling af hjælpemidler, der kan konkurrere med de engelske."

Derfor er der i første omgang et interessant potentiale i AI-baserede automatiske oversættelsværktøjer til blandt andet oversættelse af undervisningsmaterialer til grønlandsk. Dette under forudsætning af, at der bliver udviklet oversættelsværktøjer til grønlandsk.

Seminaret blev i marts 2023 fulgt op af en konference med titlen "Mål og pejlemærker i brugen og undervisningen i vort sprog", som indeholdt en række oplæg og gruppearbejder med henblik på fremadrettede anbefalinger på området.

For mange forlader folkeskolen uden at have haft mulighed for at tilegne sig de sproglige kundskaber, som læringsmålene ellers foreskriver – og sproget er reelt en barriere for mange i forhold til at fortsætte i uddannelse over folkeskoleniveau

Hovedmål 5.2	Alle elever modtager kvalificeret sprogundervisning i folkeskolen
Indikator 5.2.1	Andelen af timer i sprogundervisningen undervist af uddannede sproglærere – enten ved fysisk tilstedeværelse eller via fjernundervisning
Indikator 5.2.2	Resultaterne i de tre sprogfag i folkeskolen (trintest eller/og afsluttende prøve)
Procesindikator 5.2.1	Anbefalingerne fra ekspertgruppen vedrørende styrkelse af sprogtilegnelse er genbesøgt, og heraf følgende eventuelle nye ændringer er indarbejdet i lærerplaner
Procesindikator 5.2.2	Der er fulgt konkret op på de fremkomne anbefalinger på konferencen i marts 2023

Opfølgning og handleplaner

Det er centralt for at skabe det løft på uddannelsesområdet, som er strategiens helt overordnede mål, at sprogundervisningen i folkeskolen styrkes. Det gælder i forhold til grønlandsk og også i forhold til elevernes mulighed for at tilegne sig de nødvendige fremmedsprog. Sidstnævnte i første omgang i forhold til de unges videre uddannelse og i forhold til et bredere samfundsmæssigt perspektiv. Det er vigtigt, at det italesættes, at sprogene kan eksistere og anvendes side om side i samfundet med grønlandsk som hovedsproget.

5.5.3 Strategisk brug af fjernundervisning og digitalisering

Som nævnt i afsnittet om folkeskolen er der et akut behov for, at der udarbejdes og implementeres en overordnet, landsdækkende plan for, hvordan fjernundervisning på hele uddannelsesområdet kan bistå med at løfte uddannelseskvaliteten i et land med store afstande, en spredt befolkning og udfordringer med at tiltrække faglært arbejdskraft på de mindre bosteder.

En sådan plan bør udvikles i samarbejde med lokale interessenter, herunder skoler, forældre, samfundet og erhvervslivet for at sikre, at den er relevant og effektiv. Det er også vigtigt at have en strategi for kontinuerlig overvågning og tilpasning for at imødegå de skiftende udfordringer og behov. En national strategi for fjernundervisning har flere fordele. Dels enighed om retningen, dels at der skal investeres med afsæt i ensartede principper og standarder på området. Hertil kommer, at det åbner mulighed for øget anvendelse af decentrale uddannelser og kurser understøttet af en mere strategisk brug af fjernundervisning.

En grundlæggende forudsætning herfor er således også, at der er en velfungerende infrastruktur på teleområdet samt aftaler med Tusass om, at dette stilles til rådighed for uddannelsesområdet i praksis. Dette vurderes med få undtagelser at være opfyldt, selvom der stadig er få områder, som kun har adgang til internettet via satellitforbindelser. Sidstnævnte er også under forbedring men er dog stadig en hindring for optimal brug af fjernundervisning i Øst- og Nordgrønland. Naalakkersuisut ser det som væsentligt, at der arbejdes videre med et nationalt koncept på området, som omfatter ATTAT, samarbejdet om KIVITSIA med flere samt relevante fælles, landsdækkende programmer og standarder.

Det fordrer blandt andet, at Ilinnisiorfik, undervisningsforlaget under Uddannelsesstyrelsen, fortsætter den allerede igangsatte proces med at sikre, at eksempelvis fysiske lærebøger også findes digitalt tilgængelige.

Tilsvarende skal der ske en udbredelse af digitale undervisningsmaterialer på den øvrige del af uddannelsesområdet.

Der er en erkendelse af de muligheder, fjernundervisningen giver i forhold til den spredte bosætning med spinkle faglige miljøer, men ingen samlet plan for udrulning af fjernundervisning

Hovedmål 5.3	Alle elever modtager kvalificeret sprogundervisning i folkeskolen
Procesindikator 5.3.1	Uddannelsesstyrelsen har færdiggjort et oplæg om fremtidig anvendelse af fjernundervisning på folkeskoleområdet
Procesindikator 5.3.2	Der ligger en politisk godkendt national plan for fjernundervisning (koordineret med de udførende aktører)
Procesindikator 5.3.3	Den nationale plan for fjernundervisning er implementeret – evt. med tilhørende regelgrundlag

Opfølgning og handleplaner

Implementering af de i procesindikatorerne listede initiativer vil kræve et godt, og tæt samarbejde med de respektive institutioner, relevante aktører og ressortområder. Særligt i forhold til at inddrage de gode erfaringer, som allerede er gjort på området.

5.5.4 Organisering af ansvars- og funktionsområder

Et kendetegn ved organiseringen på uddannelsesområdet er, at beslutningskompetence og overordnede funktioner i vid udstrækning er lagt ud decentralt, f.eks. til kommunalbestyrelser, uddannelsesinstitutioner som llisimatusarifik og gymnasieskolerne og brancheskolebestyrelser. Mange dele af uddannelsessystemet er således udenfor Selvstyrets instruktionsbeføjelse.

Naalakkersuisut ser, at en række forhold taler for en ændret organisering af uddannelsesområdet. Dette gøres, blandt andet med udgangspunkt i nedenstående begrundelser:

- At der er et faldende niveau i folkeskolens resultater, og at der er en begrænset forståelse af denne udvikling, og at der derfor er et mindre end ideelt udgangspunkt for at igangsætte nye nationale initiativer på området.
- At den øgede kompleksitet på arbejdsmarkedet, som afleder øget kompleksitet på uddannelsesområdet, øger behovet for central strukturovervågning og central koordinering.

- At der er en tendens omkring, at tværgående indsatser bliver vigtigere, f.eks. indsatser ift. elever/studerende med særlige behov – disse tendenser øger behovet for central styring- og koordinering.
- At der ses et behov for en tættere central styring af økonomien og øget mulighed for tværgående prioritering på det samlede uddannelsesområde, jævnfør også afsnit 5.5.7.

Som nævnt i afsnit 5.2 har Naalakkersuisut blandt andet på baggrund af ovenstående besluttet, at der nu lægges op til en ændring af styrelsesordningen på erhvervsuddannelsesområdet ved en lovændring, hvorved bestyrelseskonstruktionen på brancheskolerne ophæves, således at skolerne bliver underliggende institutioner, der er underlagt Naalakkersuisuts instruktionsbeføjelse. Dette forventes at indebære en mere direkte og forenklet kobling mellem uddannelsespolitiske visioner og initiativer og skal ske under hensyntagen til at realisere Naalakkersuisuts overordnede mål om en mere behovsstyret uddannelsesplanlægning.

I forhold til den overordnede organisering på uddannelsesområdet har Naalakkersuisut følgende strategiske indsatser:

- Der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af relevante interessenter på folkeskoleområdet, som skal levere konkrete oplæg til mulige tilpasninger af organiseringen og ansvarsfordelingen på området. Herunder er det vigtigt, at mulige synergieffekter mellem samtlige aktører på området indgår, eksempelvis udnyttelse af ressourcer i forbindelse med rejse- og udviklingsaktiviteter.
- Der nedsættes en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra blandt andre brancheskolerne, Grønlands Erhverv, det nationale arbejdsmarkedsråd og involverede departementer. Arbejdsgruppen skal komme med et oplæg til, hvordan kursus- og opkvalificeringstiltag, samt finansieringen af disse kan samles og understøtte målet om en behovsstyret planlægning på området, jævnfør også afsnit 5.4.
- Oprettelse af et nationalt uddannelsesråd - I 2024 skal Grønlands Uddannelsesråd, et uafhængigt råd, igangsættes, som initieret ved finanslov 2023, der har til formål at udarbejde analyser og komme med anbefalinger til Naalakkersuisut om uddannelsesområdet og kvalificere den offentlige uddannelsesdebat. Fra finanslov 2024 afsættes 2 mio. kr. i 2024 og efterfølgende 1,5 mio. kr. om året til formålet.

Organiseringen af og ansvaret for det samlede område er fordelt på mange forskellige enheder og myndigheder

Hovedmål 5.4	Opnå en større effekt af de samlede person- og økonomiske ressourcer, der anvendes på området, og en klarere ansvarsfordeling (identisk med 1.3.1)
Procesindikator 5.4.1	Arbejdsgruppe bestående af relevante interessenter er nedsat og er fremkommet med konkrete oplæg til mulige tilpasninger af organiseringen og ansvarsfordelingen på folkeskoleområdet (rapport afleveret i 2024) (identisk med 1.3.1)
Procesindikator 5.4.2	Grønlands Uddannelsesråd er etableret

Opfølgning og handleplaner

Folkeskoleområdet har hovedfokus i strategien. Blandt de væsentligste udfordringer på området er dels de mange identificerede aktører omkring ansvar, drift og tilsyn og dels områdets kompleksitet. Den ovenfor nævnte arbejdsgruppes kommende indstillinger til fremtidig organisering af området forventes derfor at kunne få stor betydning.

5.5.5 Data-udvikling i forhold til planlægning, drift og effektmåling

Uddannelsessystemet består af mange forskellige typer af institutioner. De er forankrede hos forskellige aktører, herunder Selvstyret, kommunerne, bestyrelser mv. Samtidig er der betydelig variation i institutionernes størrelse, faglighed, økonomi og produktion.

Derfor er det en kompleks opgave at belyse udviklingen på uddannelsesområdet. Dette gælder både i forhold til at sikre et løbende overblik, sikre relevante data og anvendelse heraf til styringsformål. Herunder er der erfaringsmæssigt udfordringer i forhold til at måle effekten af udviklingstiltag samt belyse flaskehalse i forhold til at nå politiske og administrative mål, såvel decentralt som centralt.

Det er i den forbindelse vigtigt at indsamlede data bearbejdes og formidles hurtigst muligt, samt at indikatorerne er prioriteret, så resultaterne kan bruges efterfølgende. Dette vil give uddannelsesinstitutionerne mulighed for selv at anvende disse til at målrette deres udviklingstiltag.

Naalakkersuisut vil sikre, at der sker en større grad af samordning af håndtering af dataindsamling og anvendelse heraf på tværs af uddannelsesområdet.

Særligt om data på folkeskoleområdet

I Naalakkersuisuts Holdbarheds- og Vækstplan 2 er der listet en række principper for fremtidig indsamling af data på folkeskoleområdet, som også lægges til grund i denne strategi:

- Så meget data som muligt skal på sigt høstes fra drifts-systemer, fremfor via særlige indrapporteringsprocesser, både på kort sigt (f.eks. uafhængigt af eventuelle lovændringer), og længere sigt (f.eks. afhængig af mulige nødvendige lovændringer).
- Fokus på at skabe synergieffekter ved at tilvejebringe mere "live-data", som diverse interessenter kan få gavn af netop "live", samtidig med at der produceres relevant rådata til "sektorovervågning".
- Tilvejebringelse af cpr-inkluderende data som særligt fokusområde i samarbejde med Grønlands Statistik.
- Vurdering af gældende lovgivning i forhold til disse spørgsmål, f.eks. bestemmelser som ikke længere ses relevante, og bør indstilles fjernet samt bestemmelser som måtte savnes, herunder via bekendtgørelser.

Naalakkersuisut lægger med afsæt i ovenstående vægt på at kunne få indsamlet konkrete data for at skabe bedre viden om udviklingen på folkeskoleområdet. Dette skal ske ved en tilpasning og øget digitalisering af indsamlingen af data til de nuværende såkaldte oktober-indberetninger fra skolerne. Her er der i Holdbarheds og Vækstplan 2 nærmere redegjort for elementer, der skal indgå i det videre arbejde.

Det vil i praksis blive søgt realiseret under iagttagelse af relevante persondatahensyn og i samarbejde med relevante aktører, herunder Grønlands Statistik, Uddannelsesstyrelsen og kommunerne.

Digitalisering, standardisering og formidling

De ovenfor nævnte principper vil i udgangspunktet også være retningsgivende på andre dele af uddannelsesområdet.

Der er et stort potentiale i at øge digitaliseringsgraden i det arbejde, som er forbundet med tilvejebringelsen af data på uddannelsesområdet. Dette kan både medføre effektiviseringer, øget data-kvalitet samt forøge hastigheden hvormed data tilgængeliggøres.

Naalakkersuisut vil med afsæt i ovenstående lægge vægt på at kunne få indsamlet relevante og konkrete data for at skabe bedre viden om udviklingen på det øvrige uddannelsesområde. Derfor gennemføres et projekt, som skal afdække behov, vurdere nuværende datakilder og systemunderstøttelse, samt komme med konkrete anbefalinger på fremtidig praksis.

En stor del af de uddannelsesdata, som findes på uddannelsesområdet, findes på Grønlands Statistiks hjemmeside, www.stat.gl. Dette dels i Statistikbanken og dels i form af links til faste udgivelser med statistik om relevante delområder.

Naalakkersuisut orienterer løbende om udviklingen på uddannelsesområdet via den årlige udgivelse "*Uddannelsesplan*", som er rettet mod Inatsisartut, EU og offentligheden. Det er vigtigt, at interessenter på uddannelsesområdet gives mulighed for at følge udviklingen på uddannelsesområdet. Herunder, at der er transparens i forhold til målopfyldelse og eventuelt behov for tilpasning af indsatserne. Dette af hensyn til at skabe gode beslutningsgrundlag i alle dele af uddannelsessystemet. Derfor skal formidlingsindsatsen løbende udbygges.

Den danske stat står for flere uddannelser, eksempelvis politiaspirant- og anstaltsbetjent-uddannelsen. Data for disse skal gøres søgbare tilgængelige i et format, som er foreneligt med eksisterende data, så et mere fuldstændigt billede af den samlede uddannelsesindsats kan opnås.

I tilknytning til Selvstyrets økonomiske holdbarhedsmodel indgår en uddannelses-fremskrivningsmodel. Beregningerne i denne bygger på hidtidig uddannelsesadfærd samt på fremskrivninger i den socio-økonomiske model, som vedligeholdes i Grønlands Statistik. Modellen er væsentlig i forhold til beskrivelse af den forventede overordnede udvikling på den samlede befolknings uddannelsesniveau, der spiller ind på planlægningen på arbejdsmarkeds- og uddannelsesområdet. I samspil med holdbarhedsmodellen kan uddannelsesfremskrivningsmodellen desuden belyse de økonomiske effekter denne udvikling vil have i samfundet. Modellen skal også anvendes til fremadrettet at kunne vurdere effekter af forventede ændringer i uddannelsesadfærden, eksempelvis som følge af strategiens implementering.

Der er for mange datasæt, som fremskaffes ved manuelle indberetninger	
Hovedmål 5.5	Kvaliteten af dataudtræk højnes og automatiseres i højere grad
Procesindikator 5.5.1	Oktoberindberetningen er evalueret og tilpasninger af metode og indhold i denne er implementeret, så alle folkeskoler er dækket
Procesindikator 5.5.2	Der er foretaget en evaluering, som har afdækket behov, vurderet nuværende datakilder og systemunderstøttelse, og relevante ændringer er implementeret
Procesindikator 5.5.3	Data om grønlandske studerende på den danske stats uddannelser i Grønland er gjort tilgængelige i et format foreneligt med de anvendte systemer
Procesindikator 5.5.4	Uddannelsesfremskrivningsmodellen er opdateret i et samarbejde mellem Selvstyret, Grønlands Statistik, Økonomisk Råd og Dream

Opfølgning og handleplaner

Implementering af de listede initiativer under procesindikatorerne vil kræve et godt og tæt samarbejde med de respektive institutioner, relevante aktører og ressortområder. Det er især vigtigt, at parterne er enige om prioriteringen af, hvilke data der skal indgå. Endvidere at arbejdet bygger på strategiens principper på området.

5.5.6 Udbredelse af en evalueringskultur, som går på tværs af uddannelsessøjlerne

Som beskrevet flere steder i strategien er det et tværgående, centralt mål i uddannelsesstrategien, at der på uddannelserne sikres en god kvalitet og trivsel på institutionerne. For at sikre, at der fremover arbejdes systematisk med dette, ønsker Naalakkersuisut, at der sker en udbredelse af en evalueringskultur på tværs af uddannelsessøjlerne og måling af effekt på centrale punkter på uddannelsesområdet. Det vil samtidig betyde, at der også kommer fokus på de ting, der går godt, så disse kan inspirere på tværs, jævnfør afsnit 5.3.1.

En evidensbaseret tilgang på uddannelsesområdet vil endvidere understøtte fortsat fremgang og solide beslutningsgrundlag for prioriteringerne på området. Herunder forventes særligt arbejdet med evaluering og forbedring af dataindsamling og bearbejdning af data i forbindelse med oktoberindberetningen at kunne give nogle synergieffekter i forhold til arbejdet med kvalitetsudvikling på folkeskoleområdet. Dette både centralt og lokalt via den nødvendige systematiske dialog, som er grundlaget for kvalitetsudviklingsarbejdet.

Arbejdet med dette skal derfor også koordineres med indsatserne nævnt i forrige afsnit 5.5.5 om dataudvikling i forhold til planlægning, drift og effektmåling.

Som led i arbejdet med kvalitet vil Naalakkersuisut også vurdere evalueringsformerne og metoderne hertil i folkeskolen. Herunder forholdet mellem løbende evaluering, dokumentation, overgange og afsluttende evalueringer.

Der er for lidt viden om både kvalitet og trivsel på de uddannelser, som afvikles på forskellige niveauer i uddannelsessystemet	
Hovedmål 5.6	Implementere relevante evalueringssystemer på de respektive niveauer i uddannelsessystemet
Procesindikator 5.6.1	Naalakkersuisut har i bekendtgørelsesform fastsat regler om kvalitetssikring på videregående uddannelser
Procesindikator 5.6.2	Den lovbundne kvalitetssikring af videregående uddannelser er udviklet og implementeret
Procesindikator 5.6.3	Der er taget aktiv stilling til, hvilke evalueringssystemer der skal tages i brug i folkeskolen, på GUX og på erhvervsuddannelserne
Procesindikator 5.6.4	Evalueringssystemer er udviklet og taget i brug – og er gjort offentligt tilgængelige
Procesindikator 5.6.5	Der er foretaget en evaluering af evalueringsformerne og metoderne i folkeskolen. Og eventuelle ændringer på baggrund heraf er implementeret
Hovedmål 5.7	Skabe et overblik over trivslen på området – og øge trivslen
Procesindikator 5.7.1	Udvikling af et trivselsindeks med fokus på folkeskolen, som indeholder centrale aspekter af børns trivsel herunder fysisk helbred, mentalt helbred, social integration og motivation til at lære
Procesindikator 5.7.2	Trivsel - dataindsamlingsprogram er udviklet (i en tidlig version) og testes i øjeblikket i grønlandske skoler i samarbejde med kommunerne

Opfølgning og handleplaner

Som det er fremgået utallige gange i strategien, er trivsel også på uddannelsesområdet en vigtig faktor i forhold til at få velfungerende undervisnings- og indlæringsmiljøer. Der skal løbende indhentes mere viden på området, og der skal handles i forhold hertil for at få øget trivsel i praksis. Tilsvarende gælder for arbejdet med kvalitetssikring på det samlede uddannelsesområde.

5.5.7 Sammenhæng mellem økonomi og aktivitet

Alle uddannelsesudbud er forbundet med udgifter i form af etablerings- og driftsudgifter. For at sikre et fagligt bæredygtigt niveau og opnå en hensigtsmæssig driftsøkonomi skal uddannelsesinstitutionerne så vidt muligt operere med læringsmiljøer af en vis størrelse. Tabel 4 viser selvstyrets og kommunernes samlede udgifter til uddannelse, opgjort efter udgiftsområder i 2022.

Tabel 4: Oversigt over de offentlige udgifter til uddannelsesområdet i 2022

Udgiftsområder	Kommunerne	Selvstyret	I alt (mio.kr.)
Folkeskolen og lign.	873	39	912
Ungdomsuddannelsesniveau	120	622	742
Højere og videregående uddannelse	0	200	200
Undervisning uden for niveauplacering	3	40	42
Undervisning mv.	22	223	245
I alt	1.016	1.124	2.140

De kommunale udgifter til undervisning omfatter drift af kommunale skoler, ungdomsskoler, kollegier og skolehjem samt uddannelsestilskud. I 2022 udgjorde udgifter til undervisning 1.016 mio. kr. svarende til 16,4 % af de samlede kommunale udgifter. Selvstyrets udgifter til undervisning udgjorde 1.124 mio. kr. i 2022, svarende til 14,8 % af selvstyrets udgifter.

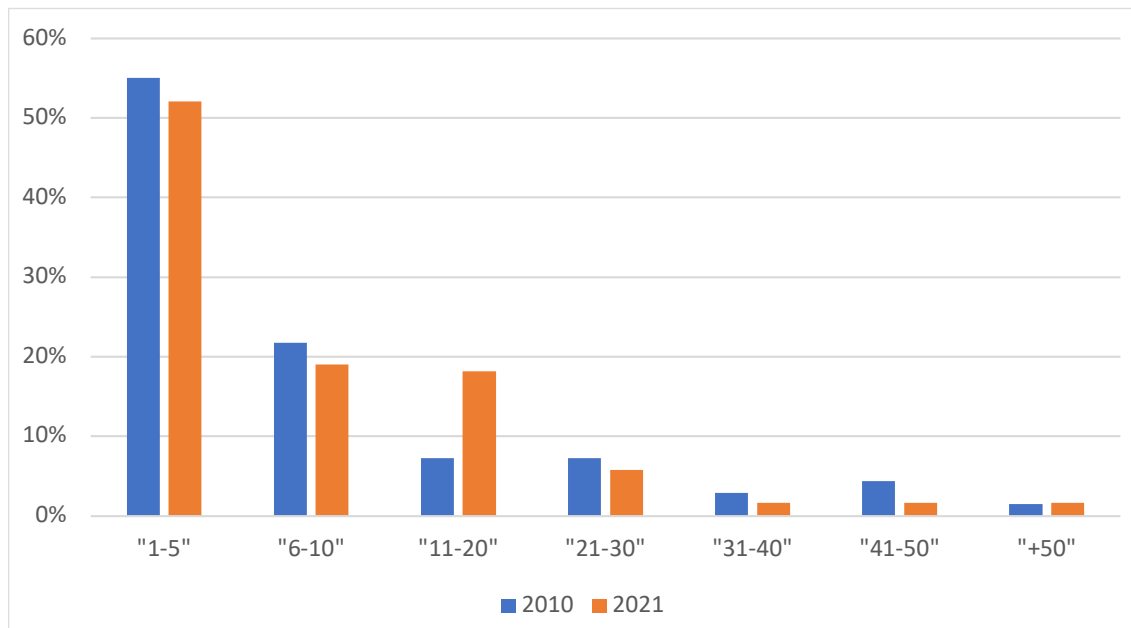
Der er således tale om en betydelig del af de samlede offentlige udgifter, hvorfor der også på dette område er behov for et fokus på såvel målopfyldelse som effektivitet ved anvendelsen af midlerne.

Som nævnt flere steder i strategien er folkeskoleområdet kendetegnet ved, at der er store forskelle i skolernes størrelse, deres elevantal og deraf følgende klassekvotient samt deres mulighed for at rekruttere uddannede undervisere. Dette forhold gør

sig også gældende på uddannelserne efter folkeskolen, hvor der er uddannelser, som eksempelvis GUX og TNI, der opererer med forholdsvis store holdstørrelser. Omvendt er der på flere erhvervsuddannelser små hold, særligt på sidste år af uddannelserne.

Generelt er antallet af udbudte uddannelser i Grønland steget, særligt i de seneste år. Tal fra Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke viser således, at der i perioden 2010 til 2021 er sket en stigning fra 69 uddannelsesretninger i 2010 til 119 i 2021. En del af årsagen til denne stigning skyldes effekter af ændringer på GUX-området ved indførelse af studieretningsforløb med gymnasiereformen i 2014. I 2010 registreredes således kun fire forskellige uddannelsesforløbstyper ved GUX, mens dette tal i 2021 var steget til 27.

Figur 23: Fordelingen af afsluttede uddannelsesforløb i Grønland opgjort efter grupperede antal i 2010 hhv. 2021

Kilde: Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke, 2023

Figur 23 viser, at der uddannes under 6 personer årligt på mere end halvdelen af de udbudte uddannelser i Grønland. Endvidere, at på mere end 75 % af de udbudte uddannelser er antallet af afsluttede forløb på disse i 2010 under 11. Den tilsvarende procentsats i 2021 var 86 %.

Der ses et strukturelt sammenfald mellem fordelingen af eleverne i folkeskolen, jævnfør figur 7+23. På folkeskoleområdet er strukturen en naturlig konsekvens af bosætningsmønstret i landet, som uddannelsessystemet naturligvis må indrette

sig efter. På det øvrige uddannelsesområde er det blandt andet en konsekvens af politiske beslutninger om at etablere stadig flere uddannelser her i landet. Antallet af studerende er ikke steget tilsvarende, og derfor bliver der flere små hold. Dette er en udfordring både i forhold til at sikre solide, faglige miljøer og til at undgå smådriftsulemper og stigende enhedsomkostninger i uddannelsessystemet.

Dette giver anledning til følgende strukturelle overvejelser:

- Udbydes de rette uddannelser – behov set i forhold til efterspørgsel, udgift og faglighed?
 - Eller skal der mere aktivt tages stilling til, hvilke uddannelser det vil være mere hensigtsmæssigt at tage helt eller delvist i udlandet. Dette spørgsmål er mest oplagt at tage op i forhold til de mindste uddannelser, som i tilrettelæggelsen af uddannelsen ikke forudsætter en særlig hensyntagen til grønlandske forhold.
- Er der mulighed for øget samlæsning på tværs af uddannelsesretninger og -institutioner?
 - Er det herunder relevant at etablere og opretholde transnationale uddannelsesforløb, idet specielt små lande kan opnå store fordele ved at indgå aftaler med andre lande i form af blandt andet øget kvalitet ved samarbejde med en anerkendt uddannelsesinstitution og størrelsesøkonomiske fordele, jævnfør afsnit 5.3.1.
- Har institutionerne hensigtsmæssige incitamenter til at sikre sammenhæng mellem produktion og økonomi?
 - Er den eksisterende holdtaxa-meterordning på brancheskolerne tidssvarende, og bør anvendelsen af taxametre udbredes til de øvrige dele af uddannelsesområdet?

I samarbejde med EU vil Naalakkersuisut opsætte rammer for og gennemføre en økonomisk analyse af rammerne for og brugen af midlerne på det samlede uddannelses-

område, et såkaldt Public Expenditure Review (PER). Det overordnede formål er at afdække, om der er muligheder for at få større effekt af de anvendte midler til området. Ud over ovennævnte strukturelle overvejelser vil benævnte review skulle søge at afdække årsager til, at der på en række væsentlige hovedkonti på blandt andet det samlede kursus- og efteruddannelsesområde gennem flere år har været et mindre forbrug. Selvom der er et erklæret stigende behov for denne type aktiviteter, jævnfør bemærkningerne herom i hovedspor 2 og 4. PER-analysen kan blandt andet undersøge, om indgåelse af længerevarende udviklingsaftaler kan bidrage til en bedre økonomisk planlægning af aktiviteterne til gavn for alle parter.

Hovedparten af de uddannelser, der tages uden for Grønland, bliver i dag gennemført i Danmark.

Dette er der flere årsager til:

- Den historiske tilknytning samt det forhold, at grønlandske uddannelsessøgende, som danske statsborgere, i dag kan læse på danske uddannelsesinstitutioner.
 - Uddannelsessøgende fra Grønland kan endvidere optages på uddannelser i Danmark efter særordningen, hvor de optages uden om adgangsbegrænsningerne på de videregående uddannelser i Danmark, hvis de opfylder visse kriterier.
- Sproget, hvor dansk gennem mange år har været første fremmedsprog i Grønland, hvilket har gjort det muligt for mange at udnytte muligheden for at læse i Danmark.

- Det økonomiske incitament for den enkelte og for samfundet.
 - Satserne for uddannelsesstøtte er højere i Danmark end i Grønland, og de grønlandske studerende i Danmark overgår til dansk SU, mens de samtidig beholder en række særydelser fra den grønlandske uddannelsesstøtte.
 - Samtidig følger det af en overenskomst mellem de nordiske lande, at nordiske statsborgere kan læse på videregående uddannelser i de nordiske lande uden at betale for dette (tuition fees). Selvstyret har således følgende fordele ved den eksisterende model:
 - Der er ikke udgifter til afvikling af uddannelsen i Grønland,
 - Der er ikke udgifter til tuition fees,
 - Der er ikke udgifter til stipendier.
- Grønlandske uddannelsessøgende, der læser i de nordiske lande, har den fordel, at de herigennem opnår en grad fra et universitet, som er akkrediteret efter nordiske standarder, som er internationalt anerkendte.

Samfundsudviklingen bevirker, at arbejdsmarkedet kontinuerligt efterspørger nye, ofte mere specialiserede kompetencer, jævnfør hovedspor 2 og 4. Konsekvensen heraf er, at de uddannelser, som arbejdsmarkedet efterspørger, ikke alene kan dækkes med uddannelser i Grønland, hverken nu eller på længere sigt. I forhold til de allerede eksisterende uddannelser og uddannelsesinstitutioner er det vigtigt, at det er let og hurtigt at dimensionere uddannelsesudbuddet efter de behov, som viser sig, jævnfør også procesindikator 2.2.7. Det er samtidig vigtigt, at godkendelse af eventuelle nye uddannelser ikke bliver et "tag selv-bord" uden koblinger til samfundsøkonomiske betragtninger, men sker under hensyntagen til hvorvidt der på uddannelsen kan forventes oprettet et solidt læringsmiljø og en sund driftsøkonomi.

Den lange tradition for, at en betydelig andel af de grønlandske studerende tager deres uddannelse uden for Grønland, forventes derfor at fortsætte på ubestemt tid. Denne åbenhed i uddannelsessystemet til andre lande, pt. særligt mod det danske uddannelsessystem, understreger vigtigheden af, at en del af det grønlandske uddannelsessystem skal have til formål at give studerende de nødvendige både faglige og sproglige forudsætninger for at gøre sig gældende på uddannelser uden for Grønland.

Strategiske sektorplaner for uddannelses- og kollegiebygninger

Som nævnt flere gange i strategien skal der udarbejdes sektorplaner for både uddannelses- og kollegiebygninger, der afspejler en behovsstyret uddannelsesplanlægning. Disse planer skal tage hensyn til uddannelsesadfærden, herunder med afsæt i de forventede ændringer, som følger af strategiens implementering. Hertil kommer hensyntagen til befolkningsfremskrivninger. Sektorplanerne skal samtidig bygge på overvejelser i forhold til uddannelsespolitiske mål samt afvejning af de økonomiske konsekvenser ved en realisering af planerne.

Naalakkersuisut vil efterfølgende fremlægge en sammenhængende plan med prioritering på tværs af sektorerne på uddannelsesområdet. Som led i dette vil der blandt andet indgå bygningsmassen (undervisning), kollegieområdet, børnepasning som flaskehals. Der er et behov for at tilpasse de fysiske rammer med den "adfærd" strategien lægger op til med "flere i uddannelse".

Studiestøtteregler og kollegiesatser

For at give mere lige adgang til uddannelse giver samfundet den uddannelsessøgende mulighed for at modtage uddannelsesstøtte. Uddannelsesstøtten består af flere elementer, eksempelvis stipendier, lånemuligheder, børnetillæg og frirejser. Det er i den forbindelse væsentligt, at den samlede pakke løbende opleves som værende attraktiv i forhold til ydelserne på offentlig hjælp og i et vist omfang mulighederne for indtægt ved ufaglært beskæftigelse.

Derfor vil Naalakkersuisut få foretaget en samlet evaluering af studiestøttelovgivningen og effekten deraf. Dette i forhold til dels tilskyndelse til at påbegynde og færdiggøre en uddannelse, dels i forhold til støtteniveau og støtteform. Herunder også holdt op imod

førnævnte alternative indtægts-former. På baggrund heraf vil forslag til eventuelle ændringer af studiestøttelovgivningen naturligt kunne fremsættes.

Det er en kendt problemstilling, at der på kollegieområdet er flere u hensigtsmæssige incitamentter indbygget i den nuværende model for fastsættelse af kollegiehusleje. Huslejen er sat lavt, idet den er afpasset efter stipendiesatsen og ikke er indtægtsreguleret i øvrigt. Satsen er i dag 850 kr. pr. beboer over 18 år. Det betyder, at et par, hvor den ene er studerende, mens den anden er i job, har en betydelig økonomisk fordel i at bibeholde kollegieboligen med en husleje på 1.700 kr. pr. måned så længe som muligt.

Særligt i Nuuk, hvor mangel på kollegier som tidligere anført er særligt udtalt, bidrager det til at skabe flaskehalse og holder dermed andre uddannelsessøgende fra at kunne komme i gang med en uddannelse.

Derfor vil Naalakkersuisut sideløbende med evalueringen af uddannelsesstøttelovgivningen forberede en sammenhængende reform af kollegiehuslejen og boligsikringsordningen. Der skal konkret ses på at gøre huslejen mere kostægte. Det skal så samtidig gøres muligt at modtage boligsikring som kompensation for dem, som har lav indkomst, eller kun modtager stipendier.

Der er ikke en sammenhængende planlægning af, hvordan anlægs- og driftsmidler anvendes. Det betyder blandt andet, at der anvendes uforholdsmæssigt mange midler til afvikling af små hold uden nærmere stillingtagen til, om midlerne kunne anvendes bedre samlet set inden for uddannelsesområdet

Hovedmål 5.8	Etablere et system til ressourceallokering, der fremmer bedst mulig udnyttelse af de menneskelige og økonomiske ressourcer.
Procesindikator 5.8.1	Design rammer for, gennemførelse af og efterfølgende implementering af politisk godkendte tiltag af Public Expenditure Review (PER) i samarbejde med EU
Procesindikator 5.8.2	De eksisterende holdtaxameter på brancheskolerne er evalueret, og eventuelle ændringer er udrullet – også til andre dele af uddannelsesområdet
Procesindikator 5.8.3	Der er udarbejdet et samlet overblik over anlægssektorplaner for det samlede uddannelsesområde – inklusive kollegier og skolehjem, flugter med 2.2.1 & 2.2.2
Procesindikator 5.8.4	Uddannelsesstøttelovgivningen og effekten deraf er evalueret og eventuelle ændringer som følge heraf indarbejdet i regelsættet
Procesindikator 5.8.5	Kollegiehuslejen er gjort mere kostægte og indkomstafhængig med mulighed for, at kollegieboere kan søge boligsikring
Procesindikator 5.8.6	Der er udarbejdet en plan for, hvordan der eventuelt kan rejses ekstern medfinansiering til uddannelses- og kollegiebyggeri i forhold til at nå strategiens mål
Der er for få, som gennemfører den påbegyndte erhvervskompetencegivende uddannelse	
Hovedmål 5.9	Flere gennemfører den påbegyndte ungdomsuddannelse
Indikator 5.9.1	Gennemførelsesprocent på GUX på normeret tid opdelt efter køn og alder
Indikator 5.9.2	Gennemførelsesprocent på EUD på normeret tid opdelt efter køn og alder
Indikator 5.9.3	Gennemførelsesprocent på EUD og GUX inden for fem år efter uddannelsesstart

Opfølgning og handleplaner

Naalakkersuisut finder det vigtigt, at der fremover er større fokus på, om samfundet kan få en bedre effekt af de midler, der afsættes til uddannelsesområdet. Derfor lægges der med strategien og de ovenfor listede processer blandt andet op til, at der skabes større gennemsigtighed i den økonomiske styring på området.

6 Strategiens implementering og overvågning heraf

Den nye Uddannelsesstrategi formulerer opdaterede visioner for uddannelsesområdet indtil 2030 og afspejler de politiske mål og afledte prioriteringer i perioden.

Uddannelsesstrategien følges årligt op af den tilhørende nationale uddannelsesplan, som i årene fremover vil blive udarbejdet i tæt samarbejde med de relevante aktører på de berørte områder, idet Naalakkersuisut i såvel Holdbarheds og Vækstplan 2 som i denne strategi lægger stor vægt på, at uddannelsesplanlægningen er behovsstyret og afspejler samfundets fremtidige strukturelle behov.

Uddannelsesstrategien og de årlige uddannelsesplaner er samtidig omdrejningspunktet i Naalakkersuisuts samarbejde med EU inden for uddannelsesområdet. Dette blev formaliseret gennem en aftale mellem parterne, der løber fra 2021 til 2027.

Den kommende "Uddannelsesplan 2024" og de efterfølgende planer vil identificere og prioritere konkrete handlinger og initiativer, der omsætter strategien til konkret handling i løbet af året.

Det er af kritisk betydning for samfundets bæredygtighed, at såvel nye initiativer som de nuværende aktiviteter på uddannelsesområdet øger gennemførelsesgraden af erhvervskompetencegivende uddannelser. Det er derfor afgørende, at de løbende prioriteringer på uddannelsesområdet fremover bidrager til at understøtte en sådan udvikling.

Dette vil samtidig styrke Grønland både nationalt og internationalt.

Erfaringer viser, at det ikke er gjort med at vedtage en lov, udgive en strategi eller en handlingsplan. Der er desværre også på uddannelsesområdet eksempler på, at gode intentioner ikke er blevet omsat til handling og dermed ikke har haft den ønskede effekt, eller at handlingen er gennemført men den ønskede effekt udeblevet alligevel. Derfor vil Naalakkersuisut have særskilt fokus på systematisk at gennemføre følgende:

- At aktører og interessenter bliver søgt inddraget i planlægning og implementering af strategien i relevante sammenhænge og omfang.
- At nye initiativer herigennem forankres de rette steder og imødekommer behovet bedst muligt i sammenhængen.
- At der følges op på fremdriften på de mål og indikatorer, der er fastsat på uddannelsesområdet generelt.
- At der følges op på realiseringen af de enkelte procesindikatorer samt monitorering af effekten af de igangsatte initiativer.

Naalakkersuisut vil derfor sikre, at der sker en tværgående porteføljestyring på tværs af strategien og afledte planer. Dette er administrativt forankret i Departementet for Uddannelse, Kultur, Idræt og Kirke og vil naturligvis ske med inddragelse af relevante departementer, som er medansvarlige for fremdriften.

Samtidig vil der med etableringen af Grønlands Uddannelsesråd ske en uafhængig løbende evaluering af uddannelsespolitikken og ressourceanvendelse inden for uddannelsessektoren. Rådet forventes på baggrund heraf at fremkomme med anbefalinger og løsningsforslag i forhold til, hvorvidt uddannelsesområdet kan forventes at nå de overordnede uddannelsespolitiske mål ved den faktisk førte politik og praksis på området.

Rådets evalueringer, anbefalinger og løsningsforslag vil være baseret på omfattende analyser, videnindsamling, debatter og dialog. Rådet bliver et aktiv i uddannelsesdebatten, dels med sine årlige afrapporteringer, dels gennem interviews, artikler mm.

